Zlatá kniha hospodyňky „Vitello"

2. díl

Centra akc. spol. Děčín n. L

Pokojové květiny.

Úvod.

Nejkrásnějšími klenoty, kterými se každoročně příroda zdobí, jsou květy. Něžným květům se koří ušlechtilá duše lidská a lne k nim vrozenou láskou, jež snad vyznívá jako dávná a nejasná vzpomínka na doby, kdy člověk ještě žil s přírodou — s jejími rostlinami a zvířaty — v užším styku než dnes.

A tak ještě v dnešní době, kdy je člověk vzdálen přírody a žije ve shonu a spěchu všedního života, raduje se při pohledu na pestré květy — dítky líbezného jara a milého léta.

Největší pak rozkoší každého člověka, který se po celoroční práci konečně dostane na několik dní neb neděl oddechu z města ven, jsou lučiny poseté pestrým kvítím, vonící paseky i prosté venkovské zahrádky kolem stavení, plné květů veselých barev.

Těší se pohledem na ně a laská se s nimi. Obdiv i láska ke květům uchvacuje nejen umělce, ale i prostičkého člověka, pohlíží-li na ty krásné dítky přírody a cítí-li jejich vůni.

A kdo by nepochopil radost a rozkoš hospodyňky, které se podaří vykouzliti třeba jen miniaturní zahrádku za oknem svého příbytku nebo na balkonku podkrovního pokojíku?

Jak mile a přívětivě působí stavení, jehož okna i vhodná volná místečka jsou ozdobena květinami! Kde se zálibou a s láskou pěstují pestré květiny, tam jistě bydlí dobrosrdeční a hodní lidé.

A květiny, které jsou ošetřovány s láskou, oplácejí lásku jim věnovanou tím, že prospívají a působí pěstitelům radost svým vzrůstem a nádhernými květy.

Velmi mnoha lidem je pěstění květin jedinou radostí, které si mohou při neustálých starostech o živobytí a při svém zápasu o vezdejší chléb dopřáti.

Tato radost však bývá někdy zkalena poznáním, že se jejich miláčkům přes všechnu péči a lásku nedaří. Proč a v čem bývá toho příčina?

Azalky a kamelie ztrácejí svá sotva vypučelá poupátka, listy žloutnou a sklesle visí jako křidélka nemocného ptáčete, ačkoli netrpí nedostatkem vláhy, když mají pod kořenáčem ještě plné misky vody!

Epiphyllu a phyllokaktu se nedaří, ačkoli mají hodně slunečka. Ale to je právě ta záhada! Mnoho lásky někdy mnoho škodí, právě tak, jako je-li jí nedostatek.

Květina je bytost živá a cítí a strádá jako člověk. Chceme jí někdy prospěti a nechápeme, že jí vlastně nečiníme dobře.

Rostlina nutně potřebuje vody, ale dáváme-li jí vody nadbytečně, tu prsť, v které jest zasazena, kysne a kořínky ochuravějí.

Rostlina nutně potřebuje světla k vytvoření své zeleně (chlorofylu), která je pro ni tak důležitá, jako krev v těle živočišném, ale nezapomínejme, že domovem některých našich pokojových rostlin, jako epiphilia, philodendronu, philokaktu, jsou tajemná, šerá, vlhká místa tropických a subtropických pralesů. Vystavíme-li takovou rostlinu příliš prudkému slunci, je to na újmu jejích životních podmínek a proto zakrní; rovněž jí uškodí suchý vzduch. Chrání-li ji však pěstitelka před příliš prudkým sluncem, častěji pokropí a v blízkosti postaví nádobku s vodou pro udržování přiměřené vlhkosti ve vzduchu, daří se rostlině dobře.

S rostlinami bývá jako s lidmi. Představme si, jak těžko je člověku, který vyrostl a žil v lesní tišině a ocitá se pojednou v hluku velkoměsta a naopak. Co úsilí ho to stojí, než se přizpůsobí novému prostředí tak, aby ani jeho duše, ani tělo nechřadly v tomto zcela změněném životě.

Právě tak bývá s rostlinou.

Listy a kořínky jsou orgány vzrůstu a života rostliny. Jejich ochuravění znamená ochuravění celé rostliny a ohrožení jejího života.

Listy jsou plicemi rostliny — jimi rostlina dýchá. Na listech má drobnohledné otvory, kterými vdechuje ze vzduchu plynnou kyselinu uhličitou a rozkládá ji v svém těle na uhlík a kyslík. Uhlík si ponechává, poněvadž ho potřebuje ke stavbě svého těla, kyslík však vrací vzduchu. Tato dýchací činnost je jediné podmíněna světlem. Nemá-li rostlina dostatečně světla, dostává bledou, žlutozelenou barvu. Proto se pečlivá pěstitelka postará ihned, aby se květině dostalo tolik světla, kolik jí prospívá, ovšem nikoli zase přespříliš, na př. na prudkém slunci, jehož by rovněž nesnesla.

Kyslík však rostlina vydechuje jenom ve dne, kdežto v noci — právě tak jako veškeré živočistvo — kyslík pohlcuje a vydechuje kyselinu uhličitou.

Tato kyselina uhličitá je škodlivá lidskému zdraví a proto není radno pěstovati rostliny v ložnicích. Rostlina přijímá potravu svými kořínky. Kořínky ssají z prsti vláhu a rozvádějí ji stonkem do listů, květů i plodů. Kořínková vlákna odnímají prsti anorganické látky, t. j. živné soli, potřebné k vzrůstu rostliny.

Porušení této činnosti poškozením kořínkových vláken nebo přílišným zaléváním, jež způsobí kyselost prsti tvořením se kyselin, bývá příčinou zániku rostliny.

Činnost kořínků může býti také citelně porušena nedostatkem živin v prsti nebo nedostatkem přístupu vzduchu k nim, protože i kořínky rostlin dýchají.

Teplota. Pěstitelé rostlin musí míti pečlivý zřetel na teplotu jejich prostředí.

Kdo by na př. choval brambořík neboli alpskou fialku v přetopeném pokoji, brzy by ji ztratil. Alpská fialka patří ke květinám, jež mají nejraději teplotu 8°—12° C, musí se tedy pěstovat v chladnějších místnostech.

Tropické rostliny potřebují stejnoměrné, přiměřené teploty, rostliny subtropické a vnitrozemské potřebují jen v době svého počátečního vzrůstu teploty takové jako rostliny tropické, ale potom se spokojují s teplotou nižší.

Ve většině případů se prohřešujeme na rostlinách teplotou, které jim popřáváme někdy až přespříliš, zapomínajíce, že se zvýšenou teplotou je také třeba přiměřeně zvyšovati vlhkost vzduchu, protože rostlina v tom případě spotřebuje větší množství vody.

Suchý vzduch nejen citelně škodí rostlinám, ale přispívá k tvoření se prachu. Prach pak ucpává póry ve svrchní pokožce listů a překáží dýchání, mimo to vadí přístupu světla. Proto se doporučuje stírati prach na listech mokrou houbou.

Průvan. Ze zkušenosti víme, že každá náhlá změna teploty vzduchu lidskému zdraví škodí, a mnohé nemoci, které nazýváme všeobecně nachlazením, bývají způsobeny touto změnou teploty. Totéž platí i pro rostliny.

Je proto prospěšné v dobách, kdy bývá mezi teplotami venkovskými a vnitřními značný rozdíl, chrániti rostliny před průvanem, na nějž jsou některé zvláště na jaře choulostivé.

Chceme-li jim dopřáti čerstvého vzduchu, otevřme okno ve vedlejší místnosti, nebo je přenesme na chráněné místo. Nikdy nestavme rostliny na okenní podpažnici, pod níž jsou zamontována tělesa ústředního topení. Jsou pak mnohdy ve dne vystaveny velikým teplotám a v noci snad kreslí mráz na okenních tabulích své ledové květy.

Prsť. Má-li rostlina dobře prospívati, závisí to především také na dobré prsti, v níž je zasazena. Že prsť nesmí býti kyselá, bylo již pověděno. Rovněž se jí musí dostati řádného přístupu vzduchu. Za tím účelem přimísíme k prsti něco rozmletého dřevěného uhlí. Různé rostliny vyžadují také různého složení prsti.

Azalky, rhododendrony, vřesy vyžadují prsti rašelinné, slatinné nebo vřesovky (prsť „vřesovka“ zvaná), promíšené s větším množstvím hrubého písku.

Kapradinám dáváme listovku (prsť) nebo vřesovku, do níž dřív přidáme trochu slatiny, jílu a písku.

Fuchsie vyžadují prsti z pařeniště nebo humus s dílem písku v poměru $^2/_3 : ^1/_3$.

Kamelie sázíme do prsti rašelinné, v níž je $^1/_5$ písku a něco hnojiva.

Hliznaté rostliny (na př. brambořík, hliznatá begonie) chtějí starou listovku, do níž jest přidáno písku a $^1/_3$ rašeliny, a vyzrálou prsť z pařeniště (1 : 1).

Palmám se dobře daří jen v dobré listovce nebo vřesovce a v drnovce. Přidání kousků rašeliny činí prsť propustnou.

Pelargonie vyžadují $^1/_3$ prsti kompostové, $^1/_3$ listovky, $^1/_3$ drnovky a jíl s přidáním rohových pilin a písku.

Přesazování. Na jaře (v březnu a dubnu) je nejvhodnější doba na výměnu prsti, prospěšné vzrůstu rostliny i jejím kořínkům; rovněž nového kořenáče je nutně zapotřebí. Přesazujeme-li rostlinu, nejdříve ji dobře zalejeme, potom vezmeme kořenáč do levé ruky, překlopíme tak, aby rostlina visela korunkou dolů, a lehkým úderem o hranu stolu uvolníme kořeniště. Odpadní otvor v novém květináči přikryjeme kouskem střepu tak, aby zbytečná voda mohla volně odtékati, nasypeme na něj něco prsti a potom rostlinu zasadíme. Prsť, jež zůstane na kořeništi, opatrně dřívkem uvolníme. Potom přidáme něco nové prsti, stejnoměrně jí obklopíme kořeniště a pečlivě ji se všech stran zvolna mírně upěchujeme. V prsti nesmějí zůstati ani malé dutiny, které by pak mohly býti příčinou hnití kořínků.

Velmi často se zapomíná udělati v prsti kolem stěny kořenáče malý žlábek, který je k tomu, aby se při zalévání prsť nevyplavila. Správně zalitou rostlinu po přesazení postavíme na světlém místě na okně. Zaléváme ji pak přiměřeně asi 14 dní až 3 neděle. Pro rychlejší osvěžení přesazené rostliny můžeme přidati do prsti něco mrvy. Rostliny, které kvetou na jaře, přesazujeme později. Takové rostliny, které jsou choulostivé nebo jejichž kořínky se nesnadno ujímají, přesazujeme, jenom když je teplo. Nikdy nevolme na přesazování rostlin příliš velký kořenáč a vždycky dbejme, aby byl čistý a porésní.

Zalévání. Při svém vzrůstu a obzvláště v době květu spotřebuje rostlina mnoho vody. V době odpočinku (každá rostlina po jistou dobu odpočívá) zaléváme ji jen skrovně, t. j. právě jen tolik, aby neuschla. Všimněme si také toho, jak voda prolíná prstí. Může se státi, že povrch prsti je suchý, kdežto vnitřek je tak mokrý, že by bylo nové zalévání naprosto zbytečné. V teplých pokojích a v létě zaléváme denně, v chladných místnostech jen jednou za 3—4 dny. Rovněž zmírníme zalévání při větší vlhkosti vzduchu. Malé kořenáčky potřebují přiměřeně častějšího zalévání než velké. K zalévání používejme vždy měkké, odražené vody.

Vyschne-li kořeniště, což bývá zaviněno nedostatkem vody, a je-li země úplně suchá, postavme kořenáč do vody až po jeho okraj

na tak dlouho, až se prsť dokonale napojí a na jejím povrchu se přestanou tvořiti bublinky.

Při zalévání veďme ústí konévky vždy nízko nad povrchem prsti. Rostlinám velmi svědčí, postřikujeme-li je občas rozprašovačem.

Ořezávání rostlin. Rostliny ořezáváme proto, aby zachovaly správný a úhledný vzrůst a aby nasadily hojně květů. Při mladých, dvojděložných rostlinách odstraníme zelnaté plátky, abychom pod nimi dřímající očka probudili k životu. Rostliny pak budou silnější a vzhlednější.

Příliš do výše vyhnaným rostlinám dáme seříznutím úhledný tvar. Starší rostliny můžeme bez obavy ořezávati až k původnímu stonku nebo kmeni. Nejpříznivější dobou k ořezávání rostlin je jaro a provádíme je před rozkvětem nebo po odkvětu.

Rostliny trpící chorobou kořínků přesazujeme ihned. Velmi opatrně odstraníme starou prsť a odřízneme ostrým nožem churavé kořínky až k zdravým částem.

Do nové prsti (listovky nebo vřesovky) musíme přidati hojně písku a zato zmenšiti díl drnovky a prsti z pařeniště. Kořenáč volme pokud možno malý.

Potom rostlinu zalejeme a i dále ji přiměřeně zaléváme vodou ohřátou asi na 25° C.

Rozmnožování. Mnoho pokojových rostlin se ani nepokoušíme rozmnožovati, ježto by nám to činilo obtíže spojené se ztrátou času a kdo ví, co bychom vypěstovali. Ale u některých druhů je rozmnožování velmi snadné a vděčné a děje se buď odnožemi nebo vypěstováním ze semene.

Odnožemi rozmnožujeme rostliny rychle rostoucí. K takovým patří fuchsie, pelargonie, balsaminky (impaticus sultanii), podenka (tradescantie) a hortensie.

Když jsou na jaře mladé výhonky tak dalece vyvinuty, že mají 3 páry speřených lístků nebo asi 6 jednotlivých lístků, odřízneme je ostrým nožem těsně pod nejdolejším lístkem nebo párem lístků.

Potom tyto seříznuté výhonky zasadíme do značně písčité listovky nebo vřesovky, do které přimísíme dobře rozmělněnou, vlhkou rašelinu. Dobře je pokropíme a kořenáčky s odnožemi umístíme v nějaké nádobě, kterou lze přikrýti tabulí skla. Před prudkým sluncem je chráníme buď kusem novin nebo pomačkaným hedvábným papírem. Na skleněné tabuli se pak tvoří povlak vodních par, který musí býti stírán. Jakmile odnože nasadí kořínky, umožníme k nim přístup vzduchu a rozsazujeme je do lehké písčité prsti.

Stálozelené rostliny, na př. myrtu, rozmnožujeme v srpnu a v září vyzrálými, krátkými ratolístky.

Chceme-li rozmnožovati rostliny semeny, učiníme tak nejlépe v plochých výsevných miskách. Dříve než naplníme misku jemně prosetou smíšeninou listovky, vřesovky a písku, postarejme se o dobrý odpad vody. Prsť lehce upěchujeme a semena rovnoměrně rozsázíme. Vyjma zvláště jemná semena přikryjeme pak zasetá semena vrstvou prsti ve výši dvojnásobného jich průměru a malým prkénkem ji lehce upěchujeme. Povrch pak skropíme jemnou sprchou z rozprašovače nebo postavíme výsevnou misku do nádoby s vodou, aby se prsť zdola dobře nasákla. Také zde se doporučuje výsevnou misku s počátku přikrýti tabulí skla a později vzklíčené rostlinky ponenáhlu přivykati vzduchu a slunci. Jakmile se objeví mezi děložkami skutečné lístečky rostliny, rozsazujeme je do jiných misek, což při pokračujícím vzrůstu rostlinek pak podle potřeby opakujeme.

Kaktusy. Není tomu tak dávno, co pěstitelé těch ostnatých a všelijak prapodivně pokřivených rostlin, pocházejících z „Nového Světa", byli považováni za divné patrony a komické podivíny. Ty doby přešly. Snad jsou toho příčinou trpce nabyté zkušenosti, že jsme se stali vážnějšími v chápání věcí, které stojí v pravém opaku ke shonu a spěchu dnešního života, a rádi se zabýváme něčím, co tvoří pro sebe svůj, všednímu ruchu uzavřený, vlastní svět. A jakkoli je všecko naše konání přizpůsobeno střízlivě zákonům denního snažení, přece vzniká v každém touha po vnitřním uspokojení. To nalézají mnozí v konání něčeho zvláštního. A tak se mnoho lidí věnuje pro svou radost a zálibu pěstování kaktusů, jež se stalo v poslední době téměř módou. Obzvláště v tomto oboru dočkává se trpělivý pěstitel neočekávaných překvapení, která se dosud jen neurčitě rýsovala v jeho snech a tužbách. Dočkává se nejlepšího vděku od svých tajemných miláčků, dítek Ameriky, které ho jednoho dne překvapují pohádkově krásným květem a odměňují za jeho lásku k nim. Poměr k nim bývá daleko srdečnější než k jiným pokojovým rostlinám. Jen ten, kdo svým miláčkům, kostrbatým kaktusům, dobře rozumí, nabývá po čase přesvědčení, že potřebují neméně péče a laskavého zájmu než ostatní jeho pokojové rostliny. Jsou u nás cizinci. Při ošetřování kaktusů musíme míti tudíž vždy na paměti jejich vzdálenou domovinu a poskytnouti jim přibližně aspoň takových poměrů, v jakých rostly doma, ať se to týká místa, prsti, vláhy nebo světla. Prsť, v níž pěstujeme kaktus, budiž složena z listovky, jemně rozdrobeného jílu a písku, k němuž jen přidáme něco dřevěného uhlí. Mají-li se ostny obzvláště vyvinouti, jak se žádá u opuntií, přidáváme do prsti trochu vápna. Prsť však budiž vždy kyprá a propustná.

Vyjma phyllokakty, epiphylly a věšáky (ripsaly) nevyžadují kaktusy nijakého hnojiva. Shora jmenované druhy jsou v své domovině cizopasníky na dospělých stromech pralesů. Zem, které potřebují k svému životu, nacházejí v prsti, vzniklé z tlejících listů a u nás jim přidáváme něco hnojiva z dobře vyloužené kravské mrvy. Často spatříme kaktusy v módních, pestře polévaných hrncích a hrnečkách. To není správné. V takových nádobách jistě zajdou. Jsou v své bizarnosti samy dosti hezké a nepotřebují než obyčejný kořenáček asi 6 cm vysoký a asi 5½ cm v průměru. Maličké kaktusy bývají pěstovány obyčejně společně ve výsevné misce. Abychom postupovali při jejich pěstění správně, musíme míti zřetel k jejich tvaru i kořínkům. Kaktusy mrcasaté mají míti vysoké kořenáčky, s kořínky povrchovými naproti tomu kořenáčky široké. Nové kořenáče před upotřebením důkladně vymáčíme. Kaktusy přesazujeme zpravidla jednou za 4 léta; je-li však přesazení kaktusu nutné pro jeho ochuravění nebo z jiných důvodů, tu si musíme počínati velmi opatrně. Opatrnosti té jest zapotřebí z několika důvodů: abychom se nezranili o ostny, abychom je nepřipravili o pěkný zevnějšek a na konec abychom co nejvíce šetřili kořínků. Přesazený kaktus se zalévá nejdříve až po 3 dnech. Nejlepší dobou k přesazování jest jaro, ale epiphyty přesazujeme po odkvětu.

Povrch prsti nesmí nikdy okorati. Při zalévání dbejme toho, aby voda byla odražená a měla teplotu místnosti. Vodní pramének při zalévání nesmí nikdy zasáhnouti tělo rostliny; kaktus sám pokropíme pouze rozprašovačem. I v době nejsilnějšího vzrůstu stačí jenom nepatrné dávky vody. Mysleme vždy na to, že musí v své vlasti přestáti období pravidelného sucha a odříci se v určitých obdobích vláhy. Nikdy se nesmí zalévati více, než rostlina snese. Měkkolisté kaktusy vstřebají dávku přijaté vody rychleji než rostliny s tuhou pokožkou. Rovněž podlouhlé spotřebují vodu rychleji než kulovité. Z toho plyne, že nemůžeme se všemi kaktusy zacházeti stejným způsobem.

Větší péči vyžadují tyto rostliny vzhledem k světlu. Jsou dětmi slunce. Vždy jim poskytněme nejsvětlejších míst.

I kaktusy mají období svého vzrůstu a svého odpočinku a podle toho stav letní a zimní.

Naše letní podnebí vyhovuje většině všech ostatních druhů, kromě ripsalií a jistých druhů cereí (popínavých kaktusů), které milují teplo.

Teplota musí býti stejnoměrná a musíme jim popřáti co nejvíce volného vzduchu. Při přezimování jim svědčí nejlépe teplota 12° C.

Vlasaté ceree milují při přezimování vyšší teplotu, leč nesmí býti příliš zvýšena, aby nedostaly náhlý sklon k případnému rašení. V místnosti však nesmí nikdy mrznouti, proto se sklepy nehodí k přezimování.

Onemocní-li rostlina, dopřejeme jí na chráněném místě sluníčka! Zaléváme ji velmi mírně, vlastně jen tolik, aby neuschla.

Kaktusy se rozmnožují odnožemi, semeny a štěpováním. Pěstování semen je poměrně velmi jednoduché, ale vyžaduje tepla a děje se v tak zv. thermových krabicích a v malých, přenosných, vytápěcích skleníkových pařeništích. Častější rozsazování mladých rostlinek urychluje jejich vzrůst.

Škůdci kaktusů jsou zvláště mšice krvavá (schizoneura lannigera), mšice štítnatá (lecanium) a červený pavouček. Nejlepším prostředkem proti nim je zabrániti jejich nasazení. Větrejme dobře místnost a rozprašováním udržujme vlhkost vzduchu. Z chemických prostředků jsou nejlepší parafinol a herbasal. Velmi účinným prostředkem jest alkoholický roztok tabákového výtažku. Také kořínkové mšice jimi potíráme. V tomto případě musíme odstraniti všecku prsť a kořínky pod vodovodem pořádně propráti. Jest samozřejmé, že pak zasadíme rostlinu do čerstvé prsti a nového kořenáče.

Je-li okolí rostliny příliš mokré nebo stala-li se prsť kyselou, tu jeví kaktusy žlutavou barvu, dostávají sklovitý nádech a vypadají jako zmrzlé; nastala u nich žloutenka a veškerá pomoc jest marná.

Květiny ve vázách. Bude dobré a užitečné zmíniti se v našem pojednání o pěstování květin také o okrasných květinách ve vázách. Od prvních úsměvů jara, kdy sněženky zvědavě vykukují z vlhkého trávníku, až do posledních dnů mlžného podzimu, kdy ocún a astra zakončují barevnou stupnici roční květeny, oblažují nás smavé dítky Flory ve vázičkách, sklenicích i ozdobných miskách a pomáhají dáti našemu příbytku milé a přívětivé vzezření.

Kyticemi i jednotlivými květy možno zkrášliti obydlí bez námahy a se zcela nepatrným vydáním.

Jak vábný je stůl ozdobený kytičkami, které svědčí o tom, že v domě vládne hospodyňka, milující krásu a něhu.

Zasmušilé pokoje moderních činžáků i těsných bytů se ihned stávají přívětivějšími, jsou-li promyšleně vyzdobeny živými květinami, rozestavenými na různých místech ve vkusných vázách, miskách a sklenicích. Tyto kytice tvoří nádherný kontrast k plochým, nudným stěnám moderního bytu.

Nejkrásnější svátky v roce mají své miláčky z říše rostlinné. Zdobí-li tabuli slavnostní večeře štědrovečerní vonné větvičky jedle a snítky jmelí, honosí se již velikonoce větvičkami kočiček a prvními svazečky petrklíčů. A později, když se blíží svátky svatodušní, voní v pokoji příjemně bílý i modrý šeřík a na zahradě rdí se bujné pivoňky. Žlutá kručinka, bílá trnka, střemcha a něžně zelené ratolístky břízy volají hospodyňku, aby jimi vyzdobila své království.

Také květy luk a lesů se chtějí uplatniti a při pečlivém výběru a uspořádání jsou ve vázách krásnou ozdobou.

To platí ostatně o všech květinách. Hospodyňka nadaná dobrým vkusem dovede vždy uplatniti barvu, tvar a velikost květiny volbou vhodné vázy nebo sklenice. A není to někdy lehkým uměním. Květiny s dlouhými lodyhami neb stonky patří do nádob vysokých. Čím jsou vzácnější, tím méně jich dáme pohromadě. Kytičky s krátkými stonky aranžujeme na širokých, plochých miskách. To dá již sám cit, že na př. svazeček pomněnek nedáme do štíhlé vázy a naopak několik orchidejí na plochou misku. Věcí dobrého vkusu je také přivésti v soulad barvu květin s barvou a tvarem nádob.

Jedno jest si přáti u ušlechtilého, kultivovaného člověka: aby vyloučil ze svého příbytku umělé květiny z hedvábného papíru a jiného materiálu. Je to jen ubohá náhražka překrásné skutečnosti a pravdivosti, toho, čeho matka příroda může člověku dopřáti co nejhojněji, krásných a milých květů.

Ozdoba balkonů. Máme-li míti ze svého balkonu, kvítím a zelení ozdobovaného, opravdovou radost, musíme velmi pečlivě voliti rostliny a jejich barevné složení. Barva se má vždy působivě odrážeti od barevného pozadí budovy. Při bílé barvě fasády nevolme nikdy bílých květů. Seskupujeme barvy, které jsou si nejvíce odlišné, na př. červené se zelenou, modrou a žlutou. Převládá-li v květinách tmavá červeň, je velmi případné doplniti je květy světležlutými, světlemodrými nebo fialovými.

Pro balkony nižších poloh užijeme květinové výzdoby tichých tónů. Čím je balkon výše nad přízemím, tím lépe na něm působí květy pestřejší. Pro slunečnou stranu béřeme nejraději sytě červenou visutou pelargonii „p. peltatum Madame Crousse“ nebo můžeme koupiti ještě semena jiných, této pelargonii podobných odrůd, jichž je značný výběr, neboť jistě každý zahradník má nějakou svoji vypěstovanou specialitu.

Z popínavých rostlin se doporučují velkokvětá povijnice, vonné viky a žaponský chmel.

Hořejší patra, jež nemají tolik poledního slunce, zdobíme tmavou, karmínově červenou fuchsií, česky zvanou čílek, bílými

a žlutými margaretkami, sporýši (verbena), petuňkami a kakosty (geraniceae). Jsou-li balkony v stínu, používá se růžově a bíle kvetoucí hortensie, drobnolistého brečtanu, růžkovatce (glaucie), hlízovité begonie a visuté fuchsie; také chylanu (lobelia saphir), pestřice a ozdobného chřestu. Aby měl celek ladný vzhled, použijeme také rostlin zelených, nekvetoucích, neboť zeleň vyrovnává smírně barevné kontrasty květin. Zelení se pak dosáhne nejlepšího dojmu, když visí malebně s balkonu, neboť vzhled ozdobeného místa jest ucelenější a linie jeho jsou měkčí.

Jako popínavé rostliny se hodí na slunná místa balkonu modrý vilec (cobea scandens), lichořeřišnice (tropaeolum), vika, psí víno, ohnivý bob, mučenka a visuté fuchsie.

Ze stálozelených rostlin jsou to rostliny jehličnaté, také cesmína (ilex aquifolium) a břečtan.

Do visutých košíčků na balkonech a v chodbách se hodí visuté karafiáty, oponec (glechoma), chopatec (fragaria), zvonek (campanula) a chřest (asparagus). Vyséváme je do nádob od druhé polovice dubna do konce května, kdy již nehrozí nebezpečí mrazu. Rostliny tyto hojně zaléváme, ale jakmile nastane suché období a počnou růsti, zaléváme je pokud možno jen v hodinách ranních a večerních. Při ozdobování balkonů květinami věnujeme pozornost sousedství. Celá fronta domu má působiti ladným harmonickým dojmem. Toho není, dělá-li se výzdoba přesně podle sousedů, poněvadž je pak nudně jednotvárná. Nedosáhneme žádoucího výsledku také tehdy, nevěnujeme-li veškeré složitosti barev květinové výzdoby pozornost, které vyžaduje krasocit.

Kdo se zachová podle daných pokynů, jistě bude mít hodně radosti ze svých ozdobených balkonků, které musí bohužel mnohé hospodyňce nahraditi zahrádku.

Rady a pokyny.

Mečíky.

Agave. Rostliny tohoto druhu pocházejí z Mexica. Málokdy uzříme u nás kvetoucí agave, neboť to trvá někdy 30 až 60 let, než konečně vypučí mohutný stvol, obrovský to stonek s pohádkovými zvonovitými květy. V bytech se pěstují jen malé a mladé druhy této rostliny.

Pro všechny druhy agave se používá jílovité země s přídavkem písku. Rozmnožuje se odnětím výhonků, tvořících se na jejích kořenech, pokud tyto výhonky ještě samy nezapustily kořínků. S odnožemi agave se zachází právě tak jako s odnožemi kaktusů.

Agathea coelestis, zvaná modrá markétka, libuje si v chladnějším prostředí. Vykvétá z odnoží po celé léto. Přesazuie se v září.

Akacie neboli kapinice. Je asi 20 druhů pokojových akacií. Ale pěstují se všechny téměř stejně. V zimě ji jen mírně zaléváme; nemá být chována v teple ani v chladu. V létě ji zaléváme vydatně. Většina akacií jsou rostliny studenópokojové a vyžadují jen skrovné péče.

Akvariové rostliny. Akvarium musí být postaveno na světlém místě, ale nesmí být vydáno plnému slunci, zvláště polednímu. Při zřizování akvaria se musíme říditi přírodními podmínkami, za jakých žijí jeho zvířata i rostliny volně v přírodě. Abychom dostali pěkný vzrůst, musíme se postarati o účelné složení půdy. Použijeme k tomu účelu rašeliny nebo směsi drnovky, rašeliny, jílu a písku.

Tato zemitá vrstva se pokryje asi na 2 cm vysoko čistě vypraným říčním pískem, načež zasadíme rostliny rostoucí pod vodou, jako Elodea, Myriophyllum, Valisneria spiralis, Sagittaria, Gabomba, Ambulia. Po zasazení pokryjeme dno nádoby listem papíru a na něj lijeme zcela pomalu vodu, takže se zasazené rostliny nevyplaví a voda se nezakalí.

K rostlinám plovoucím na povrchu a částečně i rostoucím nad hladinou vodní patří tyto druhy: Ricia, Salvinia, Utricularia, Trianaea a pro větší akvaria Eichkornia. Jestliže jsou rostliny i zvířata dobře voleny a tedy navzájem v správném poměru, není zapotřebí měniti vodu. Pouze hrubé nečistoty se pravidelně odstraňují.

Aloe. Aloe jsou stromovité nebo keřovité rostliny jihoafrické. Jejich lístky jsou dužnaté. Hořká a žlutá aloová šťáva se suší a prodává. Její léčivé účinky byly známy již ve XII. století, jak je ve starých lékařských spisech zaznamenáno. Čerstvé aloové listy slouží jako lék při zapálených ranách a spáleninách. Pěstování aloe je velmi snadné. Vyžaduje kypré prsti s přísadou trochy jílu, světlého a slunečního místa v zimě a poněkud více vláhy. Abychom zabránili hnití této rostliny, nelejme nikdy vodu přímo na ni. Aloe se rozmnožují odnožemi. Nejznámější druhy jsou aloe variegata, aloe pestrá neboli papouščí s trojhrannými, bělozelenými listy, které se zdají býti zasunuty jeden do druhého. Kvete snadno každoročně a její květy jsou malé, červené zvonky na vysokém stvolu.

Aralie. K nejhezčím pokojovým rostlinám náleží aralie. Nejlépe se k pěstování hodí druh ,,aralie Sieboldii" zvaný a rovněž aralie, jejíž listy mají žlutavé okraje, zvaná ,,variace Sieboldii follis aureo — marginatis". Její mocné, prsčité listy, jež jsou leskle zelené, mívají průměr 30—35 cm. Pro svoji velikost vyžaduje příliš mnoho prostoru a světlu přístupné místo. Všeobecně se však líbí rostliny menší, přes to že se vyskytují i takové, jež jsou $1^1/_2$ m vysoké a mají od spodu až k vršku pěkné veliké listy. Aralie vyžaduje směs dobré listovky a drnovky v stejných dílech a v období jejího vzrůstu je nezbytno vydatně ji zalévati a případně ji také posíliti ve vzrůstu zaléváním močůvkou. Na konci jara, když se již není třeba obávati nočních mrazů, můžeme ji umístiti na volném vzduchu na nějakém stinném a chráněném místě. Když si na volný vzduch přivykne, vysazujeme ji zcela volně na takové místo, kde se její dekorativní zjev náležitě uplatní.

Ariocarpus viz kaktusy.

Aron (arumsanctum) miluje slunce a vláhu. Jeho listy mají černopurpurové zabarvení. V době květu se nesmí zalévati.

Aspidistry vlastním názvem plectogynee spokojí se stejně vděčně se suchem nebo vlahou, s teplem nebo chladem. Hodí se proto na všechna místa, ať je to v temné chodbě nebo na schodišti, na světlém místě na oknech nebo v zahradě. Zalejeme-li je tu a tam trochu močůvkou, stačí je přesaditi jednou za tři roky.

Azalky. Vypěstování z odnože. V misce asi 5 cm vysoké upravíme střípkem odpad vody. Na to položíme vrstvu hrubých hrudek vřesovky a tu pokryjeme směsí $^2/_3$ vřesovky jemné a $^1/_3$ vypraného říčního písku. Navrch pak dáme asi 1 cm vysokou vrstvu čistého písku, který pevně upěchujeme. Potom misku hustě osázíme odnožemi, přikryjeme ji skleněným příklopem a udržujeme přiměřenou vláhu. U všech druhů azalek není nutno uříznouti odnože od mateřské rostliny přímo pod listy, neboť odnože vysílají na všech místech svého stonku drobné kořínky. Často za několik málo neděl se odnože zakořeňují a můžeme mladé rostlinky přesazovati do malých kořenáčů s kypřejší, trochu písčitou vřesovkou. K rozmnožování odnožemi vybéřeme mladší větvičky, které počínají teprve hnědnouti. Bujné, zelené výhonky ujímají se právě tak málo jako staré, dřevnaté.

Pěstování azalek. Jako u jiných rostlin, tak také u azalek musíme věnovati pozornost zalévání. Často slyšíme nářek, že poupátka sotva pěkně vypučela, náhle opadávají; toho je příčinou přílišné mokro prsti, nebo že rostliny stojí na příliš teplém místě.

Pěstování azalek je při jisté pozornosti snadné a velmi vděčné. Po odkvětu se rostliny přesazují; pak je nejlépe použíti nejlepší vřesovky, při čemž zase nezapomínáme vložením střepiny na řádný odpad vody.

Po přesazení chováme tyto azalky několik dní na stinném místě a smějí se zalévati jen odraženou vodou. Sotva že přestávají noční mrazy, přenášíme je na volný vzduch; nejlépe jest přenésti je na zastíněný záhon a tam je postaviti do hlíny tak, aby země byla asi na 5 cm od horního okraje kořenáče. Přespřílišná vláha jim škodí právě tak, jako usychání kořeniště, což bývá u vřesovitých rostlin, jako azalek, kamelií, vřesu ozdobného a u rhododendronů nejčastějším zjevem. Při trvalých teplech je zapotřebí k prospěchu těchto rostlin častěji je kropiti a dopřáti prsti hojně vláhy.

Také se doporučuje používati k zalévání a kropení pokud možno dešťové a říční vody. Každých 8—14 dnů poskytujeme jim trochu močůvky, ale nikoliv tolik, aby prsť zkysala. Při pečlivém pěstění pak nasadí azalky mohutná poupata a odmění tak věnovanou péči bohatými květy. Nastane-li drsnější počasí (konec

září), přeneseme je do chladného pokoje, který se ještě nevytápí. Azalky vydrží nízkou teplotu 2—5° C a ani 0° jim neuškodí. Při tom však hleďme udržovati přiměřenou vláhu, t. j. zalévejme je jen tehdy, když nejhořejší vrstva prsti je zrnitá a při rozemnutí hrudky naprosto suchá. Má-li azalka přes přiměřené zalévání smutné a povadlé vzezření, moří ji obyčejně mšice nebo tak zvané černé mušky. Proto ji v takovém případě skropíme roztokem výtažku tabáku nebo poprášíme práškem na hmyz, při čemž dbejme toho, abychom tak nečinili právě v období jejího vývoje. Nejlepší dobou k hubení cizopasníků je, když rostlinu přenášíme z venčí do pokoje, neboť starší větévky kouř snášejí. Způsob pěstování, který jsme naznačili, osvědčí se i u azalek v pokoji.

Balkonové rostliny. Chceme-li si balkon nebo okna vyzdobiti květinami, musíme dbáti toho, abychom na slunná místa nevysazovali rostlin, jimž se dobře daří ve stínu, nebo naopak.

Slunce milují: břečtanolisté pelargonie, jejichž různé odrůdy se honosí květy světle růžovými, karmínově fialovými a ohnivě červenými. K nim náleží také temně růžová florentie, tmavočervená markýza (silně kvetoucí a popínavá) a šarlachově červená kometa. Dlouhokvetoucí a otužilé jsou i visuté pelargonie francouzské. Zde opětně připomínáme, že v obchodech se semeny a v obchodním zahradnictví se nám naskytuje převeliký výběr rozmanitých ozdobných a velmi dekorativních druhů pro výzdobu balkonů a oken. Téměř každý zahradník doporučuje jím speciálně vypěstované druhy a také na každoročně pořádaných zahradnických výstavkách se setkáváme s novinkami, jichž počet je téměř nepřehledný. Z petuněk, které milují prudké slunce, volíme pro balkony a okna tyto druhy: petuňku fialkovou a tmavěmodrou královnu balkonů se stříbrobílými proužky. Mnoho slunce snáší také žlutokvětá Marguerite Étoil d'Or a časná a bohatě kvetoucí bílá Maja Bofinger, chrysanthemum mrs. Sander, dále šarlachově červená šalvěj okrasná (salvia splendens) a žlutokvěté pantoflíčky „calceolaria rugosa". Ze stále kvetoucích křivolistů nebo begonií se hodí „begonia gracilis rosea" a tmavolistý a červeně kvetoucí skalníček. Kdo miluje květy modrofialové, volí nestařec (ageratum mexicanum) a „lipské zvonky". Nejhezčí pro balkony slunečné, polostinné i plnostinné je chylan safírový (lobelia saphir), jehož úponky dosahují délky až 50 cm. Květy jeho jsou modré s bílým okem.

Stinných balkonů vyžadují: fuchsie, hortensie, balsamínky; rovněž hlízovité begonie dobře kvetou ve stínu. Z visutých rostlin chřest ozdobný nebo „asparagus Sprengeri", barvínek velkolistý i drobnolistý a břečtan.

Má-li balkon jen částečně slunce, zdobíme jej žlutě a červeně kvetoucí lichořeřišnicí, všeobecně zvanou řeřicha, begonií hlízovitou v barvách žluté, červené a bílé, petuňkami, fuchsiemi, pelargoniemi a stálokvětými begoniemi.

H n o j e n í b a l k o n o v ý c h r o s t l i n. Má-li se balkonové rostlině dařiti, je jí potřebí jako ostatním přesazeným rostlinám obzvláštní péče a pozornosti. Vzduch odnímá prsti mnohé živiny a proto je třeba rostliny posilovati. Není-li močůvka, koupíme v drogerii kostní moučku a rohové piliny, poněvadž vodou z masa nebo krví nelze zalévati pro nepříjemný zápach, který na květiny láká hmyz. Kostní moučky a rohových pilin dáme po polévkové lžíci do konve asi s 10 l vody, řádně zamíchanou tekutinu necháme ustáti a potom asi za 2—3 dny jí zaléváme. Tak můžeme zalévat i letní květiny v truhlících.

P ř e z i m o v á n í shora uvedených květin se děje ve sklepích nebo komorách, které udržujeme suché, aby nám rostliny nezačaly vyháněti. Rostlina pak prožívá období odpočinku a nepotřebuje nijakých živin; vláhy potřebuje právě jen tolik, aby neuschla. Čím více toho dbáme, tím lepšího a silnějšího vzrůstu se dočkáme u květin.

Balsaminka dorůstá do výše asi 75 cm a nasazuje modravě červené květy. Vyžaduje prsti složené ze dvou dílů listovky, po jednom díle vřesovky, humusu, drnovky a půl dílu písku. Balsaminky jsou květinami velmi vděčnými. Vysazují se do kořenáčů počátkem dubna. Koncem května se přesazují do kypré a tučné prsti. V suchém období je nutno pilně zalévati. Kvetou od července až do podzimu.

Barborky. Barborkami nazýváme větvičky, které rozkvétají kolem svátku sv. Barbory. Je to již starodávným a rozšířeným zvykem, přiváděti v zimě větvičky ozdobných keřů a ovocných stromů do plného květu. Řežeme proutky těch keřů nebo stromů, které na jaře nejdříve rozkvétají, jako na příklad: lýkovce, ořešáku, lísky, mandloně, ptáčnice, olše, vrby a j. Později jsou to: šeřík, třešeň, hrušeň a jabloň, jejichž větévky přivedeme v nádobách s vodou do květu. Tyto prutovité větvičky, na kterých jest zřejmě viděti nalité pupeny nasazeného květu, zastrkujeme do vinných lahví, naplněných vlažnou vodou a stavíme je na hodně teplé místo. Již za několik dní počnou poupata bubřeti a je záhodno větévky několikráte denně jemným rozprašovačem navlhčiti. Jakmile rozkvétající poupata začínají jeviti barvu, tu je poznenáhlu a více stavíme na světlá místa na okně, ale stále je občas postřikujeme, až se květy plně rozvijí.

Begonie hlízovitá, česky křivolist nebo kysela. Begonie hojně zaléváme a dopřáváme jim slunného místa. Je nezbytné povrch prsti v kořenáči častěji dřívkem zkypřovati, aby světlo i vzduch mohly do ní vnikati. Totéž platí pro begonie hlízovité, pěstované

na květinových záhonech. Na podzim ustáváme zvolna se zaléváním; potom necháme hlízy v kořenáči uschnouti a ukládáme je na místě, kam nemůže vniknouti mráz. Na počátku února staré kořeny hlízy opatrně odstraníme, hlízy zasadíme do čerstvé kompostové prsti, trochu zalijeme a kořenáč postavíme na teplé místo; rostlina se brzy probudí k novému životu.

Begonie velkolisté. Velkolisté begonie uplatňují svoji krásu především ve sklenících. Tyto květiny se vyznačují tlustou, plazivou lodyhou, šikmými, shora tmavozeleně zabarvenými listy s nepravidelnými stříbřitými pásky. Milují světlé místo a výživnou prsť. Nejlepší směsí pro ně jsou dva díly listovky, jeden díl drnovky, jeden díl vřesovky a jeden díl písku s nepatrnou přísadou rohových pilin. Kořenáče nesmějí býti příliš veliké a o odpad přebytečné vody musí býti dobře postaráno. I v období svého největšího vzrůstu vyžadují jen malého množství vody. V zimě jim teplota 13—15^0 C úplně vyhovuje. Rozmnožují se buď odnožemi nebo listy, které se položí do misky naplněné mokrým pískem. Dříve však nařízneme žebra na spodní straně listu na několika místech několika krátkými řezy. Miska se pak přikryje skleněným poklopem a udržuje v přiměřené vláze. Po několika týdnech se objeví na místech řezu žeber mladé rostlinky a ostatní část listu odumře. Při správném opatrování rostliny (přiměřené zalévání a posilování tekutým hnojivem) kvetou begonie velmi dlouho. Vysazují se hodně řídce v měsíci březnu do misek naplněných lehkou písečnou prstí; abychom do-

cílili přiměřené vláhy, pokryjeme misku 2 mm silnou vrstvou smrkového jehličí. Semena se mají před vysetím smíchati se suchým pískem. Vzklíčené mladé rostlinky rozsazujeme a později je jednotlivě sázíme do kořenáčů s listovkou, smíchanou s pískem. Tak zvaná ledovka patří k nejoblíbenějším begoniím.

Blahovičník (eucalyptus, zimnicový strom) je holandská rostlina. Má modrozelené, stříbrošedě ojíněné listy. V létě můžeme tuto rostlinu pěstovati v zahradě, v zimě však vyžaduje světlého a suchého místa.

Brambořík, alpská fialka, cyclamen. Brambořík patří k rostlinám studenopokojovým, neboť se mu nejlépe daří při teplotě 7—10° R. Na světlém místě v okně kvete téměř po celou zimu. V době květu potřebuje nepatrného zvýšení teploty na 10—12° R. Je-li v pokoji příliš mnoho tepla, tu jeho listy žloutnou a uhnívají, také poupata květu se všechna nevyvíjejí, nýbrž zakrní. V noci, kdy zejména u oken teplota značně klesá, stavíme brambořík i ostatní květiny na nějaký stůl od okna vzdálený, neboť v nízké teplotě se téměř všechny rostliny nachlazují a pak hynou. Takovým způsobem zašlo již mnoho rostlin. Při zalévání mějme pozor, abychom nikdy nelili vodu přímo na hlízu, nýbrž těsně na okraj kořenáče, neboť hlíza pak snadno zahnívá. Ostatně buďme pamětlivi, že brambořík potřebuje v době květu značného množství vláhy. Jakmile brambořík odkvete, zaléváme jej jenom tolik, aby jeho listy neodumřely. Potom přeneseme kořenáč s hlízami na chladné místo, a když se pak na jaře není již obávati mrazu, opět jej vyneseme. Prsť nesmí také v tuto dobu příliš vyschnouti, aby se hlízy nescvrkly. Bylo by chybou, kdybychom se o rostlinku již vůbec nestarali, neboť by uschla. V tom je také mylný názor, že brambořík po svém odkvětu v pokoji už znova nerozkvete. Doba jeho odpočinku trvá asi 2 měsíce. Po této době vyrážejí zase pupence listů a tu je právě vhodná doba na jeho přesazení do čerstvé prsti. Hodí se k tomu prsť, složená z 1 dílu listovky a z 1 dílu pařeništní prsti s malou přísadou jemného jílu a ostrého písku. Kořenáče musí býti čisté, ale nemusí býti o mnoho větší než předešlé. Starou prsť z kořeniště pořádně vyklepeme, a ježto staré kořínky jsou většinou svěží, odřízneme jich ostrým nožem jen část, asi polovičku. Aby se mohly utvořiti kořínky jen na spodní části hlízy, zasazuje se hlíza do prsti pouze do polovičky, takže její horní část je s okrajem kořenáče stejně vysoko. To proto, aby se při zalévání voda přes hlízu nepřelévala a nezavinila tak její hnití, protože jádro hlízy nesnadno vysychá. Kořínky se pak dobře obklopí novou prstí, která však nesmí býti silně upěchována. S počátku se rostlinka zalévá mírně, ale při dalším vzrůstu se jí dopřává přiměřené vláhy. Za teplého

počasí mohou býti kořenáče postaveny na volné prostranství, ale musí se chrániti před přímým sluncem. Také však jej možno postaviti do vzdušných oken. V horkých dnech jim svědčí častější sprcha. Noční rosa a dusný vzduch před bouří jsou vzrůstu brambořiku nad jiné příznivy, naproti tomu musí býti chráněn před suchými větry. Vlažné letní nebo podzimní noci mají téměř zázračný vliv na vzrůst brambořiku a dokonce již koncem září ukazují se mezi řapíky listů první poupata květů! Při nastávajícím drsném počasí podzimním stavíme brambořík do světlého a chladného pokoje na vzdušná místa a počátkem listopadu se opětně těšíme z jeho nových květů.

Vypěstování brambořiku ze semene. Zůstane-li nám jeden z květů brambořiku na semeno, které krátce před odumřením listů v červnu vyzrává, vysazujeme tato semínka do země v kořenáči. Po 3—4 týdnech vzklíčí. Jakmile mladé výhonky zesílí, vysazujeme je jednotlivě do kořenáčů. Prsť v kořenáčích musí býti směsí listovky, vřesovky, starého jílu a písku. V pozdní jeseni pak silnější rostliny bohatě kvetou. Odkvetlé brambořiky odpočívají do srpna. Jakmile dostávají nové výhonky, přestáváme je zalévati. Vysazují se v srpnu, září anebo na jaře.

Brslen (evonymus) je velmi pěkná dekorativní a ozdobná rostlina, která má hojně odrůd. Je rostlinou nepříliš náročnou, spokojuje se v zimě s chladným místem a skrovnou vláhou; v létě je však zapotřebí hojně ji zalévati. Každých 14 dní je nutno posypati její prsť rohovými pilinami anebo moučkou. V létě stavíme brslen na volné prostranství, a vzroste-li příliš do výše, přiměřeně jej přiřízneme. Brslenu se dobře daří na slunných i stinných místech.

Břečtanové listy — lepkavé. Lepkavost u listů břečtanu bývá zaviněna nemocí, která se může dostaviti při podvýživě. Přesadíme břečtan do čerstvé půdy (volné drnovky smíchané s trochou rohových pilin) a pocení přestane. V kořenáči musí být při tom postaráno o dostatečný odtok přebytečné vody vložením střepin na dno.

Cecuně, mamillarie viz kaktusy.

Centifolie, stolistky. Nejvhodnější dobou pro sázení centifolie je jaro, neboť vysazování podzimní bývá již ohroženo mrazy. Rozmnožování centifolie se děje odnožemi, což je prací velmi snadnou a děje se od července do září. Po prvním květu růže sestřiháme a vybéřeme si k množení šťavnatě zelené větvičky. Vybrané odnože řežeme s 4—5 očky, při čemž u nejspodnějšího ponecháme kousíček listového řapíku a u hořeních 1—3 drobné přistřižené lístky. Tyto štíhlé odnože pak zastrčíme asi 2½ cm hluboko do dobře vypraného říčního písku a udržujeme jim přiměřenou vláhu. Výsevnou

misku přikryjeme tabulí skla. Jakmile se odnože zakoření, zasazujeme je do malých kořenáčků s kyprou a poněkud písčitou prstí.

Cephalocereе, kaktusy svíčkovité viz kaktusy.

Ceree, kaktusy sloupkovité viz kaktusy.

Cibulovité rostliny a jejich pěstování. Zasazováním cibulí můžeme počíti již koncem srpna, a to u těchto druhů: hyacintů, narcisků, jonkvilií, tacet, tulipánů; později sázíme ladoňku (scilla), sněženku (galanthus) a šafrán (crocus).

Cibule hyacintů se zasazují do kořenáčů asi 12 cm vysokých a nahoře 9 cm širokých. Svršek cibule má asi 2 cm přečnívati nad okraj kořenáče. Pro všechny cibulovité rostliny se béře prsť, sestávající ze $^3/_4$ dobře proseté země z pařeniště a z $^1/_4$ vypraného říčního písku. Drobnější cibulovité rostliny mohou býti zasazeny společně podle své velikosti do jednoho kořenáče, ale musí se při tom dbáti toho, aby se navzájem nedotýkaly. K tomu účelu nám stačí obyčejné kořenáče. Cibulky ladoňky a šafránu se přikrývají vrstvou prsti asi 1 cm vysokou. Před vypučením v pokoji musí býti tyto zasazené cibulky chovány na chladném a tmavém místě. Kdo má zahrádku, postaví je někde na suchém místě a přikryje vrstvou země asi 10 cm vysokou. Při nastalých mrazech se ještě přikrývají a chrání listím a chvojím. Nemáme-li zahrádky, stavíme kořenáče do sklepa, kde je přikryjeme pískem, který udržujeme přiměřeně vlhkým. Asi po 4—6 týdnech dosáhnou kořínky, jež cibule vypustí, dna kořenáče, o čemž se můžeme opatrným jeho převrácením snadno přesvědčiti. Potom již stavíme květiny postupně podle toho, jak silný vzrůst cibule nasadily, do teplého pokoje na světlo a začínáme je zalévati vodou, jejíž teplota je stejná s teplotou ovzduší pokoje. Nejprve zaléváme málo, ale pak častěji podle vzrůstu rostliny.

Před lety se hyacinty s oblibou pěstovaly v štíhlých, průhledných sklenicích, což pěstitelům milovníkům hyacintů bylo příjemnější a také zajímavější než je pěstovati v kořenáčích. Zvláště k tomu upravené sklenice, známého tvaru, plní se vodou tak, aby se její hladina dotýkala spodní plochy cibule. K lepšímu udržování vody se dá do ní několik kousků dřevěného uhlí nebo se přidá něco soli. Také tyto sklenice se musí postaviti na několik neděl na temné místo, při čemž se spotřebovaná voda doplňuje vodou vlažnou. Jakmile cibule vypučí, staví se sklenice na světlá místa na oknech. Malebný pohled skýtá pěkně pletený košíček, vyplněný pískem a mechem, v němž jsou zasazeny cibulovité květiny rozmanitého druhu. Také truhlíky vysázené cibulemi skýtají pěkný pohled.

Ještě je třeba zmíniti se o dvojitých sklenicích pro dvě cibule a o misce s otvory, do nichž se vkládají cibulky šafránů. Při nákupu cibulí květin pokojových máme zřetel k druhům, které rostou v různých obdobích. Při nákupu cibulí květin zahradních volme naproti tomu druhy, které jsou stejně veliké a kvetou současně. Také v zahradě sázíme cibuli do lehce písčité půdy; vysazování děje se za příznivého počasí až do polovice listopadu. K ochraně proti mrazům postačí přikrýti zasazené cibule jehličnatou chvojí. Každé husté přikrytí listím, slamou a pod. stává se útulkem myší, které cibule zničí. K vysázení trávníků a okrajů kolem křovinatých skupin se hodí modrá ladoňka střídavě se sněženkou a bledulí, jakož i modřenec (muscari), protože jejich cibulky vydrží a stávají se rok od roku silnějšími.

Clivie, zornice. Tuto rostlinku musíme v teplém pokoji chovati na tichém místě na okně. V období jejího vzrůstu musíme ji vydatně zalévati a poskytovati jí tekutého hnojiva. Do 3 let není ji třeba přesazovati. V zimě ji stavíme na suché a chladné místo.

Čajovky, pokojové růže. Směs prsti: 50 kg písčité vřesovky smícháme s 2—2½ kg pravé kostní černě nebo s práškem zvířecího uhlí (spodium), 2½ kg dobrého křemenitého písku a 2½ kg práškového dřevěného uhlí. Kořenáč, opatřený nad otvorem střepinou, pak naplníme touto prstí tak vysoko, aby se mohla růže dobře zasaditi.

Čapí nůsek (geranium). Aby dobře kvetl, nesmíme jej mnoho zalévat, neboť přílišnou vlahou vyroste mnoho listí na újmu květu, kterého je málo.

Čemeřice. Hlízy nebo keře se zasazují do kořenáčů na podzim a přivádějí se v pokoji v prostřední teplotě a při skrovné vláze do květu. Květy mají všechny odstíny barev od bílé až do krvavě červené.

Červený pavouček viz škůdci.

Červi viz škůdci.

Dračinec (dracaenae). Nemoci dračince tkví zpravidla v chybách při jeho pěstování. Dračince milují v pokojích světlá místa a teplotu 6—15° C. Průvan jim škodí. Prsť, v níž roste, má býti kyprou směsí listovky s vřesovkou, něco jílu a písku. Na dno kořenáče je nutno vložiti širokou střepinu. Dračinec potřebuje v období svého vzrůstu mnoho vody. Má však dobu odpočinku jako jiné rostliny, v které jej pak zaléváme pouze tolik, kolik je nutno, aby nezašel a aby jeho kořeniště úplně nevyschlo. Dostane-li pak později nové listy, doporučuje se přesaditi jej a poskytovati mu

zvolna více a více vláhy. Pečlivý pěstitel omývá občas jeho listy houbou.

Dvojité okno. V prostoru dvojitého okna se daří v zimě šafránu, konvalince, tulipánům, hyacintům, liliím a menším petrklíčům (primulkám). Při studenějším počasí otvíráme vnitřní okno a ve velmi studených nocích béřeme květiny do světnice.

Echinoceree, sloupkové ježovky viz kaktusy.

Echinokaktusy, ježulky viz kaktusy.

Echinopsis, ježovky viz kaktusy.

Epiphillum viz kaktusy.

Fuchsie se sázejí do prsti z $^2/_3$ pařeništní země a $^1/_3$ kompostu s přídavkem písku.

Fuchsie a čapí nůsek (geranium) se ořezávají nejlépe na jaře, když tyto rostliny přesazujeme. Bujné výhonky fuchsie se mohou také vhodně přistřihovati, aby byly rostliny pěkně košaté. Fuchsie vysokokmenné a s košatými korunkami se vypěstují z odnoží jedinců nejsilnějších, štíhlých a bohatě pučících. Po zmohutnění svého kořeniště dostávají tyto rostliny větší kořenáče, v kterých mohou přezimovati. Přezimování se děje v místnosti suché a světlé, jež má 2—8° R teploty. Vysokokmenné fuchsie se opatřují přiměřenými tyčinkami, ke kterým se volně přivazují lýkem; po čas vzrůstu do výše se výhonky na kmenech odstraňují. Horní pučící výhonky, jež jsou základem korunky, se přistřihují tak, aby tvořící se korunka dostala pěkný a košatý tvar.

Gardenia florida, kucinár, jest domovem v Číně. Je u nás velmi oblíbenou pokojovou rostlinou pro své oslnivě bílé květy a příjemnou vůni. Přezimuje snadno ve světnici 6—8° R teplé. Koncem března se tato rostlina přesazuje do tučné luční prsti, k níž se přidá něco písku a rohových pilin. Přes to, že gardenia miluje slunné místo, vyžaduje v žhavém letním období stínu a denního dvojnásobného kropení, aby se na ní neusadil nevítaný hmyz. Nejlépe se rostliny vyvinou, postaví-li se po přesazení do teplého tříslového pařeniště anebo se přesadí přímo do záhonu se shora jmenovanou prstí. Přivésti gardenii do květu v pokoji není také věcí nesnadnou, dbáme-li těchto pokynů:

1. přezimování jen při teplotě 6—8° R a při mírné vláze.
2. včasné přesazení, zvýšení vláhy a později zalévání malou dávkou tekuté mrvy.
3. slunné místo s přiměřeným zastíněním a kropením.

Gloxinie. Pěstování gloxinií vyžaduje velké péče. Maličké hlízy gloxinií se vysazují v únoru nebo březnu jednotlivě do koře-

náčů širokých as 5—6 cm, v nichž jest prsť, složená ze 2 dílů listovky a 1 dílu vřesovky s trochou písku, a to tak, že místo, z něhož rostlinka vyklíčí, musí zůstati na povrchu v prsti viditelné.

Mají-li rostliny již pěkně vyvinuté kořínky, přesazujeme je do kořenáčů 10 až 12 cm vysokých. Poněvadž však gloxinie milují stejnoměrnou vláhu a teplý vzduch, doporučuje se při pěstování pokojovém držeti je až do vývoje poupat pod skleněným zvonem; v tomto období se musí zalévati co nejopatrněji. V době květů prospěje rostlině zlepšování prsti občasným posypáním půdy kostní moučkou. Po odkvětu nastává gloxinii doba odpočinku, který se jeví zastavením vnějšího vzrůstu. Se zaléváním pak pomalu přestáváme, načež oddělíme uschlou lodyhu od hlízy; hlízu uložíme do suchého písku anebo ji ponecháme v tomtéž kořenáči, v kterém kvetla, v suchu přezimovati až do února, kdy nastane nová vegetace.

Gumovník, ficus elastica, druh smokvoní, vyžaduje směs listovky, vřesovky a trochu dobré drnovky s příměškem praného říčního písku. Místo odtoku vody v kořenáči musí býti řádně upraveno. V zimě nedávejme tuto rostlinu na teplé místo, neboť snadno vyhání slabé a churavějící lístky, které lehce žloutnou. K přezimování mu stačí pokoj s teplotou 8—10° R. Gumovník vyžaduje v létě slunného místa a hojně vláhy. Často se objevující nápadné černé listy jsou následkem buď kyselosti prsti nebo usychajícího kořeniště. V obou případech jest nutno rostlinu ohledati a — je-li potřebí — přesaditi ji do nové prsti.

P ř e s a z o v á n í. K přesazování gumovníku vezmeme směs dobré listovky a drnovky. Gumovník žádá světlé, nepříliš teplé stanoviště. Stavíme-li jej na příliš teplé místo a neumyjeme-li jej občas vlažnými mydlinami, může jej napadnouti červený pavouček nebo černá moucha. Způsobují mu nemoci, na něž gumovník i zajde. Nejvhodnější doba k přesazování gumovníku je jaro. V této době také řežeme odnože.

G u m o v n í k y s t a r é. Starší, nevzhledné stromky, které na dolení části nemají žádných listů, omladíme tím, že je přiřežeme — zkrátíme. Jest záhodno stromek značně přiříznouti, poněvadž gumovník po přiříznutí vyžene hodně výhonků. Aby vyrostly lístečky i na nejdolejší části, přiřízneme kmen třeba až nízko nad zemí. Stromečku nikterak neuškodí, když po seříznutí vylučuje bílou šťávu. Uříznuté části se dá použít na nové odnože; každý lísteček s malým stonkem můžeme zasaditi. K takovému rozmnožování je ovšem zapotřebí hodně zkušeností. Nejlépe se k tomu hodí zahradnický skleník.

V pokoji se spokojíme s tím, že ze špičky, uříznuté u 4. nebo u 5. listu, vypěstujeme novou rostlinu. Odnož necháme vykrvácet a postavíme pak do sklenice s dešťovou vodou. Před tím však musíme odstraniti ztuhlou tekutinu usazenou na ráně. Po několika nedělích vyrazí gumovník kořínky a zasadíme jej do malého kořenáče s dobrou prstí.

Gumovník je nejlépe přiříznouti v dubnu až květnu. Koncem května patří gumovník již ven nebo alespoň na otevřené okno. Venku jej můžeme postaviti na slunce teprve tehdy, stál-li před tím asi 8 dní ve stínu některého stromu. Pak zasadíme kořenáč až po okraj do země a rostlinu kropíme za teplého počasí ráno i večer. Doporučuje se také každý týden jednou jej zalíti tekutým hnojivem. Ke konci léta však musíme gumovník dát časně do místnosti, a to buď již koncem srpna nebo začátkem září. V zimě však nesmí být v teplé místnosti, 5—6° R mu zcela vyhovuje, jinak vyžene lístečky a celá krása je ta tam.

T r i p s (m ě š k o n o h) n a g u m o v n í k u. Tento škůdce oloupe s listů vrchní pokožku, takže zežloutnou a opadají. Četné černé tečky jsou výměšky tohoto hmyzu. Je to úhlavní nepřítel pokojových rostlin a napadá s oblibou gumovníky, palmy, aralie, myrty, azalky a j. Jeho životní podmínkou je suché teplo. V takovém prostředí se měškonoh rozmnožuje netušenou měrou a způsobuje na rostlinách velké škody. Postavíme-li měškonohem napadené rostliny v létě ven na poněkud vlhké a chladné místo, můžeme již tímto způsobem dosáhnouti úspěchu a čeliti zlu. Také mytí rostlin tabákovým odvarem značně pomáhá. Odvar k tomu účelu si při-

pravíme tím způsobem, že tabák spaříme vodou a necháme jej pak ve vodě tak dlouho, až voda tabákem hodně načichne a zhnědne. Měkkým kartáčem, namočeným do tohoto odvaru, umyjeme velké i malé listy a čistou, vlažnou vodou opláchneme. Na spláchnutí nesmíme zapomenout.

Proti měškonohu můžeme jako zahradníci užíti také tohoto prostředku: Přiměřeně velkou nádobu naplníme vařící vodou, do které přidáme trochu mýdla a kterou necháme ochladnout na 40° R. Do této vody pak namočíme na 3—4 vteřiny všechny větve a listy až pod korunu, čímž se umrtví všechen hmyz. Abychom také zničili vajíčka a larvy, namočíme rostlinu ještě několikráte do roztoku, při čemž musíme stálým přiléváním horké vody udržet teplotu 40° R. Nesmíme ovšem zapomenout v stejném poměru přidati mýdla.

U gumovníku se vůbec doporučuje od mládí alespoň jednou týdně umýt listy mydlinami (z mazlavého mýdla), na vrchní straně od prachu a na spodní straně od hmyzu. Pak necháme gumovník klidně stát; změna místa mu rozhodně nesvědčí.

Hlízolist (glycina apiosa). Vzrůst této rostliny je velice rychlý. Její listy jsou velmi hezké a tuhé, a dříve než zajdou, snášejí ještě dobře počáteční mrazy pozdního podzimu. Její hlízy jsou proti zimě otužilé, nepotřebují tudíž nijaké ochrany a mohou zůstati v truhlících. Abychom u této úponkovité rostliny docílili v truhlících na dlouhá léta bujného vzrůstu, postarejme se o dobrý odpad vody v truhlíku tím, že jeho dno pokryjeme kusy škváry, na niž pak dáme směs průlinčité prsti, která musí býti častěji náležitě zkypřena, když oschne. Nejlepší dobou vysazování tuhých úponkovitých rostlin jsou v příhodném počasí měsíce: březen, duben až květen.

Hnití kořenů. Hnití kořenů bývá zaviněno nepředloženým, přílišným zaléváním rostliny. Nahnilé kořínky musíme až k zdravým místům odříznouti a rostlinu přesaditi do dobré prsti.

Hnití kmenů rostlin nastává tehdy, když se zalévá přímo u paty kmene. Nahnilé místo na kmeni se musí vyškrabati až na zdravou dřeň a pečlivě zasypati vápennou moučkou.

Hnojení rostlin umělými hnojivy vyžaduje největší opatrnosti. Pěstitel pokojových rostlin nebo zahradník dopřává svému rostlinstvu někdy nadbytečně umělého hnojiva a tím rostlinám více uškodí, než prospěje. Nejlépe činíme, když je přidáváme do vody, jíž rostliny zaléváme, neboť tak dosáhneme jeho stejnoměrného rozdělení. Při přípravě vody k zalévání si počínáme asi takto: do nachytané dešťové vody přimísíme umělé hnojivo a důkladně ji zamícháme, potom necháme roztok několik dní státi, častěji řádně

zamícháme a pak jím zaléváme. U rostlin pěstovaných v kořenáčích se osvědčuje guano, jehož však se musí používati velmi opatrně. Nesmí totiž na 10 l vody přijíti více než 50 gr guana. Při zalévání nám zůstane na dně tohoto roztoku usazenina, kterou pak vyhodíme na kompost. Starým, osvědčeným prostředkem k hnojení dřevnatých rostlin a bylin jsou rohové piliny. Zelnaté rostliny se hnojí také kostní moučkou. Abychom urychlili vzrůst kořínků, můžeme do vody k zalévání přimísiti trochu sazí z kamen. Ostatně za dnešních dob obdržíme v každém květinářském obchodě rostlinná hnojiva, která se hodí hlavně pro rostliny pěstované v kořenáčích. Přidáme umělého hnojiva do vody k zalévání vždy co nejméně, neboť jinak bychom se dočkali toho, že, místo aby rostliny dobře prospívaly, začnou jejich listy žloutnouti a rostliny zvadnou.

Hnojení rostlin v kořenáčích. Tekutým hnojivem možno zalévati rostliny v kořenáčích jen tehdy, když jsou v květu, zcela zdravé a dobře zakořeněné. Zalévají se vždy navečer nebo při zamračeném počasí.

Hnojení rostlin listnatých. V létě, v období nejbujnějšího vzrůstu rostlin listnatých, zalévejme je dvakrát až třikrát v týdnu rozpuštěným květinovým hnojivem nebo rohovými pilinami, což jim bude velmi na prospěch. Studený dešť za větrného počasí škodí všem rostlinám; u velkolistých rostlin se doporučuje listy jednou týdně zbaviti prachu vlhkou houbou a odstálou vodou pokropiti.

Hnojení drůbežím trusem. Drůbežím trusem se nejvhodněji hnojí listnaté rostliny a křoví, ježto obsahuje velmi mnoho dusíku. Rovněž se vřele doporučují rohové piliny. Drůbežím hnojivem se hnojí jen rozpuštěným ve vodě, a to 1 l hnojiva na pět kbelíků vody.

U pokojových rostlin může nahraditi umělé hnojivo několik kapek čpavku, přidaných do vody k zalévání.

Hnojení kostní moučkou. Kostní moučka podporuje květenství rostliny a uspíší nasazení ovoce.

Jak už bylo řečeno, je vedle světla a tepla rostlině zapotřebí řádné výživy. Připojujeme některé zvláštní druhy hnojiv, které se za zvláštních okolností velmi dobře osvědčily a hodí se všeobecně pro všechny rostliny. Níže uvedené směsi vám připraví každá drogerie.

1. Chlorid amonný v dávce 2.4 g,
   fosforečnan sodný v dávce 4.8 g,
   dusičnan sodný v dávce 3.6 g.

Tyto sloučeniny se rozpustí ve 100 litrech převařené vody. K zalévání používáme na každý litr vody asi 25 kapek tohoto roztoku.

2. Jiné dobré hnojivo dává směs 4 dílů dusičnanu vápenného, 1 díl obyčejného drasla, 1 díl kyselého fosforečnanu draselnatého a 1 díl hořké soli.

Hortensie jsou nenáročné, vděčné a hojně kvetoucí rostliny. Milují kyprou zem, zvláště slatinnou, smíchanou s hrudkami vřesovky, polostinné místo a v létě hojně vláhy. Abychom vzrůst hortensií urychlili, přidáváme k prsti něco rohových pilin, a zakoření-li se dobře už před rozkvětem, zaléváme je častěji roztokem guana. V suchých, mrazu prostých místnostech snadno přezimují.

Když je po květu, odřezávají se výhonky rostliny tak, aby na nich zůstala pouze 2—3 očka. Mnozí zahradníci přesazují hortensie s dobrými výsledky ihned po odkvětu, jiní zase čekají až na jaro. Při přesazování hortensií si počínáme tímto způsobem: u rostliny odstraníme staré, zplstnatělé kořínky, přesadíme ji do nové prsti a volíme k tomu nový kořenáč o něco větší, než byl předešlý. Prsť smísíme ze 2 dílů mechovky, 1 dílu prsti pařeništní a 1 dílu listovky. Zaléváme jen tolik, aby se poupata a kůra nescvrkly. Všechny odumřelé listy je třeba ihned odstraniti, aby nenastalo hnití pučících výhonků. V únoru a březnu, podle počasí, začíná nové rašení. V tom čase je nutno postaviti hortensie na světlá místa, poskytovati jim zaléváním hojně vláhy a občas jim přidávati něco tekutého hnojiva.

Rozmnožování hortensií odnožemi. Odnože potřebují velmi silnou, výživnou a při tom kyprou prsť a v létě mnoho slunce a vláhy. Slabší rostliny, které v zimě trpěly vlhkem nebo v létě rostly ve stínu, nekvetou.

Hortensie modré. Sázíme-li odnože, jež vypustily kořínky do směsi černé olšovky, rašeliny a železité, hrubozrnné půdy, nabývají květy více méně modrého zabarvení. Rovněž překrásného modrého zabarvení květů dosáhneme, když použijeme staré prsti, na níž byly páleny milíře, nebo když hortensie častěji zaléváme vodou, v níž je rozpuštěn kamenec. Železitá rašelina s prohnojenou prstí, dobře smíchaná s ovčí mrvou a trochou písku, nejen přispěje k bujnému vzrůstu rostliny, ale také mění červené květy ve fialové, světlefialové a namodralé. Když pak prsť v kořenáčích před květem posypeme římským kamencem, zbarvují se květy rovněž modře, a to tím temněji, čím častěji ji posypeme. Zaléváme-li hortensie týdně silným roztokem kamence, dostávají krásné modré květy. Prsť hortensií, pěstovaných v kořenáčích, musí býti dobře propracována a obsahovati příměs železité prsti rašelinné, prohnojené země, nezbytného čistého písku a něco mouru.

Tak se zalévá

a přesazuje.

Hyacinty. Abychom uchránili tyto něžné květy před zlomením stvolu, přivazujeme jej k tyčince, kterou zapíchneme vedle cibule. U hyacintů, kvetoucích v skleněných nádobách, chráníme lodyhu jakýmsi přizpůsobeným perem, které lze dostati v každém zahradnictví.

Jak docílíme u hyacintu plného rozkvětu? Často se stává, že zvonky hyacintu předčasně usychají a nerozkvétají. Chceme-li tomu zabrániti, odsuneme poněkud listy kolem stvolu tak, abychom květenství nepoškodili. Když listy vyrostou asi na 3—4 palce, ohneme je docela zpět, i kdyby se poněkud nalomily. Tímto způsobem se omezí přístup mízy do listů a ta pak přechází do květů, jež se plně rozvijí.

Malé cibule-plodnice, které jsou po odkvětu úplně vyvinuty a samy se odlučují, jsou ihned vhodné k dalšímu vysazování.

Cibulky se na zimu zasypávají do jemného písku a na jaře se vysazují do záhonů. Záhon musí mít lehkou, kyprou a trochu písčitou prsť. Na podzim se cibulky, které zatím značně zesílily, vyjímají ze země, a když listy zaschnou, ukládají se na suchá místa, aby se mohly příštího jara zase vysázeti do záhonů. V třech letech většinou cibule zmohutnějí a zesílí tak, že mohou býti v měsících

září nebo říjnu zasazeny do kořenáčů. Hyacinty, vypěstované ze semen, kvetou zpravidla o rok nebo dva později než květiny vypěstované z cibulek-plodnic.

P r s ť p r o h y a c i n t y. Dobrou prsť, do níž sázíme hyacinty, pořídíme ze 2 dílů staré prsti pařeništní, 2 dílů lehké země zahradní a 1 dílu ostrého písku.

Kořenáče pro hyacinty musí býti účelně spíše vyšší než širší; hořejší šířka as 11—13 cm, výška 15 cm. V obchodě se dostanou t. zv. hyacintové kořenáčky. Nové kořenáče položíme na několik dní do vody.

P ě s t ě n í h y a c i n t ů a t u l i p á n ů. Způsob pěstění obou těchto cibulovitých rostlin jest tentýž. V obchodech kupu-

jeme jen silné a zdravé cibule. Koncem listopadu se mohou cibule, označené v obchodě jako rané druhy, ihned zasaditi. Špička zasazené cibule má vyčnívati asi do výše okraje kořenáče. Kořenáče musí býti důkladně prosáklé vodou a potom vedle sebe postaveny do jamky asi 30 cm hluboké a pokryty vrstvou země asi 15 cm vysokou. Název těchto úchoven kořenáčů jest u všech zahradníků jiný: hrnečník, bouda, kořenáčník atd. Kde není takového místa k uschování, tu musí stačiti sklep, stáj a p. V nějakém koutě těchto míst pak kořenáče postavíme pohromadě shora naznačeným

způsobem a zasypeme zemí. Před mrazem chráníme je listím, slamou, hnojem nebo jehličnatou chvojí. Tak zůstávají cibule v kořenáčích dobře uchovány až do doby, kdy je chceme pěstiti. Pěstujeme je tímtéž způsobem jako hyacinty ve sklenících, ale musíme dbáti toho, aby kořenáče nevyschly. Kořenáče se nejprve ukládají asi na 14 dní do místnosti mající 10—12° R, aby si cibule zvolna zvykaly na teplejší vzduch v místnosti vlastního pěstění. Doporučuje se cibule v době pučení, v prvních 4 až 5 nedělích, přikrýti papírovým kornoutem, aby se zabránilo přístupu světla a tím se stonku umožnilo řádné vyvinutí. Při snímání kornoutků dbejme toho, aby rostliny, jež nedostatkem světla dostaly bledou barvu, nepřišly náhle na slunce. Nejdůležitějším úkonem při pěstování jest zalévání. Teplota vody nesmí nikdy klesnouti pod teplotu místnosti, v níž květiny chováme, a může býti zvýšena až na 32° C. Jakéhokoli hnojení cibulí není vůbec zapotřebí, ježto v cibuli nahromaděné zásoby živin zcela postačí, aby se květ plně vyvinul. Oblíbeným zvykem jest pěstovati haycinty v sklenicích s vodou. Takové sklenice se naplňují vodou až do výše kulovitého rozšíření nádoby, takže spodní část cibule se místem, z kterého vypustí kořínky, dotýká vodní hladiny. Sklenice s cibulemi se rovněž opatřují papírovými kornouty až do úplného vyvinutí kořínků a staví do místnosti s přiměřenou stálou teplotou; teprve když má začíti vzrůst, přenášejí se do místnosti s teplotou vyšší. Ubylá voda se musí stále doplňovati; jinak se s nimi zachází stejně jako s rostlinami v kořenáčích. K pěstování volme vždy takové druhy, které kvetou postupně, abychom měli po celou zimu hyacinty rozkvetlé.

U hyacintů, vypěstovaných v kořenáčích, uřízneme po prvním květu lodyhu od cibule, při čemž listy ponecháváme.

Zaléváme čím dále tím skrovněji, až konečně listy odumrou. Také při tomto ošetřování po odkvětu je rostlině třeba světla, kdežto na teplotě už tak nezáleží. Jakmile jsou listy dokonale uschlé, vyjímají se cibule ze země a ukládají se v suchu. Do zahrad se vysazují v září, neboť ještě na podzim se zakořeňují. Při vysokých cenách cibulí se tím nemálo uspoří.

Hygrometr neboli vlhkoměr. Vlhkoměry jsou přístroje, kterými měříme vlhkost ovzduší. Vytápěné pokoje mají míti asi 66% vlhkosti, nevytápěné, v nichž chováme květiny, asi 80%. Ve vytápěných místnostech, v nichž mají rostliny přezimovati, udržuje se vlhkost ovzduší rozprašováním vody nebo stálým zavěšováním mokrých tkanin nad kamna, což jest k prospěchu rostlin nevyhnutelné.

Chrpa v zimě. Vypěstiti chrpu v zimě nečiní nijakých zvláštních obtíží. Semeno se zasazuje v červnu až do konce července do

kořenáčů asi 15 cm vysokých, naplněných dobrou zahradní prstí. Jakmile rostlinky povyrostou, rozsazujeme je po 4—5 kusech do připravených kořenáčů a chováme je pak ve vytopeném skleníku nebo v teplém pokoji blíže oken. Takto vypěstované chrpy bohatě kvetou celou zimu.

Chřest ozdobný, A. sprengeri, také asparagus zvaný, je velmi vděčná visutá, ozdobná rostlina. Vyžaduje velikých nádob a dobré prsti. Musíme jej hodně zalévati a v období rašení přidávati tekuté mrvy. Jakmile usychá, opadávají mu lístky. Při přezimování jej stavíme na chladná a světlá místa, ale chraňme jej před mrazem a udržujme jej v mírné teplotě.

Chylany neb lobelie pokojové. Malé, modře kvetoucí lobelie po odkvětu krátce přiřízneme a pilně zaléváme. K velké naší radosti malé rostlinky brzy zase vypučí a v zimě opět znovu rozkvétají.

Jetýlek čtyřlistý se pěstuje ze semen a musí se chovati v chladu.

Kaktusy.

A r i o c a r p u s patří k druhu echinokaktů a ježulek, avšak v pokoji skoro nikdy nevykvétá. Je nesmírně choulostivý proti vlhku a milovníci kaktusů mu musí věnovati větší péči než ostatním. Musí míti volnou prsť s přísadou vápenné omítky. Ježto má ariocarpus kořen mrcáskový, musí býti chován ve vysokém kořenáčku.

C e c u n ě n e b m a m i l l a r i e. Tak se nazývají bradavčité kaktusy, které dobře a snadno kvetou a jsou oblíbeny svým pěkným ostnatým zjevem. Totéž, co tvoří u kaktusů kulovitých žebra, tvoří u cecuní bradavice. Tyto kaktusy mohou dostati tvar kuželovitý nebo pyramidový a mohou býti zkomoleny a pokryty vráskami a hlízami. Lůžko ostnů je pokryto jakousi vlnatou plstí. Kvítky, jež vyrážejí v axilách nebo ze středu bradavek, jsou rozpoznávacím znakem těchto druhů kaktusů. (Axilla značí u mamillarií prohloubené místo mezi bradavkami).

C e p h a l o c e r e e neb kaktusy svíčkovité jsou domovem v Mexiku a dosahují tam často výšky až 18 m. U nás mají barvu tmavošedězelenou, jsou tvaru sloupkovitého a nahoře zaoblené. Jejich vršek tvoří kulovitý chumáček k sobě skloněných ostnů, mezi nimiž jsou bílé, vlnaté vlasy, které však nejsou zvenku viditelné. Květy jsou 6—7 cm dlouhé a běložluté. Nejzajímavější stránkou těchto rostlin jsou jejich dlouhé, vlasové chocholky. Zhusta nalézáme u pěstitelů pokojových kaktusů zvláštní zajímavý druh, nazvaný dědeček (ceph. senilis). Tento kaktus potřebuje hodně slunce a tepla; v zimě pak nesmí teplota v pokoji klesnouti pod

12° C. V tomto období se musí zalévati jen velmi poskrovnu. Jeho bohatý a bílý vlas se nesmí vůbec kropiti a umístění venku mu škodí.

C e r e e neb kaktusy sloupkovité pocházejí z Mexika, Brasilie, Uruguaye, Paraguaye a Argentiny. Cereů je velmi mnoho druhů; rostou přímo nebo jsou plazivé, jindy mají tvar stromů nebo keřů, jiné zase jsou popínavé nebo rostou při zemi. Některé z nich nasazují obrovské květy s omamnou vůní a jiné zase laty s nekonečným množstvím drobných kvítků. Druhy cereů v našich kořenáčích dávají sotva tušiti, jakých velikostí a rozmanitostí dosahují v své domovině. Ceree u nás nejčastěji pěstované jsou dužnaté, modravé, zelenavé nebo stříbrně žíhané sloupky s voskovitým povlakem. Ostré slunce nesnesou. Jiným druhům můžeme v létě dopřáti hojně slunce. V zimě se jim daří při teplotě 12° C.

E c h i n o p s i s neb ježovky jsou kaktusy kulovitého nebo válcovitého tvaru, s mírně smáčknutým temenem a zvláštními žebry. Velké a krásné květy vyrůstají z ostnového lůžka. Z těchto ostnových lůžek rostou také ratolístky, které pak, když dosáhnou přiměřené velikosti, lze ukroutiti a zasaditi jako odnož. Ježovky jsou rostliny milující teplo, ale přes to je nesmíme vystavovati prudkému slunci. Obzvláště touží po vzduchu. Při rozvíjení poupěte ponecháváme je v klidu.

E c h i n o c e r e e neb sloupkové ježovky požadují velmi mnoho slunce, a postavíme-li je v zimě na místo neslunné, hrozí nebezpečí, že zajdou. 10—12° C je pro ně bezpodmínečně nutnou teplotou a potřebují v tomto období také více vláhy. V zimě můžeme je bez obavy nechati trochu scvrknouti. Některé z těchto druhů pěstují se pro krásné květy, kterých se v pokoji snadno dosáhne, a jiné se pěstují pro rozmanité tvary, ostny a chlupaté porosty.

Ze země vypučené výhonky se pěstují jako odnože. U těchto kaktusů rozeznáváme druhy štíhlé, téměř bez ostnů, ležaté i přímo rostoucí.

E c h i n o k a k t u s y n e b j e ž u l k y. Ježulky jsou domovem v Severní, Střední a Jižní Americe. Říká se jim všeobecně kaktusy kulovité a jen cvičené oko rozeznává jejich jednotlivé druhy. Svým pěstitelům poskytují vzácné rozkoše a nadšení; pečlivě pěstovaná sbírka ježulek je opravdu překrásná. Jejich pěstování vyžaduje, jako u kaktusů vůbec, mimořádné lásky a porozumění. Ježulky jsou velmi choulostivé na vlhko, ale přes to nesmějí v zimě trpěti suchem. Na jaře je chraňme před slunečními paprsky. Studené místo je jim velmi nepříznivé a milují, jak tomu jsou ze své domoviny zvyklé, teplý vzduch. Rozmnožování se děje povětšině semeny, neboť ježulky mají jen zřídka výhonky.

Epiphillum nebo kaktus členitý je jedním z nejrozšířenějších v městě i na venkově. Kvete v době vánoční. V své vlasti, Brasilii, roste na stromech pralesa a tím jest vysvětlena jeho touha po vláze, jeho nechuť k přímému slunečnímu žáru a jeho visutý tvar.

Při jeho pěstění si zapamatujme toto: proti kaktusům jiných druhů nesmí nikdy býti postaven v zahradě nebo za oknem na přímé slunce. Nanejvýše při vlažném dešti můžeme jej vynésti ven. Na prudkém slunečním světle tento kaktus zčervená a jeho praménky dostávají úzký a scvrklý tvar. Postavíme-li jej na východní nebo západní okno, aby měl jednostranné světlo a jak v létě, tak i v zimě teplo, odmění se nám hojnými květy. Vláhy mu dodáváme postřikováním. V době jeho odpočinku, t. j. od ledna do dubna, jej nepostřikujeme, ale také mu nedáme uschnouti. Při přesazování mu dáváme směs listovky a písku.

Opuncie neb fíkovité kaktusy jsou domovem v Novém i Starém světě. Květy se u opuncií vyvíjejí jen na větších exemplářích, proto se jich musíme při pokojovém pěstování úplně vzdáti. Jestliže rostliny při přezimování chráníme před mrazem a na léto je dáme do zahrady, budou bohatě kvésti. Je ku podivu, jak zřídka lze opuncii viděti v zahradách, ačkoli se vyskytuje několik druhů vzdorujících mrazům, jež nevyžadují nijaké vydatnější ochrany, než na příklad většina nízkých růží. Stačí toliko přikrýti je jedlovou chvojí, ba napadne-li větší množství sněhu, nepotřebuje ani této ochrany. Opuncie milují písčitou, propustnou jílovitou zemi. V zimě pak chladnou, suchou temperaturu. V létě je můžeme postaviti kamkoli a kropiti zahradní hadicí. Nevyžadují větší péče, než kterákoli naše domorodá rostlina.

Phyllokaktusy neb listovětce pocházejí z Ameriky a potřebují tudíž také u nás tepla, pokojové temperatury a vláhy, podle čehož musíme zaříditi jejich zalévání. Nikdy, ani v měsících odpočinku, nesmíme ustati od dostatečného zavlažování, aby půda zcela nevyschla. V suchém pokojovém vzduchu hynou. Rostou v své domovině právě tak jako epiphyllum na stromech v pralesích, kde bývá vždy mírné šero. Nesmějí se tudíž ani u nás stavěti na slunce, neboť by ztratily svou pěknou zeleň listů a zčervenaly by. Nejlepším místem pro ně je zastíněné okno na sluneční straně. Zasazujeme je do prsti, bohaté dusíkatými látkami, smíchané s něco pískem, který rychle propouští vodu. Phyllokaktusy se mohou ořezávati jako naše zahradní křoviny a tímto způsobem stupňujeme i bohatost jejich květenství. Rozmnožování se děje odnožemi.

V ě š á k n e b r h i p s a l i s: Věšáky rostou v Americe cizopasně na stromech. Jsou velmi choulostivé, potřebují teplé vláhy, vzduchu a letního stínu. Jejich pěstování je proto poněkud obtížné. Kvetou v zimě, ale nejsou tak vděčné jako ježovky čili epiphylly, ačkoli vyžadují téže prsti a téhož ošetřování.

Kalokvět modrý (agapanthus ambellatus) má modré, vějířovité květy na dlouhých stoncích; v době květu mu musíme dáti dost vláhy. V kbelících pěstovaného používáme k výzdobě schodišť, chodeb a verand. K přezimování stavíme kalokvět do sklepa.

Kamelie. Nemají-li jejich nádherné květy opadati, musíme s nimi zacházeti neobyčejně opatrně a pečlivě. Kamelii se nejlépe daří, je-li její prsť složena z drnovky, listovky a vřesovky, k nimž je přimíšeno něco říčního písku. Daří se jí jen v studeném, nevytápěném pokoji a musí státi na světlém místě. Při počasí s teplotou 4—5° C se doporučuje otevříti okna, aby se jí dostalo čerstvého vzduchu. Vzduch a světlo jsou hlavními požadavky zdárného jejího pěstění. Kamelie nesnese teplo kamen. Její kořeniště musí býti stále udržováno dostatečně vlhké; jakmile by se pozorovalo, že vysychá, musí se ihned důkladně zalíti. Nesmí nikdy úplně vyschnouti, neboť by se mohlo státi, že by v zápětí všechna poupata květů opadala. Nejvhodnějším místem k umístění kamelie je prostor mezi dvěma okny obytného pokoje, ale jen nemrzne-li. Tam se jí daří při náležité péči výborně.

Chováme-li kamelie v teplých letních měsících venku, kde vyžadují slunného a dobře chráněného místa, přenášíme je, jakmile vypučí poupata, do světnice a vykážeme jim místo, na kterém budou státi po celou zimu i v době svého květu. Teplota nesmí býti vysoká, ale nesmí také klesnouti pod 5° C. Jakmile nastanou chladna, topme trochu, aby si rostlina nepřivykla na příliš chladný pokoj. Kdybychom v chladném pokoji, v němž chováme kamelii až do počátku nebo prostředku listopadu, začali náhle topiti, zpozorujeme ihned odumírání všech poupat. Také postřikování, jinak doporučované, v době před rozkvětem kamelii škodí, právě tak jako přílišná vláha.

K a m e l i e j a p o n s k á. Plnokvěté kamelie jsou již dávno v oblibě. Ale jsou choulostivější a často slýcháme stesky, že pečlivě ošetřovaný stromeček ztrácí pojednou poupátka. Tyto kamelie nesnášejí obzvláště teplotu kamen, ale milují světlé místo s teplotou 6—10° C.

Ježto tyto rostliny v zimě pučí, bylo by jim přílišné vyschnutí nanejvýše nebezpečné, neboť mívá zpravidla stejný následek jako přenášení rostliny s místa na místo, to jest opadání poupat. Po

odkvětu, ale jen každý druhý nebo třetí rok, se rostlina přesazuje do čerstvé prsti, složené z listovky, vřesovky a drnovky, každé po 3 dílech a z 1 dílu písku. Po přesazení se s počátku udržuje trochu suchá. V létě postavíme kořenáče do zahrady na stinná místa, ale jakmile klesne teplota ovzduší, přenášíme je do světnice, protože poupata květu trpí i nejmírnějším mrazíkem.

R o z m n o ž o v á n í k a m e l i í. Ve světnicích lze kamelie rozmnožovati jen odnožemi, ale i to se mnohdy nedaří. Odnože se řezají na jaře z vyzrálého dřeva předešlého roku v délce asi 10—12 cm a zasazují se do kořenáče s vřesovkou, jenž má dobrý odpad vody. Kořenáč se pak přikryje skleněným zvonem a pravidelně zalévá. Asi za 2 měsíce dostávají odnože kořínky a rozsazují se potom jednotlivě do malých kořenáčků.

P é č e o v y s í l e n é k a m e l i e: Pěstujeme-li kamelie, zvyklé na chladnější vzduch, v příliš teplé místnosti, tedy jako ve skleníku, působí jim to částečné vysílení, které málo pečlivým zacházením po odkvětu v pokoji může býti ještě zvýšeno. Abychom zabránili ochuravění rostliny a pomohli jí k novým zdravým a silným výhonkům, přiřízněme po odkvětu zeslabené staré výhonky o několik oček a přesaďme ji pak do čerstvé prsti a do nového kořenáče, neboť stará prsť bývá ve většině případech již kyselá. Čerstvou prsť připravme ze 4 dílů vřesovky a 1 dílu ostrého, dobře propraného písku. Při přesazování počínejme si pečlivě; staré kořeniště zkypřujme velmi opatrně, abychom nepoškodili při tom zdravé bílé konečky kořínků. Také dbejme toho, aby kořeniště nesedělo v novém kořenáči níže nebo výše, než sedělo v starém. Když kořenáč zalejeme, postavme jej v nepříliš teplé místnosti na okno, položené na východní straně a postarejme se o pravidelnou vláhu. Jest třeba také jednou týdně listy omývati. Kolem konce května budou nové výhonky již tak dalece vyvinuty, že můžeme rostlinu postaviti do zahrady na místo, kde bude míti ranní i polední slunce. Při zalévání si musíme zvláště opatrně počínati, zejména v době vývoje poupat. Při shora popsaném pečlivém zacházení můžeme se již příštího jara zase dočkati kamelií kvetoucích v pokoji.

Kapradí. Prsť pro kapradí sestává z listovky nebo vřesovky smíšené s vlhkou rašelinou a malou přísadou jílu a písku.

K a p r a d í v d ř e v ě n ý c h t r u h l í c í c h. Nephrolepis exaltata gigantica je nejpěknější kapraď pokojová a je mnohem hezčí, chováme-li ji spíše v širších než hlubších nádobách. Proto se pro ni zvlášť hodí dřevěné truhlíky.

K a p r a d í v p o k o j i. Kapraď, kterou jsme přenesli v zimě do pokoje, hnojíme právě tak, jako chřest ozdobný, palmy,

philodendron a jiné, v zimě rostoucí rostliny, každých 14 dní a v případě, že jest velmi silně vyvinutá, hnojíme ji jednou za 4 týdny špetkou rohových pilin, smíšených se suchým pískem, nebo čpavkovou vodou. Poměr směsi je u rohových pilin 1 : 50, u tekutého hnojiva pak na jeden litr vody $^1/_{16}$ litru čpavku.

Karafiáty. V kořenáčích pěstujeme rozmanité druhy karafiátů, jako na příklad: vídeňský hvozdík trpasličí, markétky, viktorky, skotské karafiáty a hvozdík dianthus. Pro poslední druh ka-

rafiátů je dobou přesazování podzim. Musí míti teplotu 8—10° R a státi poblíže okna. Zalévají se podle potřeby. Pro ostatní druhy, vypěstované buď ze semen nebo rozmnožené dělením, stačí teplota k přezimování pouze 4° R.

Kbelíky s rostlinami. Velké stromky, pěstované ve kbelících, se přesazují každých 5 let, nešetříme-li při tom tekutým hnojivem.

Klíčivost semen zvýšíme roztokem žíravého drasla nebo žíravého čpavku (čpavkového lihu) ve vodě. Rovněž glycerin podporuje klíčivost.

Kopřice (plectranthus fruticosus) je velmi vděčná a levná pokojová rostlina. Listy její jsou srdcovité a pilovité, velikosti dlaně, jsou porostlé chmýřím a síťované. V době vzrůstu dostávají sametovou temnější barvu. Při každém jemném dotyku vydávají osobitý, příjemný zápach. Na vrcholku větvičky se ukáže mnohdy již v zimě hroznovitý, fialový květ. Ročně můžeme této rostlině odejmouti 6—8 odnoží, které byvše zasazeny vesele rostou bez jakékoliv zvláštní péče. Rok co rok zdobí tato stále zelená a vděčná rostlina svými kvetoucími poupaty květinové stolky, kouty a poličky našeho příbytku.

Kořenáče. Nikdy nepoužívejme velkých kořenáčů. To platí jako základní pravidlo v zahradnictví vůbec a v zahradnictví pokojovém zvláště. Rostlina má dostati jen právě tolik prsti, kolik je jí přiměřeno, to znamená, kolik vláhy může v určité době spotřebovat. Do větších kořenáčů vejde se více prsti a přebytečné její množství rádo zkysá. Při volbě kořenáčů mějme zřetel k vlastnostem kořínků. Některé rostliny zapouštějí kořínky značně do hloubky a nikoli do šířky, jako na příklad hyacint, a některé jiné zase právě naopak, nikoli do hloubky, nýbrž do šířky. Proto prvnímu druhu rostlin dáme kořenáč hluboký a úzký, druhým pak nízký, ale široký, přiměřený rozložení jejich kořenů. Kořenáče nesmějí býti polévané, poněvadž u polévaných by se nemohla vláha vypařovati a tím by prsť spíše zkysala a se zkazila.

Nové kořenáče. Okrasné rostliny není radno sázeti přímo do nových kořenáčů, poněvadž tím trpí. Proto kořenáče dříve položíme do čerstvé vody, čímž se zamočí a nepřijímají pak žádné vody.

Umístění kořenáčů. Při umístění rostlin na balkonech a na výsluní vůbec musí býti kořenáč chráněn od žáru, aby prsť nevyschla. Proto se staví do druhé větší nádoby, která jej kolem dokola chrání; v zahradě si pomáháme tím, že kořenáč kolem dokola obsypeme zemí, což jest nejjednodušší. Pro epiphytické orchideje, to jest pro orchideje se vzdušnými kořeny, jako na př. u stanhopeí, které své květy vypouštějí přímo dolů, nepoužíváme kořenáčů obyčejných, nýbrž prolamovaných, nebo používáme košíčků z korkové kůry, které velmi snadno udržují orchidejím nutnou vláhu, a košíčků z proutků. Veliké rostliny, které z důvodů praktických nelze pěstovati v hliněných kořenáčích, sázíme do dřevěných kbelíků, na příklad vavřínový strom a oleandr. K jemným výsevům používáme větších miskovitých kořenáčů, protože zpravidla jistá část semen nevyklíčí. Později vyrostlé rostlinky přesazujeme do jiných kořenáčů. Máme-li velká nebo větší semena, zejména taková, o nichž nevíme, musí-li vyklíčená semena v kořenáči semeništním zůstati (na příklad palmy nebo semena cikasovitá), volíme podle velikosti vzrostlé rostliny přiměřeně veliký květináč. U visutých rostlin upotřebíme kořenáčů miskovitých, podobných kořenáčům pro epiphytické orchideje, nikoli však prolamovaných a bez odtokového otvoru. Máme-li takové kořenáče, vkládáme je do větších dekorativních, visutých nádob, které na spodním místě sbírají vodu, vyteklou z kořenáče, z něhož rostlina vyrůstá. Zhusta se s oblibou používá truhlíku z pálené hlíny, ze dřeva i ze zinkového plechu, v nichž se pěstuje břečťan a jiné popínavé rostliny, které se pnou po širokých laťkových žebříčcích,

aby tak tvořily živou stěnu v pokoji nebo na balkoně. Právě tyto poslední se nejlépe hodí k výzdobě balkonu.

Krtičník, mimulus, honosí se krásnými purpurově karmínovými, žlutými nebo bílými barvami a snáší sucho velmi dobře.

Krvokvět, haemathus kvete od podzimu do zimy. Stavíme jej na nepříliš studené a nepříliš teplé, ale světlé místo a poskytujeme mu přiměřené vláhy. Jakmile odkvete, tu se asi po šestinedělním odpočinku zase přesazuje. Obdržeti lze druhy s květy červenými, oranžovými a lososově červenými.

Květiny, pěstované v kořenáčích:

Hnojení: Abychom mohli rostliny snadněji hnojiti, a to nepříliš velikým množstvím hnojiva, opatřme si směs pěti dílů rašeliny a jednoho dílu hnojiva, což obé dobře smícháme a jemně rozetřeme. Bez přidání rašeliny, místo níž se může použíti také suchého písku nebo prsti, je hnojivo příliš silné a může škoditi.

V kořenáčích onemocnělé rostliny. Opadávají-li rostlinné listy, je to neklamným znamením, že není cosi v pořádku. Příčiny poruch mohou býti různé, buď nedostatek živin v malých kořenáčích, přílišné teplo nebo chlad, jindy použití nadbytečného množství hnojiva, které rostlinu jen předražďuje (na příklad guano), a mnoho jiných příčin, zaviňujících poruchu vláskových kořínků, které přivádějí rostlině potravu. Zjistíme-li ochuravění, nesmíme je chtíti v žádném případě vyléčiti hojnějším zaléváním nebo dokonce použitím důkladné dávky umělého tekutého hnojiva. Tím stav jenom zhoršíme. Když rostlina strádá a počíná ztráceti listy, necháme prsť zvolna vyschnouti, rostlinu vyjmeme z kořenáče, z kořeniště setřepeme veškerou vnější prsť a odstraníme shnilé kořínky. Nato přesadíme rostlinu do čerstvé a pokud možná sušší prsti, při čemž použijeme nového kořenáče nebo starého, ale dobře vymytého, aby se kořínkům póry dostalo dostatečného množství vzduchu. Kořenáč má býti jen tak veliký, aby byla mezi kořeništěm a stěnou nádoby kolem dokola vrstva prsti jen asi palec široká. Po přesazení důkladně zalejme, aby se prsť dobře usadila, a rostlinu nezačneme dříve zalévati, dokud nepozorujeme, že se vzpamatovala, nebo jen v případě, že by prsť příliš vyschla. Vystříhejme se však přílišného zalévání, jež také může býti příčinou její choroby.

Ošetřování. Na jaře se doporučuje prsť v kořenáčích kolem okrajů zkypřiti. To se děje malou vidlicí nebo květinářskou motyčkou velmi pozorně, aby nebyly poškozeny kořínky. Potom přidejme do prsti u rostlin velkolistých (pelargonií, fuchsií a růží) čajovou lžičku rohových pilin, všechny uschlé části rostlin

uřízneme až k pučícím výhonkům, zalejeme je dobře a potom jim dopřejeme přiměřeného slunečního tepla a světla.

D o p r a v a rostlin v kořenáčích. Vycpeme dřez až do poloviny pevně senem, důkladně nasáklým vodou, postavíme do něho kořenáče s rostlinami hustě vedle sebe a všecky prostory mezi lodyhami rostlin vycpeme slamou nebo senem, dobře namočeným. Tímto způsobem můžeme dopravovati rostliny i kvetoucí.

P ř e z i m o v á n í rostlin v kořenáčích. Největším nepřítelem pokojových rostlin býváme mnohdy sami, dopřáváme-li rostlinám přespříliš tepla a vláhy. Všechny rostliny pokojové krásně a dlouze pokvetou, nepřestoupí-li teplota v pokoji 12—15° C. Jen při takové teplotě je vzrůst rostlin zcela přiměřený. V zimě raději je zalévejme spíše méně než mnoho, jinak se prsť stane kyselou, hmyz se příliš rozmnoží a rostliny se umoří. Rovněž je chraňme před chladným průvanem, vzniklým otvíráním oken a dveří. Doporučuje se, květinové stolky co nejméně otáčeti do jiné polohy.

P u č e n í rostlin v kořenáčích. Po době odpočinku rostlin v zimě přivádíme na jaře rostlinu do bujného vzrůstu přidáním zelené skalice. Za 40 hal. zelené skalice se rozpustí v jednom litru vlažné vody. Při zalévání květin se přidává do vody lžíce tohoto roztoku.

Květiny letní v pokoji. Abychom vypěstovali hvězdice (astry), petuňky (petunie), bledule (levcoje), ostálky (zinnie), plamenku (phlox) atd., k tomu nemusíme míti právě pařeniště. Opatřme si bedničky od doutníků a naplňme je prstí, smíšenou asi z 3 dílů prsti zahradní, 2 dílů listovky a 1 dílu písku. Pořádně ji srovnáme, upěchujeme a semena vysázíme pěkně řídce. Do každé bedničky vysázíme pouze 60—80 semen, aby vzklíčené rostlinky nebyly příliš hustě pohromadě, načež se semena pokryjí dobře prosetou zemí, jemným rozprašovačem dobře zavlaží a postaví se na okno obytného pokoje. Vrstva země, kterou semena přikryjeme, nesmí býti tlustší trojnásobného průměru zasetého semene. Nemáme-li rozprašovač, pomůžeme si nějakým žíněným kartáčem. Bedničky se zasetými semeny pokryjeme skleněnými tabulkami, aby se lépe udržela vláha. Setba nesmí býti vystavena slunci. Denně, nejlépe večer, se přesvědčujeme, zda prsť příliš nevyschla a je-li zapotřebí nové vláhy. Jakmile se počínají objevovati klíčky, tu se zvolna bedničkám popřává více světla, skleněné tabulky se nadzvedají a rostlinky zvolna přivykají světlu i vzduchu. Později odstraníme skleněné tabulky úplně, otevřeme při mírném počasí okna nebo vyneseme bedničky ven. Stojí-li vyrostlé rostlinky hustě u sebe, musí se rozsaditi, aby měly dosti

místa. Hlavní věcí pak je, aby dostávaly pravidelnou vláhu a zvykly si znenáhla na slunce a vzduch. Chceme-li, aby rostliny byly silné, přesazujeme je do větších truhlíků, ale až jsou tak vzrostlé, že je můžeme uchopiti dvěma prsty.

Květinové stolky. Nejlepší místo pro květinový stolek je u prostředního okna; jinak stavíme je také na chodbách, u stěny, zejména ve výklencích. Podmínkou je, aby takový stoleček měl celodenní světlo a aby se mu také dostalo trochu sluníčka. Abychom zabránili znečištění podlahy, dáme na stolek zinkové nebo plechové vložky s okraji, opatřené plochou mřížkou (roštem). Kořínky rostlin budou tím uchráněny od onemocnění a pod mřížkou sbírající se voda bude neustálým vypařováním udržovati přiměřenou vlhkost vzduchu.

Květiny nařezané můžeme dlouho uchovati čerstvé, zacházíme-li s nimi podle jejich zvláštních vlastností a přidáme-li do vody příslušné přísady. Šeřík, pelargonie a španělská vika vydrží v čisté vodě déle nežli v oslazené, kdežto bílé hvězdice (astry), tulipány a jiné zůstanou velmi dlouho svěží, přidá-li se jim do vody něco cukru. Je však otázka, jaké množství této přísady cukru, která kolísá mezi 2—20%, se může přidati. Pokusy, učiněnými s řezanými květinami, bylo shledáno, že karafiátům svědčí 10—15%, růžím 5—10%, chrysantemám 15—17%, zlatobýlu 14% atd. Řezaná poupata se rychleji rozvíjejí ve vodě slazené než ve vodě čisté, zejména růže, karafiáty, paeonie atd., ale při úplném rozvití ztrácejí na intensitě barev. S draslem a natronovou solí byly rovněž získány dobré výsledky, nikdy však takové jako s cukrem. Také glycerin se osvědčil dobře u mnohých rostlin, právě tak jako malé množství přísady sirnatanu manganového do oslazené vody. Rovněž něco měděných pilin, přidaných do vody, udrží květiny delší čas svěží.

Kterak zacházeti s řezanými květy.

1. Kytice po příležitostném slavnostním použití ihned rozvážeme, stonky jejich seřízneme šikmo asi v délce ½ cm a vložíme je až po květy na 1 až 2 hodiny do nepříliš studené vody.

2. Potom je roztřídíme do příslušných vážiček a odstraníme při tom veškeré listy, které by přišly do vody a hnily.

3. Květiny ve vázách uvolníme tak, aby se netísnily a lépe se uplatnily.

4. Misky a vázy s květinami, které mají býti někam přeneseny (jako dary a pod.), doplňme vodou až k okraji nádoby, neboť se může cestou státi, že nelze vodu přiměřeně doplňovati.

5. Květinám dávejme denně čerstvou vodu a pokaždé jejich stonky dole poněkud seřízněme.

6. Soupravy řezaných květin v prsti nebo mechu denně důkladně zalijme, aby byl podklad řádně nasáklý.

7. Při výměně vody u velmi choulostivých květin, jako jsou na příklad chrysantémy, musíme je uchrániti před nárazy nebo stlačením a proto je pokládejme nikoli na tvrdou podložku, nýbrž na papír květem vzhůru, orchideje pak chráníme každého doteku a klademe je na podložku z vaty.

8. Květiny nikdy nevydáváme prudkým paprskům slunce nebo průvanu. Otevřená okna nebo slunné balkony nejsou tedy pro ně vhodnými místy. Zvláště orchideje vyžadují stejnoměrné teploty a je nejúčelnější, stavěti je také na noc do skleněných vitrin, v nichž často po dlouhé týdny si zachovají svěžest krásného květu.

9. Vláhu zvyšujeme rostlinám lehkým postříkáním rozprašovačem, což u řezaných rostlin, zvláště při růžích rozkvétajících ve váze, provádíme denně vícekráte, kdežto šeříku a chrysantemám smíme postříkat jen listy a stonky. Orchideje, jimž nesvědčí ani kapka vody, jsou z toho vyloučeny.

10. Na noc přenášíme květiny na chladné místo a stavíme je hluboko do vody, při čemž teprve rozkvétající růže přikrýváme mokrým hedvábným papírem, naproti tomu šeřík a orchideje suchým hedvábným papírem.

11. Přes veškerou opatrnost povadlé květiny znovu šikmo přířízneme, zavineme do mokrého hedvábného papíru a vložíme do slabě přihřáté vody. Za několik málo hodin budou květiny tak svěží jako dříve.

Lichořeřišnice nebo řeřicha, tropaeolum, je nejvděčnější okrasná rostlina. Od časného jara až do pozdního podzimu, kdy už jiné květiny trpí chladnem a nepříznivým počasím, kvete tato rostlina ve všech barvách od světle žluté do nejtemnější hnědočervené. Dá se pěstovati v truhlících na okně jako okrasná květina pokoje. Spotřebuje velmi mnoho vláhy. Truhlík 1 m dlouhý spotřebuje denně 15—20 l vody. Nedostatek vláhy řeřichy (jako jiných balkonových rostlin) je zhusta příčinou žlutavých listů. Na místa, jež mají býti řeřichou úplně pokryta, volíme nízké druhy zvané Tom Thumb, kdežto úponkovité druhy, vinoucí se po drátech a latích, pokrývají malebně stěny zdí, tvoříce tak pěknou ozdobu. Hodí se také velmi dobře jako úponkovité květiny pro pyramidové ozdoby v zahradách a v takovém případě volíme druh s ohnivě červeným květem, který u obyčejných popínavých rostlin nenacházíme. Semena řeřichy se hodí i pro potřeby kuchyňské; pokud jsou ještě zelená, nakládají se sama o sobě nebo se zeleninou.

Libory, lantany, nemilují malých kořenáčů ani mastné prsti nebo slunných míst na oknech. V zimě se spokojí s teplotou 4—6° R. V březnu se ořezávají, přesazují a rozmnožují odnožemi z mladých výhonků mateřské rostliny.

Lilie. Lilie bílá, odznak nevinnosti, je dosti potměšilá. Postavíme-li vázu s nádhernými liliemi náhodou na jemně lakovanou plochu stolku, tu po několika dnech zpozorujeme, že je stolek pokryt bohatou vrstvou žlutého pelu, který jemný lak a jeho barvy rozleptá a zcela zničí. Zničené místo pak sotva napraví omývání vodou nebo tření olejem. Doporučuje se proto z opatrnosti pod vázu s lilií vždy podložiti nějakou pokrývku.

L i l i e t y g r o v a n á, lilium tigrinum, kvete každoročně velmi bujně; její květy jsou vonné a zacházení s ní je velmi prosté. Jakmile rostlina odkvete, musí její hlízy úplně uschnouti a přes celou zimu ležeti na suchém místě. Mohou se uložiti na tmavé místo, ale musí býti chráněny před mrazem. Zalitím by hlízy hnily. Brzy z jara se objevují na hlízách hnědavé klíčky a tu se musí rostlina umístiti na světlém místě a míti výsluní. Každého dne se mírně zalévá. Lilie tygrovaná miluje celé léto sluneční teplo a je při shora naznačeném ošetřování mimořádně pěknou a vděčně kvetoucí rostlinou.

Lobelie pokojová viz chylany.

Mamillarie neb cecuně v z kaktusy.

Mečík, gladiolus. Odkvetlých mečíků můžeme opět dobře použíti. Máme-li zahradu, vysázíme cibule na záhon a odstraníme po prvním mrazu stonky květů. Začne-li býti chladněji, vyjímáme cibule že země a dáme jim přezimovati i s cibulkami plodnicemi na suchém místě. Příštího jara je opět vysázíme. Mečíky můžeme také každoročně pěstovati v kořenáčích, ale v tom případě je třeba chrániti je před přílišným teplem.

Mech jako hnojicí prostředek. Obyčejný mech usušený v troubě, rozemletý na prášek a přimíšený k prsti, neobyčejně přispívá k vzrůstu pokojových rostlin, neboť prášek zabraňuje kysání prsti a dobře ji zkypřuje.

Modrá markétka viz agathea coelestis.

Mochyně, physalis francheti, pochází z Japonska a je asi 50 cm vysoká. Pěstujeme ji pro svítivě oranžová pouzdra, v nichž jsou skryta semena. Rostlina tato potřebuje v létě velmi mnoho vody a v zimě suché místo.

Mráz. Omrzlé rostliny nesmíme přenésti ani do teplé světnice ani postaviti na výsluní. Musí býti postaveny na chladné místo a chvílemi postřikovány studenou vodou. Zmrznutí rostlin se zamezí, postavíme-li v jejich blízkosti misku s vodou.

Mšice a jiný hmyz viz škůdci.

Mučenky. Z druhů mučenek se hodí k pěstování nejlépe passiflora coerulea a passiflora coerulea racemosa. Tyto přezimují venku velmi snadno, jsou-li dobře přikryty. Krásné květy mají druhy passiflora carmesina a passiflora Londoni, jež také velmi brzy kvetou. Přes to je první druh velmi útlý a proti mrazu velmi choulostivý. Rozmnožují se nejsnadněji odnožemi a vyžadují normální prsti s přidáním trochy vřesovky. Ze semen vypěstované mučenky kvetou o jeden až dva roky později než rostliny vypěstované z odnoží.

Myrty. Myrtě se nejlépe daří v listovce a vřesovce s trochou písčitého jílu, při čemž musí býti dobře postaráno o řádný odpad vody. Od června až do října může býti myrta na volném vzduchu, ale musíme její kořenáč ochrániti od vlivu slunečních paprsků. Nejlépe, když jejich kořenáče jsou zapuštěny do země. Přezimovati ji necháme v místnosti s 5—8° R. V teplých, vytápěných světnicích vyrostou jen slabé a zažloutlé výhonky. Opadávají-li myrtě lístečky, což se přihází zhusta, přeneseme ji do chladné místnosti a dostane brzy krátké a silné výhonky. Mšice štítnaté, které často myrtu moří, odstraňujeme ostrým štětečkem, není-li to však nic platno, tu se doporučuje mšicí napadenou větévku uříznouti dříve, než je celá rostlina ztracena. Po přezimování, v dubnu a na počátku května, přesazují se myrty do shora uvedené prsti.

R o z m n o ž o v á n í m y r t y. K rozmnožování nevybíráme větvičky, na kterých již pučí nové výhonky, nýbrž takové, jejichž vrcholové a postranní pupeny nejeví ještě snahu se rozvíjeti; délka této větvičky budiž asi 10—12 cm. Spodní lístky odstraníme a konec větvičky šikmo seřízneme. Kořenáčky buďtež dobře poresní; naplníme je do výše 5 cm dobrým, nepříliš tučným humusem; na to nasypeme asi 3 cm vysokou vrstvu bílého, jemnozrnného písku, do kterého zasadíme odnože asi do hloubky 2 cm. Povrch písku přikryjeme zase tenkou vrstvou humusu. Odnože musí býti 4—8 neděl chovány pod skleněným poklopem a nesmějí býti v prvních dobách vystaveny slunečnímu světlu. Jakmile začnou kličiti, což bývá teprve za $^1/_4$ roku, postavme kořenáče tak, aby se jim dostalo hodně tepla a světla; také je pilně zaléváme. Teplo a vláha jsou hlavní podmínkou dobrého vývoje myrty.

P ě s t o v á n í m y r t y. Myrty, jež přes léto byly se svými kořenáči venku v zemi, velice rády vypouštějí dírkami pro odpad

Dobrá péče —

pěkné květy.

vody své hlavní vyživovací kořínky. Když pak na podzim kořenáče vyjímáme ze země, tu se tyto kořínky, které rostlinu živily, přetrhají a následek toho je, že nastává porucha ve výživě. Lístky pochopitelně opadávají a konečky větviček usychají. Abychom tomu zabránili, musíme v létě častěji kořenáče vybírat ze země a vylézající kořínky uříznouti, neboť se rostlina s kořínky uvnitř květináče úplně spokojí. U ochuravělých myrt pomáhá jen uřezávání větviček až k zdravým místům, světlé stanoviště se zimní teplotou 6—8° R a přiměřená vláha, aby květiny před počátkem května nepočaly pučeti. Je-li snad povrch prsti ztuchlý, můžeme jí 1—2 cm odebrati. Uprostřed května jsou rostlinky již tak dalece zotaveny, že mohou býti na konci měsíce vysázeny zase venku.

Obnitec, sparmannia africana, nesprávně pojmenovaná l í p a p o k o j o v á, jest rostlina jihoafrická, pocházející z Kapska. Patří k nejoblíbenějším ozdobným rostlinám u nás v pokoji chovaným, neboť i v zimě poskytuje svými zelenými listy pěkný pohled. Hodí se v létě také za ozdobnou rostlinu zahradní.

Sparmania miluje písčitou, kyprou a výživnou půdu, hojně vláhy a lehká hnojiva. Objeví-li se na listech tmavé skvrny, jest to znamením kyselé prsti. Zasychá-li jí kořeniště, také dostává skvrny. V tom případě se doporučuje řádná prohlídka kořeniště. Tabákový dým jí neškodí. Na jejím stonku se tvoří mnoho výhonků, jichž může býti použito jako odnoží, které se velmi snadno ujímají. Rostlina je rovněž zajímavá svým lapáním hmyzu. Květy jsou nepatrné, žlutavě

bílé barvy a rozvíjejí se plně až v zimě. Tato rostlina je pro svou stálou nádhernou zeleň ozdobou oken a květinových stolků.

Odnože rostlin zasazujeme do 10 cm vysoké vrstvy přiměřeně vlhkého, čistého, tak zvaného naplaveného písku, jehož je hojně na březích řek a potoků. Poskytuje v nepříliš teplé místnosti odnožím příznivé a prospěšné teploty. Ježto je písek velmi sypký, mohou se vláskovité kořínky snadno vyvinouti a uchytiti. Nedoporučuje se za žádných okolností k písku přidati jakéhokoliv hnojiva. Jsou-li lístky odnoží napadeny mšicí nebo jiným hmyzem, pořiďme si roztok 10 g aloe v 1 litru vody a kropme jím napadené rostlinky.

Oleandr (nerium) jest vzhledem k svým požadavkům ze všech našich pokojových rostlin nejskrovnější. Vyžaduje silnou, trochu těžkou prsť, která dobře propouští vláhu, a světlé sluneční místo. Vyschne-li oleandru kořeniště, tu snadno jeho poupata opadávají. Jest největší chyba, když jej stavíme na dešť jako jiné rostliny. Co tato rostlina vyžaduje, lze říci několika slovy: „Vlhký spodek a suchý vršek.“

M š i c e n a o l e a n d r u. Připravíme si dosti hustý roztok mazlavého mýdla ve vodě a postříkáme jím oleandr. Pak jej postřikujeme čistou vodou. Pokud možno, postavme rostlinu ven, zvláště můžeme-li ji umístiti pod velkými stromy. Ptáci se pak již postarají o očištění od těchto škůdců.

Mšice můžeme odstranit také odvarem mýdla, tabákového výtažku, lihu a vody, kterým rostlinu omyjeme a hojně postřikujeme. V zimě postavme oleandr do místnosti, kde není přes 5^0 R teploty.

Opletník, calystegia. Tato rostlina je velmi soběstačná, neboť se spokojí s malou dávkou prsti, a je-li zasazena v truhlících na balkoně, snese nejurputnější zimy a může tudíž zcela klidně zůstati nechráněna. Opletník účelně pěstěný může na balkoně vytvořiti pěkně kvetoucí loubí. Nádherné plnokvěté laty, jichž bývá nepřehledný počet, podobají se obrovským, velkokvětým americkým karafiátům, na něž velmi upomínají svou podobou. Na volném místě v zahradě, kde se rozrůstá do šíře, podobně jako svlačec, doporučuje se zasázeti kořenisté klíčky do velkých květináčů a ty umístiti v zemi, aby se výhonky držely pohromadě a vinuly se směrem jim vykázaným.

Opuncie neb fíkovitý kaktus viz kaktusy.

Orchideje pokojové. Úspěch pěstování orchidejí v pokoji záleží hlavně na výběru odrůd k tomuto účelu vhodných. Rod orchidejí se dělí ve dvě veliké skupiny: orchideje výškové a orchi-

deje pozemní. První skupina žije na jiných porostech a jmenujeme je epiphytické, t. j. rostliny, které rostou na jiných rostlinách, avšak nežijí z nich jako cizopasné. Sázejí se na kousky dřeva nebo kůry v nádobách buď s osladičem nebo jinou kapradí a zavěšují se na drát. Denně je pak smáčíme v odstáté dešťové vodě a necháme je okapati. Pro začátek se jako pokusné rostliny k pěstování hodí nejlépe krásné orchideje pozemní, zvláště střevíčníky, jejichž otužilá povaha odolává všem vlivům pokojového vzduchu. Pantoflíčkům podobné květy stkví se ve všech barvách. Doporučuje se pěstovati tyto druhy střevíčníků: cypripedium calceolus, cypripedium insigne, který kvete od října do ledna, cypripedium barbatum, kvetoucí až do podzimu, — c. lawrenceanum, kvetoucí od února do května, — c. longifolium, kvetoucí téměř celý rok, — c. villosum, kvetoucí od března do června, — c. niveum, kvetoucí sněhobíle v zimě, — c. hirsutissimum, kvetoucí od března do června. Povedou-li se nám prvé pokusy se střevíčníkem, volme pak lepší a jemnější druhy, jako galantha vera trifolia (kvete od března do dubna), — c. veitchiana (od února do května), — c. vestita var. rubra a alba (od února do května) a rozličné druhy odontoglossia a oncidia (epiphyty). Z posledních mívá oncidium wenthworthianum často až 120 květů na úponcích 3 m dlouhých. Milý pohled činí ceologina cristata, velmi doporučitelná k pěstování v pokoji. Kvete od února do dubna v čisťounké běli se žlutými hřebínky na pyskách a uplatňuje svou krásu na tmavě prostřeném stole. Orchideje chováme v čistých, prolamovaných kořenáčích, v košíčcích z proutí či kůry nebo ve vydlabaných dřevech. Při sázení orchideje vyplníme nádobu do jedné třetiny střípky a ty pokryjeme směsí vřesovky, krájeného rašeliníku a prachem z dřevěného uhlí. Do toho zasadíme rostlinku tak, aby vyčnívala nad okraj nádoby a přikryjeme její kořínky trochou vláknité prsti. Nezalévají se hned, nýbrž až po několika dnech se nádoby ponoří do oteplené dešťové vody, při čemž třeba míti pozor, aby se nenamočily výhonky. Potom je teprve postavíme na vyhlédnuté místo. Za takové místo se nejlépe hodí okno na jižní straně, které se může za horkých dnů snadno zastíniti. Kořenáče stavíme do 10—12 cm vysokých krabic z cínového plechu, jejichž dno je stále pokryto dešťovou vodou, udržující vlhkou atmosféru. Každou jednotlivou nádobu stavíme na překlopenou misku od kořenáčů, vyplněnou rašeliníkem. Voda v zinkové krabici má sahati až do výše horního okraje překlopených misek a musí se při vypařování pilně dolévati. Na podzim nastává doba odpočinku, pročež přestáváme zalévati; zaléváme pak pouze jednou za 4—5 neděl. Tak se má zacházeti s orchidejemi cibulovitými. Listnaté střevíčníky cypri-

pedie musí míti více vláhy. Nádherné květy se rozvíjejí velmi zvolna. Uplyne mnohdy 10—14 neděl, než se poupě rozvije v nádherný květ. Právě v době květu jsou tyto rostliny nejvíce pronásledovány hmyzem, který musíme vyhledávati při večerním světle.

Při pěstování orchidejí v kořenáčích používáme prsti ze směsi kapraďových kořínků a rašeliníku s trochou vláknité listovky a jílovité drnovky, k nimž přidáváme jemného křemenitého písku. (Kyprý materiál.)

Základní podmínkou pro pěstování orchidejí je čerstvý vzduch a postačující vlhkost ovzduší. Lístky květů se nesmějí postříkati, ježto by květ utrpěl na své kráse. Po odkvětu je jim klid a chladné stanoviště nejlepším zotavením, jako vůbec všem pokojovým květinám.

Oranžovník, citrus aurantium, musí míti vzdušné místo a stále hojně vláhy. V zimě jej stavíme na polostinné místo a dáváme mu málo vláhy. Prsť, v níž roste, sestává z jílu a pařeništní země. Je oblíbenou pokojovou rostlinou pro své bílé, vonící květy.

Ostalky plné, cinie, zinnia elegans fl. pl. Rostliny tyto, které jsou velmi krásnou ozdobou pokojů, mají plné květy ve všech barevných odstínech. Nejčastěji se pěstují nižší druhy.

Palmy. Palmy, kterým v zimě žloutnou rychle listy, mají vyschlé kořeniště a musí býti postaveny do vody na 4 až 5 hodin.

Palma fénix. Hnědé skvrny na lupenech této palmy zaviňuje plíseň, která cizopasí ve tkanivu listů. Z míst, na kterých se tato houba zahnízdila, je ji těžko vypuditi. Žluté vzezření lupenů a jejich odumírání poukazuje na chorobu kořínků. Takové choré palmy se jen zvolna zotavují, jejich lupeny však už nedostávají původní krásnou zeleň, nýbrž zvolna odumírají. Příliš teplé stanoviště palmy fénixové podporuje napadení její plísněmi a tudíž jí nejlépe svědčí stanoviště v zimě chladnější a v létě v polostínu, což ji před ochuravěním nejspíše uchrání. Při chorobě kořínků pomůže pouze přesazení a odstranění nemocí zachvácených kořínků, pak mírné zalévání odraženou vodou a vynechání hnojiv, pokud se palma zase docela neuzdraví.

Palmy pokojové. Popřejme všem palmám pokud možno nejdelšího letního pobytu na stinném místě v zahradě. V teplých měsících je vydatně kropíme a podle potřeby důkladně zaléváme, poskytujíce jim občas také tekutého hnojiva. V září pak umisťujeme palmy v netopených místnostech a stavíme je na světlá místa. Dopřáváme jim svěžího vzduchu, ale chráníme je před průvanem. Pod každou palmu dejme přiměřeně velkou mísu, do ní

tři veliké korky a na ty pak kořenáč. Do mísy nalejeme vody, aby se kořenáče nedotýkala, a máme tak postaráno o udržování stálé vlhkosti vzduchu. Palmu denně osvěžujeme rozprašovačem a každé dva dny zbavujeme prachu. To se děje nejlépe tak, že do každé ruky vezmeme namočenou houbu, přiložíme je na lupen k sobě a mírně po délce lupenu jimi táhneme. Každého týdne pak ponořme palmy i s hrncem do vlažné vody ve vaně, při čemž kolem nádoby a kmene palmy upevníme kus nějaké pytloviny, aby se prsť vodou nevyplavila. Lupeny palmy tímto způsobem můžeme dobře potopiti do vody. Druhá osoba, která nám pomáhá, je pod vodou jemně omyje a tím je také zbaví hmyzu, který se rád zdržuje na lupenech palem. Nejpříznivější okolností pro každou palmu je, je-li na blízku akvarium, které znamenitě přispívá k vlhkosti vzduchu, kde vypařování vody v mísách pod kořeny palem samo nestačí. Rozumí se samo sebou, že jsou míněna akvaria s většími vodními plochami, v nichž se mohou pěstovati zajímavé akvariové druhy vodních rostlin, o nichž bylo vpředu pojednáno. Přispěje to i k okrase okolí palem. V zimě se doporučuje palmám přidávati týdně něco umělého hnojiva zásypem povrchu prsti a rovněž nezapomínejme je otáčeti týdně jinou stranou ke světlu, aby jejich vzrůst nebyl jednostranný. Takové zacházení s palmami nevyžaduje příliš mnoho námahy a času a při tom se nám podaří udržeti palmy zdravé a svěží mnoho let i ve vytápěném pokoji. Příčina, proč se palmám někdy nedaří, vězí v přetápění pokojů. Palmy nesnášejí suchý a teplý vzduch pokoje a ani nejpečlivěji pěstovaná palma nesnese teplotu vyšší než 15—17° R. Proto je stavíme v zimě na místa, kde teplota nepřestoupí 8° R a neklesá pod 2° R.

Palmě vějířovité stačí teplota 12—15° R; stoupne-li teplota při slunečním světle na 19—20° R, je to jen k jejímu prospěchu, ale přes to ji chráníme před prudkým sluncem spuštěním záclony. V létě jí dopřávejme čerstvého vzduchu při otevřeném okně, zejména za deště, a v zimě udržujme pro ni v pokoji vlhký vzduch vypařováním vody z misky, poblíže postavené. Aby konečky krásných, vějířovitých listů nehnědly, chraňme je před nárazy všeho druhu. V létě potřebuje tato palma mnoho vláhy a zalévání je žádoucí, jakmile začíná kořeniště schnouti. Veliké exempláře této palmy zaléváme tak dlouho, pokud nezačne téci voda z odpadového otvoru na dně kořenáče. Přesazovati tuto palmu je nejlépe v květnu; k tomu se obzvláště hodí tato směs zemí: tučný jíl, písek, listovka a vřesovka, pod něž dáme rozdrobenou rašelinu; přísada rohových pilin velmi podporuje vzrůst palmy. Přesazení velikého exempláře budiž provedeno zkušeným zahradníkem.

O čištění pokojových palem připojujeme ještě

dodatek. Zapomeneme-li palmu přesaditi, což se má díti každé dva roky v květnu, stává se snadno prsť kyselou a na lupenech, zejména na palmě vějířovité, se zahnizďuje mšice. Na čištění vezmeme tvrdý žíněný kartáč, namočíme jej do vlažných mydlin, které si připravíme z černého mýdla, a listy jím okartáčujeme. Potom zkropíme rostlinu shora dolů čistou, vlažnou vodou.

Pelargonie jsou zvláště vděčně kvetoucí rostliny pro zahradní záhony. Spokojují se s jakoukoli zemí, jen když jsou na pořádném výsluní. Kvetou celé léto oslnivými květy. V záhonech, na nichž pelargonie pěstujeme, nesmí býti humusovitá země, neboť by rostliny dostaly mnoho listů na újmu květů, jichž by bylo poskrovnu. Máme-li rostliny přesaditi do nádob, na příklad do balkonových truhlíků, musí býti prst silnější.

Na podzim, dříve než nastanou první mrazy, je uklízíme a ořezáváme na 15—20 cm podle délky výhonků. Všechny hnijící listy, které hnijí jeden po druhém, musí se pečlivě odstraňovati. Zaléváme je jednou za měsíc, neboť v době přezimování jim sucho vůbec neškodí. Na jaře, dříve než začnou znovu pučeti, přiřezávají se na 2 až 3 očka. Uříznutých konců použijeme jako odnoží, které zasadíme do dobré, výživné prsti. Jestliže se pelargonie v zimě musila spokojiti s temným místem ve sklepě, tu jí na jaře dopřejeme hodně světla i slunce a podle teploty také provětrání.

Mšice na pelargoniích se velmi snadno usad, je-li pelargonie na teplém místě. Proto je nejlépe nechati ji přezimovati v místnosti o teplotě 2—4° R při skrovné vláze.

Philodendron. Velmi oblíbenou rostlinou velkolistou je philodendron pertusum, který je možno rozmnožovati dělením. Starší rostliny, které jsou dlouhé a nepěkné, rozřežeme na krátké kusy a zasadíme je do teplého záhonu. Po krátkém čase vyženou tyto úřezky hlavně na kůře, z níž vyrůstají vzdušné kořeny, nové listy a kořínky. Také uříznutím vršku rostliny se dá vypěstovati nový jedinec, když vršek rostliny s dvěma až třemi listy a pokud možno s několika vzdušnými kořínky zasadíme do hodně písečné půdy a necháme v klidu; za krátký čas vyrážejí nové kořínky. Z lodyhy staré mateřské rostliny rovněž vyrůstají nové výhonky, které je možno za krátký čas uříznouti a sázeti jako nové odnože. Odnože se zcela jistě ujmou, provádí-li se shora uvedené rozmnožování v teplém ovzduší skleníku.

Pikýrování viz rozsazování.

Piliny rohové jsou zvířecím dusíkatým hnojivem.

Používá se jich s úspěchem ve sklenících — pařeništích a v kořenáčích jako vydatného hnojiva. Velkých dávek se však musíme vyvarovati.

Pomněnka zimní. Již od několika let se vyskytuje na květinových trzích myosotis oblongata vera, květinka to velmi něžná, vděčně kvetoucí po celou zimu, od října až do dubna a května, honosící se krásnými tmavomodrými kvítky. Její pěstování není nesnadné. Ze semen vypěstované rostlinky se vysazují koncem dubna nebo na začátku května, podle počasí, na dobře vypracovaný záhon a musí se v létě hojně zalévati. Na konec srpna přesazujeme pěkné, silné trsy vzrostlých rostlin do kořenáčů a stavíme je pak na stinné místo. V místnostech s teplotou 6—8° R rostou nepřetržitě dále v stálém květu, který rostlinku činí neobyčejně pěknou. Poznamenáváme zároveň, že je tato pomněnka velmi vítána při vázání kytic.

Popelka, cineraria hybrida, je nápadná svými hvězdicovými, bílými, fialovými, modrými nebo pestře zbarvenými květy. Její listy jsou veliké. Je-li zaseta v březnu, padá doba květu do listopadu a prosince. Mladá rostlinka, na níž se již počínají objevovati poupata, vyžaduje světlého místa, vláhy a teploty asi 7° R.

Popelky vypěstované ze semen. V červenci, když semena uzrají, zasejeme je do výsevných misek, naplněných písčitou listovkou, posypeme jen tenkou vrstvou prsti a misku přikryjeme tabulí skla.

Mají-li vyklíčené výhonky již dobře vyvinutý třetí lísteček, přesazujeme je po třech až čtyřech kusech do kořenáčů a poskytujeme jim přiměřené vláhy. Při postupném vývoji rostlin nutno je častěji přesazovati, nejprve jednotlivě do malých kořenáčů, potom do větších s 16 až 20 cm průměru. Prsť je směsí prsti pařeništní, listovky a drnovky, s přísadou písku a něco rohových pilin. Jest třeba pamatovati i na dobrý odpad vody v kořenáčích. Když jsou v plném vzrůstu, mohou býti venku na záhonech poněkud zastíněných. Asi kolem září, což závisí na počasí, musí býti přeneseny do místnosti, v níž budou přezimovati. Musí to býti světlá místnost s teplotou od 4—8° R. Popelky jsou velmi choulostivé proti mrazům a plísni, pročež je nutno udržovati jim pravidelnou teplotu a místnosti musí býti vzdušné a suché. Na začátku května přesadíme rostliny s hustě vyrostlými kořínky do větších kořenáčů a zalijeme roztokem rohových pilin.

Popínavé rostliny pro balkony.

K výzdobě balkonů se nejlépe hodí zimolez (lonicera), plamének (clematis) a hlízolist (glycinie) se světle modrými hroznovými květy. Ale pro dům, který nemá vůbec žádnou zahrádku, hodí se svým bujným vzrůstem za výzdobu nejlépe plamének, pěstovaný ve velkých truhlících. Jiné balkonové květiny se volí spíše pro svou hojnou listnatost, jež činí pěkná loubí, než pro květ;

k nim patří na příklad: vilec (cobaea scandens), především pak řeřicha (tropaeolum peregrinum) s nespočetnými žlutými květy, vijavka (maurandia) a smatavka (thunbergia) v rozličných podivuhodných barvách, dále pilogine suavis a konečně spíše visuté než popínavé pelargonie břečtanovité (pelargonium peltatum), které na výsluní bohatě kvetou. Vilec, řeřicha, vijavka a smatavka se pěstují ze semen, nejlépe v pokoji a později, asi uprostřed května, se vysazují do truhlíků na balkony.

Potrava, výživa rostlin. Převážnou část své výživy nalézá rostlina v zemi a poněvadž ze skrovného množství prsti v kořenáči všechny rozpustné živiny záhy spotřebuje, musí jí dodávati tyto lehce rozpustné živiny umělá hnojiva. Toho zvláště vyžadují rychle rostoucí rostliny. Hnojiva rostlinná si opatřujeme u zahradníka nebo v obchodě s květinami. Na malé kořenáče počítáme 1 gr umělého hnojiva. Hnojivo sypeme do mělkého žlábku v prsti kolem kraje kořenáče a poléváme je vodou. O rohových pilinách a kostní moučce jsme se už jako o dobrých hnojivech zmínili.

Povíjnice, ipomaea purpurosa, je snadno popínající se rostlina, která roste rychle a při dostatečné vláze kvete celé léto.

Hodí se nejlépe za ozdobu mříží, sloupů a kolem oken. Semena se vysévají do truhlíků začátkem dubna (v řadách ve vzdálenosti 2 cm od sebe). Povíjnice milují mnoho slunce a hojně vláhy.

Prsť. Ztuchlý zápach prsti u rostlin v kořenáčích odstraňujeme tím způsobem, že do ní přimícháme prášek z čerstvě páleného dřevěného uhlí. Také při zasazování rostlin do kořenáčů se doporučuje do prsti přidávati trochu zmíněného prášku.

R ů z n é d r u h y z e m ě n e b p r s t i. Pěstitel květin nebo zahradník nikdy nenazývá půdu, v níž rostlina žije „hlinou", kteréhož slova tak často k nemalému rozhořčení starých zahradníků užívají laikové. Pročež mluvme vždy jen o prsti, zemi nebo půdě. Pokojové rostliny vyžadují nejvíce prsti kompostové, pařeništní, vřesovky a listovky. Všechny vyjmenované druhy musí býti míchány s přiměřeným množstvím čistě vypraného říčního písku.

V p r s t i k o m p o s t o v é, k níž je přidána $^1/_3$ jílu, pěstujme růže, karafiáty, astry, bledule, žlutý chejr, chrysantémy, dále agave, yuccu, aucuby, vavřín, břečtan a stromky jehličnaté, jakož i všechny dřevnaté i bylinaté rostliny, kterým se v našich zahradách dobře daří.

V p í s č i t é p r s t i k o m p o s t o v é nebo pařeništní rostou hlavně bylinaté rostliny v kořenáčích, jako fuchsie, pelargonie, čapí nůsek, otočník, primulky, popelky, petuňky, dále ostatní cibulovité rostliny jako hyacinty, tulipány, narcisky, šafrány a všechny druhy rostlin křovinatých, jako je modrý bez, tavolník a trojpuk.

P í s č i t o u v ř e s o v k u milují azalky, kamelie, vřes, jakož i novoholandské rostliny, dále všechny pokojové kapradiny a mechy, k nimž náleží vraneček (sellaginella) a plavuň (lycopodium).

L i s t o v k a, ke které je možno přidati také trochu pařeništní prsti, hodí se zvláště pro brambořík, gloxinie a ostatní podpěsy (gesneriacee), kvetoucí i listnaté begonie, kucinár, bouvardie, clivie, chřest ozdobný a kaktusy.

L i s t o v k a, k o m p o s t n í p r s ť, l e h k ý j í l a p í s e k, míchané v stejných dílech, dávají dobrou půdu palmám, blahočetům (araukariím), myrtám a oleandrům.

V p í s e č n é l i s t o v c e a v p r s t i k o m p o s t o v é n e b o p a ř e n i š t n í, smíchaných v stejných dílech, daří se výborně gumovníkům, dračincům, araliím, koleusům, pandánům, philodendronům, zejména pak visutým a úponkovitým rostlinám jako podenkám, lomikamenu, isolepsu, plamínku, mučence a voskovici neb perluši.

L i s t o v k a n e b o l e p š í r a š e l i n a, smíšená s pískem, rašeliníkem neboli bahenním mechem, s kořenistými vlákny, kousky

dřevěného uhlí a kousíčky cihel, je nejlepší prstí pro rostliny vstavačovité neb orchideje, karatasy (bromeliacee), cizí aroidee a masožravé rostliny, jako na př. rostnice.

Prvosenky neboli petrklíče a různé barevné druhy, zvané též primulky, jsou krásné zimní květiny, kvetou bohatě rozmanitými barvami, bílou, ohnivě, tmavě a zářivě červenou. Požadují mnoho světla, přiměřeně vláhy a místa se stejnoměrnou teplotou. Nejvhodnějším místem pro prvosenky je široký prostor mezi dvojitým oknem, odkud je nutno květiny tyto za chladných nocí přenésti do místnosti. Jednoduše kvetoucí čínské primulky po odkvětu prostě zahazujeme.

Plnokvěté prvosenky mírně zaléváme; v letním horkém období je stavíme na chladné místo v pokoji a na podzim je přesazujeme.

Průvan a různé plyny rostlinám škodí. Proto okna řádně uzavíráme a v pokoji s plynovým osvětlením pěstujeme květiny s tuhými listy.

Přesazování květin. Je-li nutno rostlinu přesaditi, vezmeme kořenáč s rostlinou do levé ruky a překlopíme jej. Lehkým úderem okrajem kořenáče o kraj lavice se uvolní snadno rostlina z kořenáče. Dříve než zasadíme rostlinu do nového kořenáče, musíme přes odpadový otvor na jeho dně položiti střepinu. Tím předejdeme ucpání dírky při odtékání přebytečné vody. Potom nasypeme na střepinu něco prsti a na ni postavíme pečlivě kořeniště rostliny. Po okraji je pak nějakým dřívkem zkypříme, obsypeme hojně prstí a pevně ji stlačíme. Všechny rostliny, jež mají dřevnatý stonek (kmen), jako azalky, kamelie, vřes neboli erica, musí dostati kolem dokola dobrou prsť. Přesazení rostliny se stává nutným, jakmile jest kořeniště úplně prorostlé kořínky. Jestliže však se objeví, že jest půda v kořenáči jen vyčerpána, není třeba rostlinu přesazovati, nýbrž jí přidáme jenom umělého hnojiva. Odkvetlé cibulovité rostliny je nejlépe zahoditi. Po přesazení se rostliny dobře zalijí a postaví na světlé místo. Asi 14 dní je zaléváme jen mírně, a teprve až nasadí nové výhonky, můžeme jim pomoci trochou tekutého hnojiva.

Fuchsie, otočník neb heliotrop, pelargonie, hortensie a p. rostliny, shazující své listy, ořezávají a přesazují se, než počnou na jaře pučeti. Na jaře kvetoucí rostliny se přesazují později. Mějme vždy ohled na citlivost rostlin k teplotám. Nový kořenáč má býti o 3—4 cm širší a asi o 2 cm vyšší než předešlý.

Ripsalis viz kaktusy.

Rostliny. P ř e s a z o v á n í a v y s a z o v á n í. Kořínky každé rostliny, kterou vysazujeme do zahrady i kterou sázíme do

kořenáče s jinou prstí, namočíme a protáhneme suchým pískem. Ten vnikne do nejjemnějších pórů kořínků a pomáhá rostlině snadněji sbírati živiny. Tím jí přidáváme do prsti pomoc, která je pro její další výživu hodně platná. Když rostliny povyrostou a jsou správně zalévány, tu nám málokdy zajdou. Tak můžeme přesaditi rostlinu do jiné prsti i v době, kdy je nejchoulostivější. Tento způsob se doporučuje zvláště při těžké bezpísečné půdě, protože k takové kořínky pevně nepřilnou. Výhodnějším je však v takovém případě půdu řádně a pečlivě zpracovati a zkypřiti; nedoporučuje se přesazovati do ní rostlinu hned po dešti.

Přiřezávání rostlin. Dbejme těchto pokynů.

1. Všechny rychle rostoucí rostliny snášejí snadněji přiřezávání než ty, jež rostou pomalu.

2. Doporučuje se první přiřezávati na podzim, druhé v rané vesně (nejlépe v březnu). Květiny, které uvadají, můžeme ořezávati v každé roční době.

3. Ořezávání rostliny se musí díti při slabých a malých větvičkách ostrými nůžkami, u starších a dřevnatých rostlin ostrým nožem. Uřízneme-li větévku, musí se místo řezu zalepiti zahradním voskem.

4. Každý řez musí býti proveden trochu šikmo a především musí býti velmi hladký.

5. Nejlépe je ořezávati výhony za pošmourného dne, nikoli však, když prší.

6. Na ořezaných místech se nesmí v nejbližších dnech řezání opakovati.

7. Zvláště příznivé jest pro rostlinu, postavíme-li ji tak, aby byl řez obrácen na stranu polední.

Proti hmyzu je nejlepší ochranou rostlin čistota, čerstvý vzduch a přiměřená péče.

Plstnaté a chmýřím pokryté části rostlin je dobře čistiti měkkým štětečkem, naproti tomu rostliny, jež mají hladké listy, umývati měkkou houbou a vlažnou vodou. U silných oleandrů a smokvoní může býti také použito mazlavého mýdla. Tabákový odvar a tabákový kouř prokazují při odhmyzování rostliny dobré služby, ale jest při tom zachovati jistou opatrnost.

Změna umístění rostlin. Rostlinám velkolistým a takovým, které nekvetou, nevadí, přeneseme-li je s místa, kde měly odpolední slunce, do pokoje se sluncem ranním. Rostliny v květu nebo s poupaty je nejlépe nechati na místě. Nejen že při

přenášení snadno poupata opadají, ale neustálým měněním místa k výsluní bývá pak zaviněno totéž.

R o s t l i n y l e s n í. Přátelé květin si mohou snadno připraviti pěkné překvapení, když si v září nebo v říjnu naplní plochou bedničku lesní prstí a postaví ji v zimě do vytápěného pokoje. Netrvá to dlouho a zazelená se právě o vánocích nejpěknějšími lesními rostlinami rozmanitého druhu.

R o s t l i n y p o k o j o v é. Především je třeba dbáti, aby prsť pokojových rostlin měla jen přiměřenou vláhu; misky pod kořenáči nesmějí míti vodu, neboť by prsť zkysala a odpadový otvor v kořenáči se zacpal. Aby se tomu zabránilo, stavíme kořenáč na několik kolíčků nebo kaménků, které položíme na dno misky. Na povrchu prsti kolem okraje musí býti asi na prst široký žlábek na zalévání, aby se rostlina mohla dobře a pohodlně zalévati. Také je třeba starati se o to, aby vláha stejnoměrně a současně pronikla prstí a její nadbytek aby odtekl odpadovým otvorem do misky. Rostliny se nezalévají každodenně, nýbrž tehdy, když prsť vyschne do hloubky asi ½ cm.

Kvetoucí a pučící rostliny potřebují častějšího zalévání, naproti tomu rostliny, kterým opadává listí nebo které se nacházejí ve stavu zimního odpočinku, zalévají se jen tolik, aby nám neuschly. Poněvadž se při zalévání silným proudem vody prsť vyplaví a kořínky se snadno odkryjí, opatříme konévku jemnou kropenkou. K zalévání se nejlépe hodí voda dešťová nebo říční, nejméně však studniční nebo pramenitá, ježto obsahuje rostlinám škodlivé látky. Nemáme-li však jiné vody po ruce, necháme ji ve větší nádobě na vodu vždy několik dní státi a přidáme do ní několik kousků dřevěného uhlí, které občas vyměníme. Voda, kterou zaléváme, musí míti pokud možná teplotu vzduchu nebo prsti v kořenáči. Studniční voda má mnohdy sotva 6^0 R, kdežto teplota v pokoji bývá 13 až 15^0 R. Teplou vodou se sice rostliny vydráždí k rychlejšímu vzrůstu, ale brzy potom se u nich objeví skleslost a churavost. U kvetoucích rostlin neb u rostlin na výsluní nezaléváme nikdy květy ani haluze, pouze půdu. Není zpravidla dobře, drží-li se po kropení rostliny kapky vody na řapíku lístků. Zalijeme-li rostlinu přespříliš, položme ji raději na chvíli vodorovně na zem, aby přebytečná voda ihned vytekla. Velmi prospěšné je rostlinám vystaviti je venku na teplý dešť, protože se tím póry listů, kterými rostlina dýchá, řádně vyčistí. Na jaře nebo na podzim, kdy deště bývají studené, je však nedávejme ven. Při větších suchách je v létě jemně kropíme, v zimě pak musíme větší a hladké listy, jako má břečtan nebo kamelie, omývati houbou namočenou v e v l a ž n é vodě. Naproti tomu

rostliny s listy plstnatnými nebo pokrytými chmýřím se nesmějí vůbec mýti. Nejlépe je chráníme skleněným poklopem.

Rostliny trochu pomrzlé pokropíme hodně studenou vodou a postavíme je asi na 24 hodiny na chladné a tmavé místo, kde ovšem musí býti chráněny před průvanem.

Rostliny pokojové (přesazování). Přesazování rostlin může se díti v dubnu a květnu u všech listnatých druhů. Odkvetlé hyacinty, tulipány, šafrány a jiné v pokoji pěstované cibulovité rostliny přesazujeme buď ihned do zahrady, nebo je dáme i s uschlým listím na suché místo do sklepa, kde se nezdržují myši. V srpnu a září je opět vysazujeme. Odkvetlé azalky chováme v chladnu a suchu a přenášíme je koncem května do zahrady na slunečné místo. Pěstované konvalinky, růže, šeřík a mandloně přesazujeme po odkvětu do zahrádky. To platí také o keříčkách, petrklíčích a fialkách v kořenáčích. V měsících dubnu a květnu vysazujeme čapí nůsek a fuchsie, stavíme je na světlé a vzdušné místo, aby nenasadily příliš dlouhé, divoké výhonky.

Rostlinná prsť pro všechny tyto různé porosty má býti jemná, čerstvá, ale zároveň dobře uleželá. Čím tužší a houževnatější je žilkování listů, tím silnější a výživnější může býti půda, do níž se rostlina sází. Čím jsou však kořínky, lodyhy a listy jemnější, tím jemnější musí být směs prsti.

S hnojením rostlin, kterých netřeba ještě přesazovati, může se opět začínati vždy po 2 až 3 nedělích, a to fosforečnanem draselnatým zápachu prostým (1 g na 1 l vody). Churavé pokojové rostliny je třeba zalévati opatrně a smějí se teprve tehdy hnojiti, když opět ožijí, t. j. znovu raší.

Pokojovým i sklepním rostlinám je pak třeba denně poskytnouti čerstvého vzduchu, aby se otužily; musí býti také častěji zavlažovány.

Hmyzem napadené listnaté rostliny se musí každé čtyři neděle na vrchní i spodní straně listů řádně omýti roztokem 1% rapy.

Rostliny nemocné. Často se stává, že se rostlinám v kořenáčích vůbec nechce dařiti. To může míti dvojí příčinu. Buď se stala prsť zaléváním příliš kyselou a vytvořila se tak zvaná „kyselina humusová“, nebo je kořeniště rostlin napadeno červy. V obou případech se doporučuje kořenáč prolíti vodou 45^0 R teplou. Tím se usmrtí červi a kyselina humusová zmizí, jakmile je vytékající voda odpadním otvorem zase čistá. Zkyselení prsti předejdeme, když rostlině nedáváme příliš veliké kořenáče a tudíž i větší množství prsti; ostatně při pěstování rostlin nejde o množství prsti, ale hlavně

o její složení. Churavé rostliny zalévejme každého 3. nebo 4. dne slabým roztokem zelené skalice. Ošetřovanou rostlinu stavíme do stínu.

M š i c e na pokojových rostlinách. Pokojové rostliny musí býti na podzim pečlivě prohlédnuty, zdali se na nich neusadily mšice. Nejvíce trpí těmito cizopasníky myrta, oranžovník a jiné. Na podzim je hubení mšic nejúčinnější, neboť v tomto období se již jednotlivě v blízkosti kořenáčů nezdržují. Hmyz se opatrně se všech lístků a větviček smete kartáčkem, sesbírá a spálí. Není jiného prostředku proti mšicím než mechanický, neboť mšice se nezničí ani tabákovým výtažkem nebo jinou podobnou látkou.

N e m o c i k o ř í n k ů mají svůj původ v zalévání rostliny příliš studenou vodou. K zalévání používejme pouze vlažné vody, zvláště v zimě. Nemírné, ba příliš velké plýtvání vodou je nejčastější příčinou choroby kořínků. V době vzrůstu a vývoje rostliny má rostlina větší potřebu vody než v době svého odpočinku; v době odpočinku jí dopřávejme vláhy jen zřídka a opatrně. Rostliny s ochuravělými kořínky přesaďme pokud možno ihned, vyměňme kyselou prsť za čerstvou a použijme co nejmenších kořenáčů, u nichž přikryjme odpadový otvor střepinou. Nová prsť musí obsahovati jenom malounkou dávku prášku dřevěného uhlí a značné množství hrubého říčního písku. Jakmile se rostlině zase dobře daří, přesadíme ji do kořenáče většího a jí přiměřeného.

Také ž l o u t e n k a rostliny bývá zaviněna přílišným množstvím vláhy. Jindy zase vězí příčina ochuravění kořínků ve vysychání prsti.

R o s t l i n y v e l k o l i s t é. Nejlepší půda, v níž je pěstujeme, je ze směsi ½ dobře rozmělněné lesní prsti a ½ vypraného říčního písku. Čím je prsť tučnější, tím více musíme přidati písku. Pro odnože těchto velkolistých rostlin se doporučuje prsť, v níž převládá písek. Kořenáč musí býti dobře opatřen odpadem přebytečné vody.

Rozsazování (pikýrování) se provádí u mladých rostlinek, vypěstovaných ze semen, aby zesílily jednak rostlinky, jednak kořínky.

Růže. Růže udržíme ve váze dlouho svěži, když vodu denně vyměňujeme a přidáváme do ní několik kapek kafrového lihu a 1 zrnko hypermanganu.

P ř í p r a v a r ů ž í k d e l š í m u u c h o v á n í. Uříznuté růže můžeme dlouhou dobu uchovati čerstvé sířením; tato metoda je již stará, ale málo komu známa. Počínejme si takto: Vezmeme dosti prostornou bednu a opatříme ji uvnitř vodorovně a rovno-

běžně upevněnými hůlkami nebo silnými dráty, na něž zavěsíme čerstvě ořezané, ještě ne zcela rozkvetlé růže tak, aby se jedna druhé nedotýkaly. Na dno bedny postavíme plechovou nádobku, do níž položíme několik proužků síry, které zapálíme. Potom bednu uzavřeme víkem. Za několik hodin, v nichž musíme shořelé proužky síry nahraditi novými, jsou růže docela vybílené; potom je pečlivě vyjmeme a zavěsíme je do sklepa, kde zůstanou v temnu asi 24 hodin. V temném sklepě opět nabudou své původní barvy. Použijeme-li tohoto způsobu konservování růží na podzim nebo o něco dříve, můžeme je v zimě, kdy ceny růží vysoko stoupnou, vázati do kytic a vhodně upotřebiti. Zdaří-li se nám síření a pěkně upravenou kytici těchto růží, pokropenou růžovým olejem, postavíme na stůl, činí dojem zcela čerstvě nařezaných květů.

Největšími škůdci na růžích z říše hmyzu je pilatka růžová, hylotoma rosarum, jejíž larvy rozežírají jejich listy. Larvy hubíme postřikováním roztokem 1% spekulinu.

Druhotné růže. Abychom dosáhli plného a bohatého květenství růžových květů druhotných, uřízněme každý odkvetlý prvotný květ pod druhým listem, počítaje od lůžka květu. Kdybychom uřízli uschlý květ hned nahoře, nemělo by to pro další vzrůst výhonků žádného významu.

Odnože růží. Odnožím růží v miskách se v zimě v nevytopených pokojích daří zcela dobře. Prsť v miskách musí býti udržována přiměřeně vlhká. Rozsazení do kořenáčů se děje počátkem března. Žloutnutí rostliny a opadávání jednotlivých lístků není známkou nějaké nemoci.

Povadlé růže osvěžíme sírou. Na žíznivé dřevěné uhlí hodíme kousíček síry a nad tvořícími se sirnými parami růži trochu podržíme. Nato ji ponoříme do vody a potom na 3—4 hodiny do krabice, kterou dobře uzavřeme. Po uplynutí této doby vyjmeme ji z krabice a růže má tak svěží vzhled, jako bychom ji byli právě v zahradě uřízli.

Popínavé růže jsou nejoblíbenější výzdobou balkonů. Není to však snadné opatřiti popínavé růži na balkoně všechny nutné podmínky, aby se jí dobře dařilo. Nejlépe se jí vede v takových případech, když jest zakořeněna v zahradě u domu a můžeme tedy její úponky vésti vzhůru na balkon. Čím lepší mají půdu, tím rychleji vyrůstají a pnou se do výše. Mají-li tyto růže jižní polohu, je obzvláště důležité poskytovati jim co největší péče, aby nebyly napadeny padlím a tím nenabyly nepěkného vzhledu. Růžové trsy, koupené v košíčcích nebo kořenáčích, přesazujeme pro balkon na jaře do dřevěných kbelíků nebo truhlíků.

Porostou a pokvetou, ale sotva docílíme pěkného listnatého loubí. Každoročně musíme starou prsť na povrchu až ke kořenům nahraditi novou, řádně prohnojenou. V letním období přispívají k bujnějšímu vzrůstu toho druhu růží častější dávky (60 až 80 g) Wagnerovy zahradní výživné soli. Při ořezávání růže dbejme toho, abychom se nedotýkali dlouhých, silných výhonků, neboť z oček vyrostou květonosné výhonky. Jen jsou-li jejich konečky uschlé, zmrzlé nebo dřevnaté, tu je uřízneme u prvního dobře vyvinutého očka.

Z nepřehledného počtu růží doporučujeme tyto:

Crimson Rambler. Malé plnolisté, červeně zářící květy tvoří mocné, hroznovité květenství. Tento druh popínavé růže nemůže však býti pěstován na jižní straně, neboť by byl ohrožován pilatkou, růžokazem nebo padlím, dříve než by mohla nasaditi květy.

Rubin se doporučuje pro své mimořádné bohatství květů živě červené barvy a pro malebnou, načervenalou barvu listů.

Svítící hvězda tvoří obrovská květenství, neboť její větve bývají květy přímo obaleny.

Lady Gay se hodí pro svoji otužilost mimořádně pro balkony. Její růžové květy se objevují sice poněkud později, ale za to déle trvají. Vzrůst její jest velmi mocný.

Belle de Baltimore má květy buď bílé jako mléko nebo barvy masa. Její květenství velmi trpí mokrým počasím. Vzrůst je prostřední.

Budiž však připomenuto, že se veškeré tyto druhy osvědčují, je-li je možno pěstovati zcela volně. V kořenáčích, v truhlících a podobně se jim zpravidla nedaří.

Barvení růží je velmi zajímavou prací. Chceme-li bílé čajovky přebarviti na žluté, ponoříme je do zchladlého roztoku 8—10 g kyseliny pikrové (nebo kamence s oranžovým anilinem) v 1 litru vody. Asi za hodinu bílé čajovky zežloutnou. Podobným způsobem barvíme růže šafránem nebo curcuminem na světle šarlatové, dále kamencem nebo šafránem světločervené na tmavočervené.

Růže v kořenáčích odkvetlé. Odkvetlé růže zbavíme ostrými nůžkami nebo nožem všech výhonků a vysázíme je bez kořenáčů do zahrady. Kořeniště opatrně uvolníme tupým dřívkem, aby se kořínky rychleji v půdě uchytily, a po zasazení růže dobře zalejeme.

Rozmnožování růží z oček. K tomu účelu si zvolme velmi pěknou růži, jež má na svém stonku ještě 2 očka; uvadlý květ uřízneme těsně pod lůžkem a zbytek stonku zasadíme

Jiřiny.

do kořenáče tak, aby 1 očko bylo v prsti a druhé na volném vzduchu. Očko v zemi zapustí kořínky a očko svrchní vyžene výhonek, který již v létě nese květy, jež vypadají právě tak, jako by byly vyrostly na keři mateřském.

Smrček ozdobný, blahočet, latinsky araukaria rodu picea. Není mnoho rostlinných druhů, s nimiž by se tak nepřirozeně a neúčelně jednalo jako s araukariemi. Přízračné žloutnutí jehličí a opadávání spodních haluzí je neklamnou známkou chybného ošetřování tohoto velmi pěkného stromku. Nepravidelné zalévání a příliš teplé stanoviště v zimě jsou také jednou z chyb, neboť ušlechtilý tento stromeček není proti mrazu tak choulostivý, jak bychom se domnívali. Při 0^0 C daleko ještě vůbec nestrádá. 2—4^0 teploty jsou jim mnohem zdravější než teplé, přetopené místnosti, v nichž jsou dány na pospas mšicím a červenému pavoučku. V létě potřebuje smrček ozdobný velmi mnoho vláhy, neboť jest právě ve stadiu svého bujného vzrůstu. Naproti tomu v zimě jest odpočinkem jeho rašící síla omezena nebo zastavena vůbec; poněvadž nejsou kořínky schopny přijímati vláhu, jest nutno zalévat co nejopatrněji. Jest samozřejmou věcí, že jeho kořeniště nesmí v zimě úplně vyschnouti tak, aby haluze visely bezvládně a mrtvě, nýbrž musí si uchovati svou svěžest a také svoji pučivou sílu. U smrčku, který jednou uschl, jest jeho ušlechtilý zjev a mnohdy i vzrůst ztracen navždy. Potom živoří. Zde jest tomu totiž jinak než u druhých rostlin, neboť jeho míznice nejsou řídké, nýbrž smolnaté. Araukarie neschází tudíž také tak rychle jako na příklad hortensie. Když však už jsou haluze tak chabé, že smutně visí dolů, tu je těžká náprava. Rovněž z přílišného zalévání hrozí rostlině vážné nebezpečí a zvláště jí uškodí zvyk nechati v podstavných miskách kořenáčů státi přebytečnou vodu, jež se tam nashromáždí při přílišném zalévání. Tím se nejsnadněji zaviňuje hnití kořínků a kmene, čímž bývá smrček neodvratně ztracen. Ochuravějí-li kořínky, musí býti nahnilá jejich část až k části zdravé bez prodlení uříznuta ostrým nožem a rostlina přesazena do čistého, nepříliš velkého kořenáče, u něhož jest postaráno o řádný odpad vody položením střepu přes odtokový otvor.

I při každoročním jarním přesazování těchto rostlin je nutno počínati si velmi opatrně, neboť právě při tom se neuvarujeme některých chyb. Jako půdy použijeme dobré prsti z pařeniště a listovky, každé polovic s příměsí několika hrstí hrubšího písku. Po přesazování je třeba veliké opatrnosti při zalévání rostliny, poněvadž přemíra vláhy by mohla jemným, nově vyrostlým vláskovitým kořínkům velmi uškoditi. Když pak se začínají kořínky v kořeništi hustě prostupovati, zvyšujeme dávku vláhy a hnojíme občas ve

vodě rozmíchanou kravskou mrvou. V létě můžeme smrček ozdobný umístiti na polostinném místě v zahradě a kořenáč zapustiti do země až po okraj, aby se tak předešlo vyschnutí kořeniště rostliny. Musíme jej však chrániti před noční rosou. Smrčku ozdobného nelze použíti jako balkonové výzdoby, ježto bývá na takových místech vystaven prudkému slunci a ostrým větrům. Obě tyto nepříznivé okolnosti mohou zaviniti rychlé vyschnutí v kořeništi rostliny. Také je nesprávné, zvláště v jarní době, vynášeti rostlinu za deště z teplé místnosti na studený venkovský vzduch. Rostlina pak snadno nastydne a onemocní, aniž známe toho příčinu.

Všeobecně jest pak k prospěchu araukarie zbavovati ji týdně prachu, čistiti kořenáče od usazujících se různých mechů a častěji zkypřiti svrchní část půdy.

Mšice na smrčku se dostaví jen při špatném opatrování. Nezmizí-li hmyz po jednom umytí stromku, musíme to opakovati několikráte. Dobrá péče a chladné místo zamezí nové objevení se mšice.

Nemocné smrčky. Zhnědnutí špiček jehličí bývá nejčastěji zaviněno příliš silným sluncem. Je-li smrček umístěn na okně nebo u okna, postavme jej na stinnější místo. Zhnědnou-li mu všechny špičky větví, má asi nemocné kořeny.

Srdcovnice, dielytra, rozkvétá na jaře krásnými květy. V říjnu sázíme hlízy, na nichž je již viděti klíčky, do kořenáčů přiměřeně velikých, naplněných zahradní prstí. Tyto kořenáče pak uložíme při nastalých mrazech do sklepa. Asi uprostřed ledna přeneseme zasazené hlízy na chladné, světlejší místo s teplotou asi 9—10° a asi po 8 dnech zpozorujeme, že pučí. Jakmile lístky a stonky dosáhnou délky prstu, přeneseme rostliny na okno. Asi za 14 dní nasadí malé, růžově červené květy, jež se podobají srdíčku. Doba pučení trvá sotva 4 neděle. Květenství je právě tak husté jako u rostlin sázených v zahradě, ale jejich červeň jest světlejší a ze stonků vypučí mnoho postranních výhonků.

Studenopokojové rostliny. Mnohý pěstitel škodí svým květinám často tím, že jim přeje příliš mnoho tepla. Květiny pak předčasně odumírají. Rostliny, které vyžadují průměrné teploty 12—15° jmenujeme teplopokojové, a které se spokojí s teplotou 4—12°, jmenujeme studenopokojové.

Sukulenty. Sukulenty nazýváme v lidové řeči nízké voskovky. K nim patří aloe, agave, gasterie, echeverie, euforbie a kosmatce (mesembrianthemy). Jejich pěstování je velmi jednoduché. V zimě potřebují chladného místa a přiměřeně vláhy. Na jaře světlejšího

místa a hojně vláhy. Nemají rády ani prudkého slunce, ani příliš volného prostoru.

Šeřík v kořenáči. Mladé výhonky odkvetlého šeříku v kořenáči seřízneme až na dvě očka (pupence). Potom rostliny, které už nemají dostatečného množství půdy v svých kořenáčích, přesadíme do čerstvé, dosti silné kompostové prsti a kořenáče zapustíme do záhonů v zahradě až po okraj. Přes léto jim musíme poskytovati hojně vláhy, na podzim tekutého hnojiva. Přesazování šeříku po jeho odkvětu se nedoporučuje proto, poněvadž stará prsť není ještě s dostatek vyčerpána. Místo toho se vydatně zásobují kořenáče od jara až do podzimu v intervalech asi 3—4 neděl vždy navečer tekutým hnojivem, a to buď roztokem rohových pilin nebo rozpuštěnou kravskou mrvou či jinými umělými hnojivy. Kořenáče stavíme v zimě do pokoje v tom případě, chceme-li, aby rostliny začaly pučeti. Lepších výsledků dosáhneme, jestliže odkvetlé šeříkové stromky zasadíme do silně pohnojeného záhonu, při čemž jejich kořeniště poněkud zkypříme. Na podzim nebo časně z jara je opět přesazujeme do kořenáčů a pěstujeme pak ještě rok v zahradě. Tímto dvouletým pěstováním rostlina po svém posledním vzrůstu ochablá značně zesílí a tím lépe pak druhého jara kvete. Jest třeba ještě dodati, že se šeřík, jako všecky kvetoucí keře, vůbec neořezává nebo jenom tolik, kolik je záhodno, a to pouze na jaře po odkvětu.

Šeříkové kytice. Skleníkový šeřík zvadne mnohdy za několik dní, ba dokonce za několik hodin. Malá řezná plocha poskytuje vodě jen skrovného přístupu. Proto byly učiněny pokusy s oloupáním kůry stonku v délce asi 15 cm od konce a pokusy měly dobrý výsledek. Tím způsobem můžeme tedy nádherně von cí kytici chovati až 14 dní ve vázách nebo sklenicích, obnovujíce častěji vodu. Také jiné květiny, které potřebují mnoho vody, jako chrysantémy nebo letní květiny, jako růže, zůstanou ještě jednou tak dlouho svěží, když konce jejich stonků v určité délce zbavíme kůry.

Šeřík uříznutý, chovaný v pokoji. V zimních měsících až do března nařežeme z keře silné větvičky, na kterých jsou pěkně vyvinuty květní pupeny. Tyto větvičky dáme do vázy s vodou, do které přidáme asi na špičku nože natronu. Potom je dáme asi 2—3 dny do nevytopeného pokoje, v kterém však nemrzne. Pak je přeneseme do vytopeného pokoje, kde zůstanou státi nějakou dobu hodně daleko od kamen a konečně je postavíme blízko ke kamnům. Pečujeme-li ještě o to, aby vzduch byl v blízkosti větviček náležitě vlhký, je to tím lépe, neboť teplo kamen vykoná vše ostatní a asi za 4—5 neděl budeme se těšiti z krásného květu šeříku. Stálé udržování vlhkosti ovzduší kolem snítek šeříku činí poněkud obtíže. Po-

můžeme si však mechem, kterým větvičky obalíme tak, aby poupátka šeříku byla volná, a mech pilně postřikujeme. Voda se stále vypařuje a udržuje ovzduší vlhkým. Všecky listové výhonky se odstraňují.

Jakmile květ rozvije, dáme větvičku více na světlo. Právě tak můžeme zacházeti s celým šeříkovým stromečkem. Pučení takových šeříkových stromečků se děje v pokoji tímtéž způsobem, jako u větviček. Také u těchto stromečků se zabalují větévky mechem. Jakmile se květy rozvijí, odstraní se mech. Kupujeme-li stromeček u zahradníka, dejme mu větvičky ihned účelně přiříznouti. K výkvětu vybrané větvičky musíme uřížnouti počátkem listopadu a vybrati si jen takové, na kterých jsou patrny silné květní pupeny.

Škůdci.

Červený pavouček. Tohoto škůdce najdeme na spodní straně jím napadeného listu, z něhož vyssává mízu. Proto se musí ohrožená rostlina často mýti a postřikovati nebo zakuřovati. Listy mimo to čistíme mýdlem. Napadení rostliny tímto hmyzem předejdeme, když ji chráníme před horkým, suchým vzduchem.

Červy z prsti v kořenáčích vypudíme, polejeme-li prsť vydatně odvarem z ořechového listí. Vylezlé červy pak sesbíráme.

Padlí. Listy rostlin, které jsou touto houbou napadeny, vypadají jako zaprášené moukou. Rostliny postřikujeme roztokem 200 g modré skalice a 250 g sody v 5 litrech horké vody. Také zaprašování sirným květem a podkuřování tabákem se proti tomuto škůdci doporučuje.

Mšice javorová. Tyto mšice denně splachujeme silným proudem vody. Buďme při tom pamětlivi, že nejvíce jich sedí na spodní straně listu. Na zemi spadlý hmyz smeteme nebo zničíme mírným okopáním půdy. Nasadíme-li na strom slunéčka, brzy jej mšic zbaví.

Mšice listové odstraníme nejjistěji, když je rozmačkáme, listy omyjeme mydlinami a potom čistou vodou skropíme.

Mšice štítnatá. Mezi těmito mšicemi rozeznáváme druhy, které žijí na vavřínech, oleandrech, palmách, růžích. K ničení jich používáme roztoku draselnatého mýdla a myjeme jím listy napadených rostlin ostrým kartáčem. Za 1 až 2 hodiny poté omyjeme listy čistou vodou.

Mšice a jiný hmyz odstraníme odvarem hořkoně (kvasiového dřeva). V 2½ litru vody vaříme 125 g hořkoňových pilin asi 10 minut. Do tohoto odvaru namícháme po 24 hodinách nikotinu nebo černého mýdla. Tímto roztokem pak večer rostlinu skropíme a druhého dne ráno vodou dobře omyjeme.

P u c h ý ř n a t k a, trips, je černě zbarvená muška, jež klade na listy hromádky vajíček, z nichž se pak líhnou žlutavé larvy. Tento hmyz napadá zvláště rostliny, stojící na teplém místě. Listy napadené larvami dostávají hnědé skvrny a opadávají. Tento cizopasník se s listů stírá nějakým tvrdším štětečkem a listy se omývají mydlinami s přídavkem tabákové tinktury. Nejlépe je zahnízdění hmyzu předejíti častým kropením rostlin, jež udržuje rostlině dostatečné vlhko.

Terrarium. K osázení terrarií (pokud při tom máme na mysli skleněné zvony neb skleněné hranoly) se hodí nejlépe malé druhy kapradin, zvláště jemnolisté druhy Adiantum a Pteris, pak pestrolisté Tradeskantia, Iresine, Phytonia, Selaginella. Dále k tomu účelu používáme druhy trav, jako Panikum s barevnými listy nebo jemnou Isolepis gracilis. Všechny tyto druhy lze obdržeti v zahradnictví s kulturami skleníkovými a dají se dobře pěstovati ve volné lesní prsti, smíšené s pískem. Nádoby pokrýváme skleněnou tabulí. Rostlinám dodáváme vláhu nejlépe stříkačkou.

Tuberosa jest rozkošnou ozdobou stolu a okrasnou květinou mezi rostlinami listnatými a květuprostými.

Vavřín. Vavřín se nepěstuje pro malé, nepatrné, žlutavě zelené květy, nýbrž pro své sytě zelené, vytrvalé a aromaticky vonící listy. Jeho silná a příjemná vůně a krásný, pravidelný vzrůst jsou příčinou jeho obliby jako rostliny pokojové. Dobře se mu daří v půdě spíše těžší, zahradní, než v půdě lehké. Nesmí se mnoho zalévati a trpěti nedostatkem výsluní. Nedoporučuje se rozmnožovati jej odnožemi. Jeho výhonky naproti tomu rostou rychle a snadno a jeho semena rovněž snadno klíčí. Jako dítě slunného jihu je sice dosti choulostivý, ale přece jen snese nižší teplotu, třeba i více stupňů pod nulou bez nejmenší škody. Nechceme-li nebo nemůžeme-li jej chovati přes zimu ve vytopeném pokoji, je nejlépe postaviti jej buď do předsíně nebo do nepříliš studených výklenků na schodištích. V létě jej můžeme chovati buď v zahradě nebo na balkoně. Dáme-li však neprozřetelně rostlinu přezimovati do nevětrané místnosti, v které se neobnovuje vzduch, dostaví se brzy neblahý host — tmavohnědá mšice z druhu štítnatých a ta zamoří nejen kmen, nýbrž i větve; zvláště listy bývají pak těmito škůdci hustě pokryty. Tento hmyz odstraníme nepříliš tvrdým kartáčem, který namáčíme do tabákového roztoku nebo do mydlin a napadené části rostliny řádně, ale opatrně okartáčujeme. Očištěnou rostlinu pak opláchneme důkladně sprchou čisté vody.

Vavříny se nesmějí příliš zalévati, neboť jim snadno zahnívají kořeny. Onemocní-li vavřín, tedy jej pečlivě ošetříme, přesadíme a jen opatrně zaléváme.

Věšák, ripsalis viz kaktusy.

Viky. Pro pěstování vonných vik je důležité, aby semena těchto rostlin byla zaseta již koncem března do truhlíků nebo jiných

nádob, naplněných pokud možno výživnou prstí. Semena se sázejí do hloubky asi 5 cm ve vzdálenosti asi 3 cm od sebe. Proti chladu jsou otužilé a kvetou tím bohatěji, čím dříve byly zasety. Zasetá semena je nutno chrániti před vrabci. Popínavým rostlinám ulehčujeme jejich vzrůst podpěrami a oporami různých tvarů, zejména dráty. Doba květu se prodlužuje odstraňováním vyvíjejících se lusků. Jakmile počínáme ustřihovati vršky úponků, dosáhnuvších žádané délky, nasazují ihned hustě na úponky postranní, čímž vika zhoustne a bohatě kvete ještě jednou. Ušlechtilé druhy vik potřebují mnoho vláhy, jež je také ochraňuje před zežloutnutím. K bohatosti květu přispějeme častějším hnojením.

Vláha. V době odpočinku vyžaduje rostlina buď jen velmi málo vláhy nebo vůbec žádné. Rostliny, které jsou ve stavu čilého vzrůstu, potřebují tím více vláhy, čím je jejich stanoviště teplejší. U hlízovitých, cibulovitých rostlin šetříme vodou před pučením a rovněž i v zimě. Kolik a jak často se má zalévati, musí pěstitel rostlin poznati ze zkušenosti. Mnoho vláhy zaviňuje vždy kyselost půdy a onemocnění nebo hnití kořínků. Zaťukáme-li kloubem prstu

na stěnu kořenáče a ozve-li se dutý zvuk, je to příznak nedostatku vláhy. Také potěžkáme-li květináč v ruce a zdá-li se nám být lehký, má nedostatek vláhy. Ozve-li se však temný zvuk nebo je-li kořenáč těžký, má dosti vláhy a rostlina se nezalévá. Před zaléváním zkypříme povrch prsti a shrabeme ji ke stonku nebo ke kmenu. Zalévání musí býti vždy rostlině přiměřené. Na miskách pod kořenáči se nikdy nesmí držeti voda.

Voda. Voda obsahující vápno musí býti převařena a potom teprve se hodí k zalévání.

Vodnatelnost shledáváme u takových rostlin, které jsou přespříliš zalévány. Takové rostliny se léčí přesazením a omezením dávek vláhy.

Vřes v době svého květu potřebuje mnoho vláhy, ale musíme míti při tom na paměti, že příliš mnoho vláhy způsobuje hnití stonků. Pečujme o to, aby se vřesu dostalo světlého místa, slunce a vzduchu. Vřes je velmi pěknou ozdobnou květinou pro svůj světle purpurový, bílý nebo masově zbarvený květ.

Výsev. Po vysetí semene vyklíčené rostlinky stojí obyčejně hustěji pohromadě, než by bylo jejich dalšímu vzrůstu na prospěch. Abychom si vypěstovali silné a na kořínky bohaté jedince, musíme je rozsazovati. Malé sazeničky, které mají vzrostlé klíčky nebo již první lístky, opatrně vyjímáme z výsevné misky zašpičatělým kolíkem, abychom nepoškodili nebo nepotrhali jejich kořínky, a sázíme je do záhonů nebo do truhlíků. Toto přesazování se musí díti velmi pozorně, a jakmile rostlinku s jejími kořínky vsadíme do otvoru v zemi, přitlačíme jemně kolem ní prst a mírně ji zalejeme. Vzdálenosti mezi nimi se řídí povahou rostliny a dobou, po kterou má po svém zasazení růsti na svém místě, pokud nebude přesazena definitivně. Všechny takto z výsevných misek přesazené rostliny jsou silnější, než ony, které se přesazují z výsevných misek přímo na místa, na kterých mají zůstati celou dobu svého vývoje až do rozkvětu a odkvětu.

Zaclonění rostlin. Begonie, dračinec, gloxinie a jiné rostliny nesmějí býti vydány přímému polednímu slunci, nýbrž musíme je chrániti před ním papírem, lepenkou, mdlým sklem a pod. Abychom zabránili povadnutí listů zelnatých rostlin, musíme je rovněž zastíniti, jestliže před tím bylo nebe po několik dní zachmuřeno, neboť povadnutím listů se zastaví jejich vzrůst.

Stavíme-li v létě pokojové květiny na chvíli ven, doporučuje se také ochránit je papírem nebo řídkým tkanivem před přímým sluncem.

Zlatostužka je maličká rostlinka, jež má sametově tmavomodré květy se svítícím zlatistým okrajem.

Zornice, valotta purpurea, patří k rostlinám amarillovým. Tento druh kvetoucích rostlin stavíme na okna, obrácený k jižní straně na plné slunce. V zimě musí býti pokoj, kde ji chováme, vytápěn na 18—20° R. Půda, v níž amarilly pěstujeme, skládá se z jemně rozetřených zbytků ztrouchnivělých rybničních porostů (sítin, třtin, rákosí), bez příměsi písku a bez jakéhokoli vložení střepiny na odpadový otvor v kořenáči. Do kořenáče sázíme cibule tak hluboko, aby prsť sahala do poloviny jejich výšky; dáváme jim stejně vláhy v zimě i v létě a zaléváme je jen odstálou vodou, v zimě teplejší. Odnože se jim odbírají velmi snadno. Při shora uvedeném pěstění rostou rok co rok nepřetržitě a většina jich kvete ročně dvakráte, a to v dubnu a v květnu, pak v srpnu a v září. Zpravidla vykvétají dva stonky buď zároveň nebo krátce za sebou. Každý stonek nasazuje 6—7 květů. Zornice potřebuje velmi kyprou a výživnou půdu, dále vyžaduje prostraný kořenáč, mírnou teplotu a mnoho slunečního světla; volné ovzduší jí příliš nesvědčí.

Hlízy zornic musí býti chovány na světlých místech se stejnoměrnou teplotou, musí míti přiměřené vlhko a nesmí se jimi sem tam pohazovati.

Žloutnutí rostlin je známkou, že rostlině chybí světlo a vzduch.

Zahrada.

Část všeobecná.

V pradávných dobách neměl člověk stálého bydliště, putoval po lesích a nivách a lovil zvěř. Když mu kořist unikla, musil hladovět. Nouze však činí člověka vynalézavým a proto připadl na myšlenku starati se o hladové dny a tak se naučil dělati si zásoby. Náhoda a lovecké štěstí primitivního člověka přestaly mu býti životními podmínkami, jakmile kamenný oštěp zaměnil v rychlý, smrtonosný šíp, kterým se kořisti zmocnil snadněji a jistěji. Vzdal se zvolna života kočovného, usadil se na jednom místě, sbíral a zaséval semena a ochočil si zvěř.

Z kočovníka a lovce stal se mírumilovným rolníkem, který po staletí pracoval na rodné hroudě, mýtil lesy, vzdělával půdu, choval dobytek. Věky plynuly, vznikla nová zaměstnání rozmanitého druhu, jež člověka odvedla od zemědělství v nová povolání.

Ale něco v něm přece zbylo jako upomínka na dávné ty doby. Touha po kousku vlastní půdy. I obyvatel velkoměstských vysokých činžáků tráví své volné chvíle v malinkých zahrádkách, kde seje, pleje, sází a sklízí, nikoli ze zisku, nýbrž z čisté radosti, plynoucí z lásky k hroudě a ze splynutí s přírodou. A ten, komu nebylo dopřáno míti vlastní kousek půdy doma, ve městě, spěchá koncem každého týdne ven do volné přírody, aby byl zase blíže matce přírodě.

Z téže touhy krášlí člověk svá okna květinami a mění arkýře a balkony v rozkošná loubí, plná zeleně a květů. Této touze teď také ochotně vyhovuje stavitel tím, že projektuje ve svých plánech na moderní mrakodrapy zelené parkové plochy a při stavbě rodinných domků pamatuje na zahrádky.

Nic na světě nezachovává tentýž vzhled; vše je v pohybu a vše se stále mění. Právě tak vzhled zahrady je jako mnohé na světě věrným zrcadlem duše člověka a výrazem současné vzdělanosti. A to nejen se stanoviska doby, nýbrž i se stanoviska místního a stavovského. Selská zahrada má vzhled docela jiný než zahrady měšťanů.

Pod věčně modrou jižní oblohou je květena bujnější a pestřejší než pod jednotvárnou šedí oblohy severské. Vzhled zahrady doby současné musí býti docela jiný, než byl před 50 lety. V poslední čtvrtině předešlého století byla zahrada prostředkem representace. Dnešní generace ztratila smysl pro representaci, neklade již váhu na zdání, ale na pravdivost.

Zrychlený rytmus naší doby žádá účelnost a ani zahrada této účelnosti neunikla. Její spojitost s obydlím je větší, než byla kdysi. Zahrada v předešlém století měla býti přírodou v malém, ale v dnešní době jest rozšířeným obydlím. Její části stávají se obytnými a potřebnými právě tak, jako místnosti domu. V zahradách moderní doby jsou trávníky a hřiště pro děti i dospělé, nechybějí ani sluneční lázně, ani nádrže ke koupání a šplíchání, ovšem vedle ploch, jež slouží výhradně zahradnickým pracím a úkolům.

Dříve bývaly v zahradách oblíbeny cesty křivolaké, dnes se dělají přímočaře. Upouští se již dokonce od obvyklých upravených cest, neposypávají se pískem a hladce neuhrabují, nýbrž se na ně kladou kamenné desky, mezi nimiž pak tvoří různé mechy a travnaté polštáře ozdobný přechod k zeleným plochám zahrady. Obloukovité chodby nebo pergoly nyní prakticky spojují jednotlivá místa v zahradě s domem, kdežto dříve bývaly pouhou ozdobou, stojící v zahradě bez jakéhokoli jiného účelu. Podstatnou charakteristikou novodobých zahrad jsou rovné, klidné trávníky bez jediného keře.

Ještě něčím se liší moderní zahrada od zahrad našich dědů, totiž květinami. Květiny dávají zahradě osobitý vzhled. Opakem ke klidným trávníkům se dělají skupiny květin, jež se tím a svou harmonií barev lépe uplatňují. Jestliže se lidé dřívějších let spokojili s jednoletou květenou a růží, má dnešní doba požadavky zcela jiné. Snad z nějaké podvědomé touhy po účelnosti se teď vedle nich vysazuje také víceletý polokeř, starý známý selské zahrádky, který svým bohatstvím odrůd, rozmanitostí barev, jakož i delším trváním vyhovuje rozličným požadavkům zahradního pěstitele.

Tyto polokeře jsou základním živým elementem našich zahrad a mohou nám dáti nevyčerpatelné množství kombinací v jejich použití jako přirozené okrasy. Zvláště nízkorostlé druhy polokeřů podstatně mění vzhled zahrady. Již na počátku XX. století se počaly tu a tam v zahradách objevovati skalky, t. j. skupiny kamenů, kterým bylo dáváno příkrasné jméno „alpinarie“, na nichž vedly svůj nuzný život rozmanité druhy alpské květeny. Tato „alpinaria“ a nízkorostlé polokeře vedly k zakládání zahrad, v kterých mají převahu hustě porostlé kamenné zdi. Pro rostliny nemá tu takový význam jejich zvláštnost (jako u alpinarií), nýbrž je tu požadavkem

jejich snadné použití, dobrý vzrůst, krása tvarů a bohaté květenství. Současným použitím jednoletých květin se dostává zahradě rozmanitosti a barvitosti, ovšem v dnešní době zcela jiným způsobem než kdysi zahradám renesančním.

Také však nechybí růže; ta byla a bude vždy oblíbena. Každé století ji zná. Při hodech starých Řeků, při národních slavnostech Římanů zdobila hodovníky a byla okrasou tabulí a pijáckých síní. Bardové a potulní pěvci středověku zdobili jimi oltáře své lásky a zbožnosti. Ve všech dobách bývala růže symbolem čisté, obětavé lásky. Svůj význam si uchovala až do naší doby. A právem!

Naše doba je sice dobou techniky a realismu, ale přece jen je v ní více nesobeckého cítění, než bylo kdy v předchozích stoletích. Nejlepší myslitelé, vynikající ženy i mužové pracují neúnavně na poli lidskosti, obětují se a trpí pro tuto lásku. A jako láska nikdy nezaniká, tak kvete stále v našich zahradách i její symbol, trny ozbrojená královna květin.

Ještě několik slov o vlastním významu křovin. Dříve sloužívaly k ochrannému ohrazení. Rozmanité a pěkné druhy křovin do výše rostoucích byly zejména oblíbeny v době rokoka, kdy bývaly zvláštní typickou ozdobou zahrad, jsouce v nejbujnějším svém vzrůstu přistřihovány do vhodných tvarů, chodeb, loubí a p. Moderní zahradní architekt počítá s křovinami se stránky dekorativní. Především však mysleme na to, že jsou domovem malých pěvců z ptačí říše, kteří v nich nalézají nejlepší podmínky životní, potravu a bezpečí pro své rodinky v hnízdech. Proto hleďme míti vždy v zahradách hojně křovin.

Zahrada moderního člověka má býti ozdobným, květinovým sadem, ale nikoli jako dříve „přírodou v malém". A třebaže by byla zahrádka malá jako dlaň, přece v ní můžeme zázrak všech ročních období učinit přístupný naší duši. Všimněme si té části zahrady, která má čistě praktický účel. Kdo je obeznámen se životem na venkově, jistě bude při pěstování ovocných stromů vedle stránky praktického užitku přihlížeti k významu etickému. „Tento ovocný strom sázel můj otec," slýcháte často vysloviti s pýchou a tušíte v těchto slovech skrytou lásku, které se strom těší u všech členů rodiny. Ten strom se stává sponou několika generací a tím i rodinným symbolem. Tato láska je vysvětlitelna také tím, že strom je věrným přítelem a služebníkem člověka od kolébky až do hrobu. Vraťme se myšlenkou do pravěkých dob. Jak často vztáhl tehdejší člověk-lovec ruku po plodu ovocného stromu, aby ukojil hlad. A unaven prací neb lovem také nemohl jeho blízkost postrádati. Pojídá-li dnes někdo hrušku nebo jablko, sotva pomyslí na to, jaký úzký vztah má ovocný strom k člo-

věku a kolik námahy a trpělivosti bylo nutno vynaložiti, než byl divoký strom z pralesů tak zušlechtěn a nesl dnešní ovoce, jež doplňuje vzácná jídla jídelního lístku při významných hostinách.

Jako dnešní člověk, tak i ovocný strom dnešní doby je výsledkem kultury. Tím také mu byly vymezeny jeho životní podmínky, jež nyní záv sí na půdě, počasí i všestranné odborné péči. Za tuto obětavou p áci a péči se odměňuje hojnou úrodou.

Dří e než vysázíme ovocné stromy, prozkoumejme pečlivě půdu, do níž je chceme dáti; dbejme všech základních pravidel a také toho, mohou-li zvolené druhy v našich klimatických poměrech dobře prospívati. Ve všech případech vezmeme na poradu dobrého odborníka, zahradníka ovocnáře, neboť zde by nějaké šetření nebylo na místě a přineslo by později jen škodu.

Rozeznáváme stromy vysokokmenné, nízkokmenné a keřovité.

K stromům vysokokmenným počítáme stromy, jejichž koruna má od paty kmene výšku asi 1.80—2 m, u nízkokmenných stromů činí tato výška jen asi 1—1.25 m. Koruna u nízkokmenných stromů bývá rozložitější a větší než u vysokokmenných, což je ovšem značná výhoda. Ovocné stromy nízkokmenné počínají mimoto nésti ovoce o několik let dříve než stromy vysokokmenné a mají větší plody. Výhodou u nízkokmenných stromů je také snadnější hubení hmyzu a snadnější česání ovoce; stromy toho druhu též méně trpí v bouřích. Pod vysokokmennými druhy však můžeme pěstovati ještě jiné druhy rostlin, protože jejich koruny pro svou výšku nad zemí nebrání přístupu slunce, světla a vzduchu na zem; to není u stromů nízkokmenných.

Kmen keřovitého stromu měří nanejvýše 20 cm od země. Tento druh je nutno jen málo ořezávati a nese velmi záhy ovoce.

Vyjmenované druhy ovocných stromů doplňují zákrsky, které vyžadují pěstění i proto, aby zachovaly svůj tvar.

Zušlechtění planých ovocných stromů a zvláště našich dobrých druhů vyžadovalo mnoho práce a času. Pěstováním však postupně ztrácely své dědičné vlastnosti, a aby byla zachována původnost druhů, musí býti ovocné stromy stále zušlechťovány.

Pěstování ovocných stromů ze semen se nedoporučuje; to by byl atavismus, návrat k prvotnímu jejich stupni, úpadek, a takový strom nese ovoce vždy méně. Nejdůležitější a nejužívanější způsoby zušlechťování ovocných stromů jsou roubování a očkování pod kůru. Obojí je velmi jednoduché, ale přece jest vždy lépe povolati k této práci odborníka.

Totéž platí i o ořezávání stromů. Neodborným ořezáváním stromu síly nedáme, naopak mu uškodíme, poněvadž mu tím jen odejmeme zásobu výživných látek.

Při vysazování ovocných stromů mějme na paměti, že porostou a budou čím dále tím větší, a proto nešetřme místem. Největší chyby se dopouštíme, sázíme-li ovocné stromy hustě k sobě, poněvadž se později navzájem tísní, což nás pak nutí odstraniti některé, a to právě snad takové, které by nesly hojně ovoce.

Ještě něco důležitého třeba tu poznamenati. Nosnost našich ovocných stromů závisí na oplodnění květů. Je mnoho odrůd ovocných stromů, které jsou odkázány na cizí pyl. Proto musí býti vysazovány ve skupinách, aby bylo jejich vzájemné oplozování pylem umožněno. Ani jediný druh hrušek nebo jabloní se neoplodňuje sám a nemůžeme se tedy diviti, má-li osamělý strom jen málo ovoce nebo vůbec žádné.

Všecka ta pozornost a láska, kterou věnujeme zahradě, nalezne svůj ohlas v našem srdci, v síle, radosti a spokojenosti, kterou pocítíme z vlastní práce a úspěchu na vlastní půdě byť i rozlohou nepatrné.

Sachrův dort s rumem.

21 dkg delikatesního margarinu Vitello dobře utřeme, přidáme 6 žloutků, 3 tabulky čokolády, $10^1/_2$ dkg mandlí, $5^1/_2$ dkg rumem navlhčené strouhané housky, 7 dkg citronátu, 14 dkg cukru a trochu skořice a vše třeme $^1/_2$ hodiny. Když je to hotovo, přidáme sníh ze 6 bílků. V dortové formě, vymazané delikatesním margarinem Vitello a poprášené moukou, pečeme dort asi 1 hodinu. Nato uvaříme 28 dkg cukru na nit, přidáme 4 tabulky strouhané čokolády a dort tím polejeme.

Rady a pokyny.

Achillea, řebříček, pěstuje se v mnoha odrůdách a miluje suché místo na výsluní.

Aksamitník se zasévá v měsíci dubnu do chladného pařeniště; po vyklíčení semen se mladé rostlinky otužují přístupem vzduchu, aby byly silné a nepříliš vysoké. V polovici května, kdy už nehrozí mrazy, vysazují se na volná místa. Vysoké druhy se sázejí od sebe na vzdálenost 40—50 cm, nízké na 25 cm.

Ammobium náleží k druhu immortelek, jež oplývají množstvím bílých květů. Zasévají se v březnu do pařenišť a na počátku května na volné prostranství. Kvetou nepřetržitě celé léto.

Anemone, zavilec (podz. anemonka). Jeho bílé nebo růžové květy se podobají květům šípku a lze je uvidět i v prvních mrazech pozdního podzimu. Zavilec musí míti dobrou zahradní půdu a polostín. Na zimu jej přikryjeme listím.

Astry. Od června až do posledních dnů podzimních kvetou všude v našich zahradách astry, hýřící pestrými barvami svých rozmanitých druhů. Vysévají se v březnu a na začátku dubna do

nepříliš teplého pařeniště nebo do kořenáčů s dobrou, výživnou a písčitou půdou. Jakmile počínají klíčiti, dopřáváme rostlinkám hojně vzduchu, aby zesílily, a při příznivém počasí je vystavujeme úplně vzduchu. Zalévají se podle potřeby. Na začátku května se vysazují do záhonů se silnou, výživnou a kyprou půdou, vyšší druhy ve vzdálenosti 30—40 cm a druhy zakrslé 20—25 cm od sebe. Po vysázení potřebují důkladné vláhy. Nižší druhy kvetou o mnoho dříve než vyšší.

Aucuba japonská, aucuba japonica, náleží jako brslen k nejotužilejším rostlinám. Má veliké, skvrnitě žlutavé listy. Dužinaté kořeny její se nesmějí při přesazování ořezávati, ježto by snadno mohly hníti. Aucuba a brslen nesmějí nikdy zcela uschnouti, neboť listy pak dostávají plané vzezření a opadávají. Rostlinu můžeme míti na slunci i ve stínu.

Bartonie jsou okrasné letní květiny s velikými zlatožlutými

květy, jež mají kovový lesk. Zasévají se v březnu nebo na začátku dubna přímo na určené jim místo. Kvetou v červnu a červenci.

Barvínek, brčál, druh menší a větší (Vinca minor, vinca major), jest polokeříček, kvetoucí velkými modrými květy. Hodí se pod vysoké stromy.

Bekyně velkohlavá klade vajíčka v malých hromádkách do rozsoch starších stromů na opěrné kůly nebo také na dřevěné stěny a pokrývá je žlutohnědým řitním chmýřím. Vajíčka odstraníme

nožem a zničíme; housenky buď spálíme zvláštním kahanem, nebo je zničíme postřikováním vodou.

Besídky. Nátěr dřev. Při nátěrech dřevěných věcí v zahradě karbolinem je třeba věděti, že karbolinum rostlinám škodí a že je v krátké době hubí. Tomuto škodlivému účinku se zabrání, když karbolinem natřené předměty ještě jednou natřeme roztokem 500 g gallipotu v 1 litru lihu.

Bobulové ovoce. Keřům nebo trsům bobulového ovoce za doby jarního pučení a dalšího vzrůstu velmi svědčí hnojení močůvkou. V době květu se pak hnojením velmi podporuje nasazení plodů a další jejich vývoj. Ježto močůvka nemá příliš mnoho vápna ani fosforové kyseliny, musí tyto dvě substance býti rostlinám dodávány v jiné formě, a to hnojivy umělými a hnojem stájovým.

Doprava neb zasílání bobulového ovoce. Bobule se musí trhati velmi opatrně za pěkného počasí a ukládat do volně pletených košíků z vrbového proutí, jejichž stěny jsou vystlány bukovými či jinými větévkami s listím a dno pokryto dosti silnou vrstvou čerstvého listí. Do košíku uložené plody činí pak tupý kužel, který obložíme rovněž shora jmenovaným listím; potom košík zašijeme buď hrubým plátnem nebo ještě lépe uzavřeme jej víkem z téhož materiálu. Jahody, maliny a podobné plody se posílají také tak. Chceme-li dopravu plodů ještě lépe zabezpečiti, vybereme jen plody zdravé a velké, které jednotlivě zabalíme do hedvábného papíru a pečlivě srovnáme po vrstvách do dřevěných krabiček. Prostory mezi stěnou a ovocem vyplníme buď vatou neb hedvábným papírem. Bobulové plody určené k zasílání trháme se stopkami, když sejde ranní rosa. Nesmějí býti úplně zralé.

Bodlák ozdobný má mdle fialové až stříbromodré květy, které jsou v červnu a červenci ve vázách pěknou okrasou. Ve vodě vydrží velmi dlouho. Bodlák ozdobný je nenáročnou květinou, která se spokojuje i s kamenitou půdou.

Broskev. Domovem broskve je Malá Asie a Persie. Naše povětrnostní poměry jsou pro broskev poněkud drsné a proto na zimu chráníme výhonky mladších stromů obalem proti mrazu. Vysazují se na jaře do hluboko zkypřené půdy. Okopávky kolem stromů se pokrývají drobným hnojem.

Prořezávání broskví děje se pro docílení dobře vzrostlého ovoce a pro krásné tvary plodonosných rostlin, ale nesmí to být příliš záhy. Nejlépe s prořezáváním počkati, až se počnou tvořiti pecky, neboť v tomto období nastává větší padání ovoce. Prořezávají se tak, že se

nejsilnějším plodonosným výhonům podle síly a délky ponechají jen 4—5 kusů ovoce. Ponechávají se ovšem vždy nejlepší kusy, i když jsou ve svém vývoji poněkud opožděny.

Scvrkání broskvového listí. Na broskvovém listí způsobuje zejména mokré jaro jistý druh nemoci, která se jeví v tom, že na listech se objevují puchýřovité vydutě, takže se zakrucují a opadávají. Této nemoci zabráníme odstraňováním zamořených listů a pravidelným postřikováním stromu. Doporučuje se také opěrné latě (rámy) ráno i večer omývati studenou vodou.

Břečtan. Jeho rozmnožování není tak snadné. Nejlépe se podaří na sklonku léta. Vybéřeme si zralé úponky, které rozřežeme na odnože tak, aby měly 3—4 očka (pupence) a zastrčíme je do kořenáčů naplněných písčitou zemí.

Potom je postavíme na stinné místo, kde je s počátku postřikujeme jen velmi mírně, později však hojněji. V pařeništi se zakořenění odnoží urychluje, třeba je jen řádně a vydatně postřikovati, aby lístky nezvadly. Okno pařeniště se něčím lehce zastíní. Spatříme-li, že odnože pučí, je to známkou úplného zakořenění. V této době rostlinky přivykáme vzduchu a jakmile to dovolí počasí, vysazujeme je volně tam, kde chceme břečtan míti. Na podzim ukládáme kořenáče s břečtanem na chladné místo chráněné před mrazy a zapustíme je až po okraj buď do země nebo uschlého listí a přikryjeme je trochou jehličnaté chvoje. Sázeti do kořenáčů celé úponky se tak neosvědčuje jako shora popsaný způsob, neboť bychom tak zřídka kdy docílili pořádné rostliny; zejména bývá zakořenění nejisté, rostliny zůstávají dole holé, pročež se musí často řádně seříznouti, mají-li pak nabýti pěkného tvaru. Mladé rostlinky mohou býti příštího jara vysázeny buď do kořenáčů s výživnější, písčitou půdou nebo na volné prostranství, kde se brzy bohatě rozrostou. Použijeme-li břečtanu k výzdobě rovů, tu musí býti úponky připevněny malými háčky k zemi, do níž pak většinou zapustí kořínky. V zimě se doporučuje břečtan na rovech chrániti jehličnatou chvojí.

Přiřezávání starého břečtanu. Často se stává, že břečtan, který obepíná stará zdiva nebo domy svými ztrnulými větvemi, má již nepěkný, zdivočelý vzhled. Aby byla zelená ozdoba zdiva zase v pořádku, musíme břečtan často energicky ořezávat, někdy dokonce až na nejstarší dřevo. Přitom se nemusíme obávat, že mu tím ublížíme.

Býlí, plevel. Nejvíce plevele a býlí všeho druhu roste na zahradních cestách. Na jeho vypuzení si uděláme roztok 1 dílu síry s žíravým vápnem v 30 dílech vody. Směs se za varu stále míchá a

když poněkud zchladne, rozředí se asi stejným množstvím čisté vody. Po častém a vydatném zalévání tímto roztokem vždy po západu slunce brzy plevel zajde a nový již neroste. Musí však se opakovati v létě nejméně dvakráte až třikráte.

Calampelis (scaber eccremocarpus) je cenná popínavá rostlina, která časně jsouc zaseta, roste již první rok. Její úponky dosahují výšky 4—5 m a ozdobují se velikým množstvím květů oranžově červené barvy, které na rostlině visí v překrásných latách. Na začátku března se zasévají její semena do kořenáčů nebo mělkých misek naplněných lehkou písečnatou prstí a udržují se po dobu, než vzejdou, ve stejnoměrné teplotě a v přiměřené vláze. Později se mladé rostlinky rozsazují a v květnu se vysázejí na volná prostranství.

Calliopsis, krásnoočka, konopice. Její pěkné květy zdobí skupiny a záhony a nižší druhy tvoří u květinových obrazců výplň. Vysévá se koncem března do pařeniště nebo do kořenáčů; později

se rostlinky vysazují, a to vyšší druhy ve vzdálenosti 40—50 cm, nižší 25—30 cm od sebe. Kvetou od července do září. Všechny druhy konopic milují výsluní a živnou půdu.

Collinsia je velmi oblíbená, časně kvetoucí letní rostlina 25—30 cm vysoká, která se hodí zvlášť dobře k lemování záhonů. Výsev na podzim nebo brzy z jara přímo na místo. Kvete od května do července.

Černý bez. Roste-li keř černého bezu blízko jiných okrasných křovin, zejména ušlechtilých druhů, je třeba velmi pilně slíditi po jeho cizopasnících. Není jediného ozdobného keře, který by podlé-

hal tak silně cizopasnému hmyzu a byl jím dokonce obalen, jako černý bez. Aby tímto hmyzem nebyly napadeny i rostliny v jeho sousedství, je třeba zakročiti včas.

To platí rovněž o bujných rostlinách popínavých, zvláště o řeřiše, jež ze stejného důvodu nesmí býti sázena poblíž ušlechtilých a vzácnějších druhů rostlin.

Všeobecně používaným prostředkem k vyhubení hmyzu na černém bezu je prášek nehašeného vápna, kterým důkladně posypeme napadené výhonky keře. Hmyz tím zahyne.

Česnek, allium, roste až do výše 130 cm a miluje výsluní. Koncem května začíná kvésti.

Červi. Největšími nepřáteli květin jsou červi, kteří vylézají ze země. Nejlepším prostředkem proti těmto škůdcům jest odlákati je od rostliny, což se děje tímto způsobem: Pod rostlinu položme na zem čerstvý plátek neoloupané brambory; u větších rostlin dva. Červi se slezou do brambory a po požití její šťávy hynou. Uvidíme-li po několika dnech, že bramborové plátky mají svrchní plochu žlutohnědou a jsou scvrklé, vyměníme je za čerstvé. Tento způsob hubení červů se osvědčuje zejména u rostlin velkolistých, jako na příklad u palem, u rostlin dlouholistých, u mečíků a jiných.

Čilimník je vysoký keř, který nevyžaduje velké péče; je spokojen v zahradě s každým místem. V květnu a červnu nasazuje své krásné, žluté, ale jedovaté hroznovité květy.

Čpavek, používaný jako h n o j i v o. Dobrou náhražkou rozličných živin rostliných je směs 1 litru odražené vody asi s 8 kapkami čpavku. Zalejeme-li touto směsí v letních měsících rostliny jednou týdně, dočkáme se překvapujícího výsledku. Tento výživný prostředek rostlinný je také ze všech nejlacinější.

Divizna. Její velmi silné lodyhy dosahují až 170 cm výšky a kvetou od července do srpna.

Douška se pěstuje na slunečných skalnatých místech a je rostlinou zcela nenáročnou.

Godetia, zářivka, letní azalka. Vděčně kvetoucí letní rostlina s nádhernými barevnými květy, jíž se používá ve skupinách a jako okrajové výzdoby květinové. Vysévá se v březnu a dubnu do pařenišť a později se rozsazuje na patřičná místa. Kvete v červnu a červenci.

Helenium, oman, záplevák, kvete od července do srpna.

Náleží k polokeřům a pěstuje se v mnoha druzích. Nejoblíbenější kombinace barev jsou žlutá a hnědá.

Hlaváček, adonis, druh vernalis, kvete časně z jara ve velikých žlutých květech. Adonis aestivalis je krvavě červený. Hlaváček se vysévá z jara přímo na volné prostranství, spokojí se s každou půdou i místem a nevyžaduje žádné další péče.

Hloh (Crataegus) je rychle a hustě rostoucí křovina, jež brání tuhými ostny pronikání plotů šelmám, zejména kočkám.

Thuje a trnovník jsou také pěkné, plné a vonící křoviny živých plotů. Trnovník rovněž chrání vnikání koček do zahrady a má velmi hezké květy. Na živé ploty se doporučuje kustovnice (lycium), které se dobře daří i ve velmi špatné půdě a je vůbec velmi nenáročnou rostlinou; dále všeobecně známý ptačí zob se najde v každé větší i menší zahradě. Hlavní věcí u křovin, tvořících živé ploty, je stálé postřihování zahradními nůžkami, aby podržely svůj tvar a houstly. Postřihovati se mohou záhy, neboť ženou-li křoviny příliš do výše, zůstávají vespod řídké. Dobře pěstovaný hloh musí býti i dole u země stejně hustý jako nahoře.

Hnití, prašivení ovoce zaviňuje nemoc, zvaná monilie, jež je hlavní příčinou zahnívání ovoce peckovitého i jádrového. Monilia patří k jistému druhu plísní a jeví se na jablcích a hruškách jako malé puchýřky rozložené v soustředných kruzích a na ovoci peckovitém jako nestejnoměrně rozložené bílé skvrnky.

Ovoce napadené touto hnilobnou plísní se rychle rozkládá, zejména když jde o tak zv. černou plíseň, jež se nejeví bradavičkami. Proti této nákaze neznáme nijakých prostředků, nýbrž můžeme pouze zabrániti jejímu rozšíření. Důležité je ovoce napadené plísní ihned odděliti od zdravého a buď je zakopati nebo spáliti. Také se často stává, že touto plísní odumírají i mladé výhonky ovocných stromů. Ty se musí rovněž co nejdříve ořezati a spáliti. Další ochranou je půdu posypati žíravým vápnem a mladé větvičky ošetřiti přípravky ze síry nebo z modré skalice.

Hnojivo na květiny. Jedno z nejlepších květinových hnojiv je složeno ze 4 dílů dusičnanu vápenatého, 1 dílu dusičnanu draselnatého (ledku), 1 dílu fosforečnanu draselnatého a 1 dílu síranu hořečnatého.

Hmyz. Je všeobecně známo, že se hmyz některým rostlinám vyhýbá, poněvadž ho zapuzuje jejich zápach. Naproti tomu na př. zrající vonné hrušky lákají svou vůní vosy a rozličné mouchy. Právě tak zelí vábí svým pachem běláska zelného, aby na jeho listech nakladl vajíčka, z nichž se pak vylíhnou drobné larvy, které se ihned pustí do rozežírání listů. Rostliny, jichž se hmyz štítí, člověku svým zápachem nikterak nepřekážejí. Kdo má na příklad ve své zahradě kapustu, nechť zaseje mezi ní konopí, jehož zápach je všem motýlům protivný. Ani jeden z nich se nepokusí usednouti na kapustu a tím je kapusta chráněna před housenkami. Velkolistý skočec je výbornou ochranou proti drobnému poletujícímu hmyzu, a postavíme-li tuto rostlinu v kořenáči do pokoje, uchráníme se tak protivných pokušitelů, zejména much.

Na latích upevněné ovocné stromy, zejména meruňky a broskve, bývají často napadeny mšicí listovou, která způsobuje zakroucení listů; v tomto případě se doporučuje nasázeti v blízkosti česnek, pór, cibuli nebo česnek divoký. Řeřicha je velmi dobrou ochrannou rostlinou proti mšici krvavé. Je však nutno dáti této rostlině dobrou půdu, aby se mohla vinouti vzhůru po kmeni stromku. Pod latě, na nichž se pne víno, a u švestkových stromů vysázejme rajská jablíčka. Jejich zápach odhání vosy. Na vysoké stromy zavěšujeme větvičky rajských jablek, zejména v době zrání sladkých hrušek, aby mlsný hmyz byl udržován v patřičné vzdálenosti. Proti potkanům, zemním krysám a ostatním hlodavcům nám dobře poslouží blín, lýkovec a kandík. Větvičky těchto jmenovaných rostlin se vkládají hluboko do děr a jejich zápach hlodavce zahání. Také žlutě kvetoucí divizna má podobné účinky.

Hořkoň (kvasiové dřevo). Koncentrovaný výtažek z kvasiového dřeva usmrtí při 1500 násobném zředění mšice všeho

druhu, housenky, červeného pavoučka a p. a vyžene také červy z květináčů, aniž škodí květinám.

Hořec, gentiania. V zahradách se pěstují různé druhy hořce. G. scantis bývá 15 cm vysoký a tvoří od dubna do května nízké trsy s temnomodrými květy.

Houba rezavá je cizopasník na ovocných stromech. Tyto houby důkladně vyřežeme a pak spálíme. Rány, které po nich zůstávají v kůře, natřeme dehtem, prostým všech kyselin.

Hrušeň. Hrušeň vyžaduje lehké, více suché než vlhké půdy, zejména takové, v níž může své kořeny zapustiti hodně hluboko. V těžké půdě snadno zakrní.

Druhy hrušek, jimž se dobře daří v našem podnebí:

Alexandrine Douillard (zraje v srpnu). Dosti veliká, světle žlutá, se strany sluneční trochu začervenalá, jemně hnědě tečkovaná, polorozplývavá a hojně šťavnatá. Strom je mimořádně plodný a nese záhy ovoce.

Amanliská máslovka (zraje v srpnu). Větší, žlutavě zelená, se strany sluneční nahnědlá, plnošťavná, rozplývavá, příjemně sladkokyselá, slabě kořenná. Nese bohatě a velmi brzy ovoce. Prospívá téměř v každé půdě.

Ananaska česká (zraje v druhé polovici srpna). Malá, krátká, se špičkou k stopce prohnutou; je jich někdy až 5 i více v chomáči. Trhají se, jakmile některá počne žloutnouti; za několik dní změknou, jsou velmi chutné a příjemně voní. Strom se hodí k vysazování podél silnic a cest, do sadů a zahrad. Daří se jí v každé poloze a v každé půdě.

Avranšská (Dobrá Luisa) (zraje v září do konce října). Větší až veliká, žlutozelená, na sluneční straně bohatě červeně žíhaná a tečkovaná, rozplývavě šťavnatá, sladká, s kořenně nakyslou příchutí. Vyhledávané stolní i tržní ovoce. Strom je neobyčejně košatý a záhy nese ovoce, je stran podnebí i polohy nenáročný. Sází se hojně podél silnic jako košatý a stinný strom.

Baronská hruška (zraje v lednu—dubnu). Prostředně velká, světle žlutá, na sluneční straně trochu načervenalá. Dužina lehce se odlupující, plnošťavná, sladká, při zavaření zčervená. Strom plodný v každém roce, daří se v každém podnebí i v každé půdě.

Bezjaderka Říhova (češe se v polovici října, zraje koncem října a vydrží do polovice prosince). Dosti veliká, stejnoměrného tvaru, na stromu sivě zelená, později zežloutne a je poseta jemnými, rezavými tečkami. Jaderník jí téměř chybí, jádra vůbec nemá. Sladká, chuti libě kořenité, jedna z nejlepších stolních hrušek. Strom je velmi plodný, roste pěkně do výše a daří se mu dobře v každé lepší, těžší, vlhounké půdě, v místech před větry chráněných.

Císařská koruna (Boskova lahvice). (Zraje v říjnu—listopadu.) Prostředně velká, světle zelený podklad potažený téměř skořicovým povlakem, máslovitá, šťavnatá, sladká s lehce nakyslou příchutí, jemně kořenná.

Conference (zraje v říjnu—listopadu). Velká, žlutá, skořicově kropenatá a tečkovaná, sladká, šťavnatá a rozplývající se. Strom velmi plodný. Daří se mu i v drsnějších polohách.

Čáslavka Williamova (Williamka) (zraje v září). Velká, světle žlutá, na straně sluneční lehce zardělá, rozplývavá, šťavnatá, sladce nakyslá a chuti skořicově kořenné. Strom je mimořádně plodný a raný, vzhledem k podnebí i poloze nenáročný. Hodí se výborně jako zákrsek.

Červená bergamotka (anglická). (Zraje v září—říjnu.) Malá, žlutavě zelená, na sluneční straně hnědočervená, rezavě tečkovaná a kropenatá, navinulé a kořenné chuti.

Červencová hruška (zraje koncem července—začátkem srpna). Hodnotná hruška pro tržiště. Plod velmi pěkně žlutý a červeně zbarvený. Doporučuje se jako zákrsek.

Děkanka červencová (zraje ke konci června). Malá, krásně zbarvená, z raných hrušek nejchutnější. Daří se jí v každé půdě pro hrušky způsobilé, ale nejlepší ovoce má v půdě teplé, hluboké a vlhké. Plodí brzy a hojně.

De Mortillete, máslovka (zraje koncem srpna a počátkem října). Značně velká, světlozelená, na straně sluneční matně červená, mírně tečkovaná, máslovitá, velmi šťavnatá, chuti kořenně vinné. Strom velmi plodný.

Dielova máslovka (zraje v listopadu—prosinci). Velká až hodně veliká, žlutá, rezavě tečkovaná a kropenatá, šťavnatá, sladká s jemnou muškátovou kořennou příchutí. Výtečné stolní ovoce. Strom nese ovoce velmi záhy a hojně. Vhodná k pěstování ve velikých skupinách a jako zákrsek.

Drouardova hruška (zraje od konce listopadu do konce ledna). Velká, žlutá, hnědorezavě tečkovaná a strakatá, šťavnatá, rozplývavá. Strom velmi úrodný.

Dvorní máslovka (zraje od polovice října do konce listopadu). Velká, žlutavě zelená, rezavě tečkovaná a kropenatá, šťavnatá, dosti rozplývavá, příjemné kořenné chuti. Strom nese hojně ovoce téměř každoročně.

Eva Baltet (zraje v říjnu—listopadu). Veliká, žlutá, s živě červeným zabarvením na straně sluneční, rozplývavá, sytě šťavnatá, cukernatá. Strom nese časně a hojně ovoce.

Grumbkovská máslovka (zraje koncem října—v listopadu). Veliká, světle zelená, rozplývavá, šťavnatá, chuti kořenné, ušlechtilého vína. Strom pravidelně a velmi plodný.

Guytova máslovka (zraje koncem srpna až do října). Veliká až hodně velká, žlutá, rezavě tečkovaná, sladkokyselá. Rané, bohaté a otužilé ovoce.

Hoerenzova máslovka (zraje v listopadu až prosinci). Veliká, světle zelená, ušlechtilá hruška, jež má rozplývavou, šťavnatou dužinu a velmi příjemnou kořennou chuť. Strom nese velmi záhy a mnoho ovoce.

Hruška Tongerská (zraje v říjnu—listopadu). Veliká, žlutá, s červeným líčkem a je téměř kolem dokola poseta rezavými tečkami, rozplývavá, šťavnatá, sladká s poněkud kořennou nakyslostí.

Jeanne d'Arc (zraje od konce listopadu do konce ledna). Veliká, žlutá, na slunečni straně lehce načervenalá, jemně tečkovaná a povětšině rezavě kropenatá, velmi šťavnatá, rozplývavá, sladká, jemně kořenné chuti, strom velmi plodný.

Kamperská Venuše (zraje v listopadu—lednu). Prostředně veliká, žlutá, na sluneční straně lehce narudlá, jemně tečkovaná, polojemná dužina, sladká a šťavnatá. Je znamenitá k zavařování.

Kongresovka (zraje asi v první polovici září). Velká, více méně hrbolatá a hranatá, pěkně zbarvená, libé vůně, hojně šťavnatá, až se rozplývá, chuti jemně navinule sladké, s jaderníkem poměrně malým. Strom je velmi plodný, v prvních letech roste bujně, letorosty končí silnou špičkou. Sází se v sadech, k silnicím se nehodí. Daří se jí v každé dobré zemi; v polohách teplejších má plody sladší, chutnější a dříve zralé.

Koporečka, také zimní muškatelka zvaná, češe se v polovici října, k jídlu uzrává kolem 15. listopadu, ale dá se v chladné místnosti uchovat až do března. Nejlepší hruška tabulová.

Krassanská hruška (zraje koncem prosince do března). Dosti veliká, zeleněžlutá, hnědou rzí tečkovaná a strakatá, rozplývavá, šťavnatá, velmi ušlechtilá, chuti kořenné vinné.

Le Brunova hruška (zraje v říjnu). Velká až hodně veliká. Výtečné stolní ovoce.

Lectierova hruška (zraje uprostřed listopadu—začátkem ledna). Veliká, světložlutá, rezavě tečkovaná a kropenatá, velmi šťavnatá, rozplývavá, sladká, mírně nakyslá a slabě kořenná. Strom nese hojně ovoce.

Lukasova máslovka. (Zraje v listopadu—prosinci.) Veliká žlutá, rezavá, tečkovaná nebo kropenatá, rozplývavé šťavnatá, kořenné, vinné chuti. Strom je úrodný, zvláště jako keř.

Magdalénka (zraje koncem července—začátkem srpna). Malá až prostřední, světle zelená, dosti rozplývavá, příjemně sladkokyselá se slabou kořennou příchutí.

Malá koruna (Salisburyova) (zraje koncem září—října). Dosti veliká, na žlutém podkladě po většině skořicově zbarvená, rozplývavá, šťavnatá, chuti kořenně vinné. Strom nese velmi záhy a hojně ovoce a snáší každou polohu.

Marie Louise (češe se začátkem října a uložena uzrává koncem října). Dosti velká, 120 až 240 g těžká, na stromu světle zelená, později světle žlutá, ke stopce zelenavá, při kalichu postříkaná jemnou rzí, velmi jemná, šťavnatá, až se rozplývá, kořenitě sladká, s navinulou příchutí. Strom nemá pěkný vzrůst, bývá rozeklaný, žádá půdu dobrou, teplou a vlhkou, je velmi plodný a hodí se pro menší zahrady.

Marillatova hruška (zraje v polovici září, zralá se udrží jen několik dní). Velmi velká, 500 až 700 g těžká, štíhlého nebo baňatého tvaru, s ohnutou, zkrabatělou špičkou a kratičkou stopkou. Slupku má jemnou, na stromě zelenavou, po uzrání světle žlutou, na sluneční straně žíhavě zardělou, malými, červenými tečkami posetou. Je hledanou pochoutkou a ozdobou tabule. Strom mívá nejvhodnější tvar krsku, hodí se do chráněných zahrad. Spokojí se s každou půdou, je-li vlhká. V suché půdě se jí nedaří.

Mérodova máslovka (známá též pod jménem Filipka a Dielovka raná, zraje koncem září a vydrží asi 14 dní). Velikost různá podle jakosti půdy, zlatou barvou a rudými tečkami podobná Dielově máslovce, podle půdy buď hojně šťavnatá, až rozplývává, nebo jen máslová nebo špekovitá, velmi dobrá, navinule sladká. Strom roste bujně, je velmi plodný, na půdu nemá velkých nároků, nejlépe se jí daří v dobré hlínce. Sází se do zahrad, sadů i podél silnic.

Muškatelka turecká (Zbuzanka), (zraje ke konci srpna). Velmi úhledná, pěkně zbarvená, jemné muškátové chuti. Jest větší a hledanější než t. zv. muškatelka malá. Pěstuje se v sadech i v polích, daří se jí v každé poloze. Plodí záhy, hojně a stále.

Napoleonova máslovka (zraje od polovice října do konce listopadu). Prostředně veliká, žlutavě zelená, velmi šťavnatá, rozplývavá. Strom plodí velmi záhy a bohatě a hodí se na chráněná místa i pro drsné podnebí.

Pastornice (zraje v listopadu—počátkem ledna). Veliká, žlutavě zelená, tvrdší, šťavnatá, jemně sladce navinulá. Strom časně a hojně nesoucí.

Pitmastonská hruška (zraje uprostřed října—začátkem listopadu). Značně veliká, světle žlutá, jemně tečkovaná a trochu narezavělá. Hodně šťavnatá a příjemně navinulé chuti.

Poiteauova hruška (zraje počátkem října do polovice listopadu). Veliká, zelená, hustě rezavě tečkovaná, šťavnatá, chuti kořenné, sladce navinulé. Strom velmi časně a bohatě nesoucí, v poloze nebo podnebí nenáročný.

Pstružka (zraje v listopadu—začátkem ledna). Prostředně veliká, světle žlutá, na sluneční straně krásně začervenalá a tečkovaná, šťavnatá, rozplývavá, navinulé chuti s mírnou nasládlostí.

Raná Trevoux (zraje uprostřed srpna—začátkem září). Dosti veliká, světle žlutá, se slabým červeným zabarvením, rozplývavá, šťavnatá. Strom plodí záhy a hojně. Daří se mu i v nadmořské výši 700 až 800 m.

Regentka (zraje v prosinci—únoru). Prostředně veliká, zelenožlutá, na sluneční straně slabě zarudlá, šťavnatá a rozplývavá. Strom velmi úrodný.

Rooswelt (zraje v říjnu). Plod velmi veliký, okrouhlý. Jeho vlastní zbarvení je lososově růžové s nádechem bledé citronové žluti. Jemná, rozplývavá dužina je šťavnatá a sladká.

Skvostná z Charneu (zraje začátkem října do polovice listopadu). Prostředně veliká, zelenožlutá, na sluneční straně slabě červenavě žíhaná, rozplývavá, velmi šťavnatá, lehce kořenné chuti. Strom nese hojně ovoce i v studeném podnebí.

Solanka (zraje uprostřed srpna—začátkem září). Je to výtečná raná obchodní hruška. Je prostředně veliká, zelenavě žlutá, na sluneční straně narudlá, s jemnou dužinou šťavnatou a příjemně sladce nakyslou.

Šedá podzimní máslovka (zraje v říjnu). Je dosti veliká, na žlutavě zeleném podkladě kolem dokola šedavě hnědou rzí potažená, velmi šťavnatá, rozplývavá a jemně nakyslá.

Špinka (zraje koncem srpna—počátkem října). Malá až prostředně velká, na žlutavě zeleném podkladě téměř celá potažená rzí skořicové barvy, rozplývavá, plnošťavnatá, kořenné, sladce navinulé chuti. Strom nese záhy hojné ovoce; k poloze nenáročný.

Vévodkyně z Bordeaux (zraje v prosinci—březnu). Dosti veliká, světle zelená, hnědě rezavá a tečkovaná, rozplývavá, sladká se silnou muškátovou kořennou příchutí.

Vienská hruška (zraje uprostřed září—začátkem října). Velká, zelenavě žlutá, hnědou rzí skropená a tečkovaná, polorozplývavá, šťavnatá, sladká, jemně kořenně nakyslá. Strom je plodný, nechoulostivý a daří se mu v každé poloze.

Hrušky, jejich dozrání. Hrušky nabudou velmi jemné chuti, když je rozložíme na košatinku s rozprostřenou nějakou vlněnou látkou a přikryjeme je rovněž vlněnou látkou. Po několika nedělích mají lepší rozplývavost než hrušky dozrálé na stromech. Místo, kde je chováme, musí býti bez jakéhokoli zápachu, chladné a suché. Ovoce musí býti česáno, jakmile se hroty jader v dužině počínají zabarvovati.

Hrušky, které mají v určité roční době býti zralé, avšak vlivem chladna či z jiné příčiny jsou tvrdé, srovnáme do košíčku a postavíme je asi na dva dny za teplá kamna. Tam zakrátko uzrají, stanou se šťavnatými a sladkými. Někdy místo tepla kamen stačí pouhý den teplého slunce.

Hrušky rozpukané. Hrušky popraskají, nasadí-li strom ovoce v době velkého sucha. Následkem toho buňky povrchové slupky ztrácejí svoji pružnost a jakmile nastane vlhko, plody nabobtnají a pukají. V takovém případě se doporučuje v době déle trvajícího sucha stromy pravidelně zalévati. Jinou příčinou pukání nebo ztvrdnutí hrušek je houba (plíseň), zvaná fusicladium. Ježto je známo, že churavějící stromy jsou napadány různými houbami a plísněmi nejvíce, tu je daleko snadnější tomu zabrániti pozornou péčí, účelným prořezáváním větví v koruně, zvýšenou péčí o kůru, přiměřeným hnojením a p., než pak stromy „kurýrovati“.

Kamenatění dužiny hrušek se předejde hojným zaléváním stromu.

Hyacinta muškátová neboli **modřenec** (Muscari moschatum) je ladnou cibulovitou rostlinou, jež se vyznačuje spíše skvostnou jemnou vůní než svojí krásou. Zvonečkové květy, které jsou uspořádány v malý hrozen, jsou nepatrně hnědozeleně zbarveny a sedí na lodyze délky prstu. Celá rostlina však je nízká a proto jí lze použíti jako květiny záhonové. Tyto rostliny pěstujeme pro jejich jemnou vůni blízko příbytků. Doba květu spadá v jarní měsíce. Cibule musí býti vysazeny buď v létě nebo na podzim.

M o d ř e n c i se skvěle daří i bez nejmenší péče a nemusí se mnoho let přesazovati. Patří k oněm starým, zapomínaným rostlinám, které však ještě v mnoha prostých venkovských zahrádkách našly svůj skrovný útulek.

Chejr nebo **lak** je na jaře kvetoucí rostlina, která je pěstována s velikou oblibou pro svoji vůni. Vysévá se v květnu na dobře zpracované záhony a na podzim se přesazuje na budoucí stanoviště. Kvete příštího roku už v dubnu a květnu. Nejhezčí jsou odrůdy tmavohnědé. Zcela obyčejný chejr snáší dobře venkovskou zimu bez jakéhokoli přikrytí.

Chejr mořský, chejranthus maritimus, je rozkošnou ozdobou záhonů. Je jednoletou rostlinou, vysévá se v dubnu a v květnu na určené jí místo, na kterém velmi brzo vzklíčí. Rostlinky se rozvětvují a brzy se obalují růžovými, bílými a jemně fialovými květy. Chejr mořský je velmi nenáročná květina a daří se jí také v suché, písčité pobřežní půdě, jak již lze z pojmenování „mořský" vytušiti.

Chrastavec, scabiosa. Je velmi vděčná, kvetoucí, nádherná letní květina, která se výborně hodí k sestavování skupin, květinových

záhonů, koberců a j. Vysévá se v březnu do pařeniště; uprostřed května se vysazuje na určená místa. Můžeme jej také zaseti na dobře chráněných místech do připravené půdy na záhony pro něj určené. Kvete od začátku července až do podzimku.

Chrpa zahradní (centaurea). Jednoleté odrůdy, vyjímajíc chrpu americkou, vyséváme přímo na záhony, a když poněkud vyklíčí, rozsazujeme je. Ve vázaných kyticích se velmi dobře uplatňují.

Chrysantéma. Polokeře tohoto druhu květin jsou velmi otužilé a vzdorují chladu, takže jejich květy jsou ještě v listopadu ozdobou zahrady.

Chylan viz Modřenka.

Jablka. Jablka se musí česati velmi pozorně. Střásané ovoce se stromu dlouho nevydrží a tudíž musí býti spotřebováno buď na zavařeniny nebo na ovocné víno.

Uschování jablek. Jablka určená k uschování musí býti, pokud dovolí počasí, česána co nejpozději. Potom je položíme ve vrstvách do suchého, dobře vypraného písku a přikryjeme je tak dobře, aby k nim neměl vzduch přístupu. Dáváme-li při uschovávání jablek tímto způsobem pozor, aby se jedno druhého nedotýkalo, vydrží nám až do května a června příštího roku zcela čerstvá a mají znamenitou chuť. Tímto způsobem se již dávno výhodně ukládá na příklad v Banátě v Jugoslavii všechno slupkovité ovoce.

Jabloň napadená rakovinou. Rakovina se u jabloně projevuje jako nemoc dvojího druhu: otevřená a zavřená. Otevřená rakovina zachvacuje z největší části větve a způsobuje až na dřevo hluboké a dlouhé, na okraji roztrhané rány. Zavřený tvar rakoviny tvoří hlízovité nádory s malými nálevkovitými prohlubinami, jež jsou vyplněny hnilobnou hmotou. Rakovina stromu povstává ponejvíce z nemírného hnojení stromu, z různých ran, z mrazu, bodnutí hmyzu nebo ze zranění. Nejlépe je rakovinu stromu předejíti tím, že si volíme odrůdy proti rakovině odolné, stromy nesázíme do mokré půdy a hlavně nikdy hluboko. Od každého těžkého poškození stromu a zvláště před ostrými mrazy musíme stromy pečlivě chrániti. Tato zlá nemoc se léčí vyříznutím rakovinových útvarů až k zdravému dřevu a zdravé kůře; hlízovitá rakovina se u silnějších stromů a větví vysekává dlátem. Rány takto vzniklé se natírají, nebo ještě lépe postříkají teplým, tekutým, kamenouhelným dehtem.

Jabloň miluje těžší půdu, která udržuje přiměřenou vláhu a zůstává vždy stejnoměrně svěží a chladná. V půdě těžké a mokré jabloň nejsnáze ochuraví. Nejlépe se jí daří v čerstvé a jílovité půdě; špatně se jí však vede ve vyšších polohách, vysazených větrům. Druhy vhodné pro naše podnebí jsou tyto:

Antonovka (zraje koncem září—počátkem listopadu). Veliké, živě žluté jablko, podobné bílému zimnímu kalvillu. V severském podnebí je velmi odolné proti zimě a nemocem. Strom nese záhy a pravidelně ovoce.

Astrachán bílý, žitnavka (zraje v červenci—srpnu). Prostředně veliké, světle žluté, slabě červené, pro všechny polohy k hromadnému pěstování.

Astrachán červený (zraje koncem července a v srpnu). Prostředně velké, na světle žlutém podkladě zarudlé, chuti jemně vinné, slabě kořenné. Strom nese hojně ovoce a je nenáročný.

Baumanova reneta (zraje v prosinci—dubnu). Jablko prostředně veliké, tmavočerveně zbarvené a pruhované, příjemně navinulé. Strom má ve všech svých tvarech velmi časně a hojně ovoce. Hodí se pro každou polohu i pro hromadná vysázení. Nejlépe se doporučuje pro aleje podél silnic.

Car Alexandr (zraje v říjnu—listopadu). Značně veliké, na bledě žlutém podkladě pěkně červeně pruhované, s křehkou dužinou, šťavnaté, příjemně navinulé, slabě kořenné. Strom nese pravidelně a hojně ovoce, daří se mu i v drsné poloze na chráněných místech. Hodí se obzvláště jako zákrsek.

Cellini (zraje v listopadu—prosinci). Dosti veliké, na zelenavě žlutém podkladě krásně tmavorudě pruhované, šťavnaté, příjemně nakyslé. Strom nese velmi brzy a hojně ovoce.

Coxova reneta (zraje v listopadu—dubnu). Prostředně veliké, zlatožluté, pěkně červeně pruhované a stínované, chuti sladce navinulé, silně a velmi jemně kořenné. Výborné stolní, hospodářské i tržní jablko. Stromky, zejména zákrsky, mají časné a hojné ovoce. Potřebuje však poněkud chráněnou polohu. Pro malé zahrádky se hodí výborně.

Croncelské jablko (zraje koncem srpna—koncem října). Veliké až příliš veliké, světle žluté, na sluneční straně slabě zarudlé. Kyprá dužina, šťavnatá s vinnou příchutí. Strom je velmi úrodný a není choulostivý. Odolné, rané jablko.

Červené tvrdé (zraje od ledna až do léta). Jablko prostředně veliké, tmavočervené, sladce navinulé. Strom nese hojně ovoce a daří se mu v drsných polohách výborně.

Evino nebo **Mankovo jablko** (zraje v září—listopadu). Prostředně veliké, někdy s lehce načervenalým líčkem, šťavnaté, chuti příjemně nakysle vinné. Strom nese mimořádně hojně ovoce, pravidelně a záhy. Vzhledem k poloze je nenáročný.

Gravensteinské (zraje v září—prosinci). Dosti veliké, žluté jablko, na straně sluneční červeně pruhované, nádherně voní, velmi šťavnaté, ušlechtilé, sladce navinulé chuti, kořenité. Výtečné stolní, hospodářské a tržní ovoce. Strom, obzvláště v zákrksu mívá hojně ovoce, je-li na místě chráněném před větry. Lze jej vřele doporučiti.

Hedvábné červené, letní (zraje koncem července do konce října). Prostředně veliké, na bílém podkladě karmínově červený nádech a pruhování. Dužina kyprá, šťavnatá, chuti kořenné, jemně navinulé.

Hranáč gdánský (zraje v říjnu—lednu). Dosti veliké, kulovité, žebrovité, tmavočervené jablko. Dužina křehká a šťavnatá, velmi příjemné, sladce navinulé chuti. Strom nese časně a hojně ovoce a jest ve všech tvarech a polohách plodný.

Kalvil letní (zraje v prosinci—březnu). Dosti veliké, zelenavě žluté jablko s hnědočerveným líčkem, chuti jemně navinulé, šťavnaté a jemně kořenité. Výtečné stolní ovoce. Strom, zejména jako zákrsek, nese záhy a hojně ovoce; je méně náročný než bílý kalvil zimní. Je to nejlepší druh jablka.

Kalvil červený podzimní, kalvarůže, jahodové, malinové (zraje počátkem října, vydrží do vánoc). Dobré stolní jablko, s mastnou slupkou, tmavě nachově červené, s dužninou měkkou a šťavnatou, růžově mramorovanou, při jaderníku zažloutle bílou; chuť má nasládle navinulou, vonící po jahodách nebo malinách. Strom žádá dobrou, vlhkou půdu, polohu otevřenou.

Kasselská velkoreneta (zraje v únoru—červnu). Prostředně až dosti veliké, zlatožluté, červeně pruhované, silné chuti vzácného vína. Je výborným stolním, hospodářským a tržním ovocem. Strom nese hojně ovoce a spokojí se s každou polohou. Je také stromem alejovým a hodí se k hromadnému pěstování.

Kožená reneta zimní (zraje od prosince do dubna). Prostředně veliké jablko, na světle zeleném podkladě kolem dokola rezavé; dužina je křehká a navinulá. Strom nese hojně ovoce a daří se mu v každé poloze.

Krasavec boskoopský (zraje v prosinci—dubnu). Veliké, zelenavě žluté, na sluneční straně červeně pruhované, šťavnaté jablko, silné a jemně kořenité, navinulé chuti. Strom mívá záhy a hojně ovoce v dobré poloze, chráněné před jarními mrazy. Velmi doporučená odrůda.

Krásokvět žlutý (zraje od listopadu—března). Veliké, žluté, někdy s lehce načervenalým líčkem; dužina křehká, příjemné chuti, kořenitě navinulé. Strom je úrodný. Může býti náhradou za bílé zimní kalvilské jablko, kde se tomuto nedaří.

Landsberská reneta (zraje v listopadu—lednu). Dosti veliké až hodně veliké, světle žluté jablko na sluneční straně se světle červeným nádechem, chuti příjemně sladce nakyslé, lehce kořenité. Strom nese velmi hojné ovoce, je nenáročný vzhledem k poloze. Po každé stránce doporučitelný.

Londýnský jadernáč (zraje v prosinci—dubnu). Dosti velké, žluté jablko s hnědočerveným líčkem, chuti mírně sladce navinulé a lehce kořenité. Strom záhy a hojně nese ovoce a hodí se pro všecky polohy. Je náhradou bílého zimního kalvilu, kde nelze tento sázeti.

Lord Grosvenor (zraje v srpnu—září). Veliké, světležluté, šťavnaté, silně kysele navinulé jablko. Strom nese záhy a hojně ovoce; hodí se pro všechny polohy.

Ministr Hammersteinský (zraje v prosinci—dubnu). Veliké, světle žlutavě zelené jablko, na sluneční straně slabě narudlé, velmi jemné chuti a obzvláště šťavnaté. Strom nese ovoce mimořádně hojně a záhy.

Míšeňské jablko (češe se v první polovici října, zraje koncem listopadu, vydrží až do března). Malé, stlačeně kulovité, jedna strana bývá nižší, barvy mdle žluté, bíle mramorované, sluneční strana karmínově začervenalá, s častými rezavými bradavicemi. Dužnina zažloutle bělavá, jemná, méně šťavnatá kořenitě navinule sladká. Strom roste pomalu, plodí velmi pozdě, daří se mu jen v půdě těžší, chladné, vlhké, v poloze otevřené.

Ontario (zraje v lednu—červnu). Veliké, sploštělé plody, na žlutém podkladě se strany sluneční narudlé, mají pevnou, jemnou, šťavnatou dužinu chuti příjemně nakysle vinné. Je to doporučitelný druh americký.

Panenské jablko, křehké, plizírkové (může se česati koncem září, zraje od počátku listopadu, vydrží dlouho do jara). Prostředně velké, krásně nachově červené, na sluneční straně tmavě červené až s modravým leskem, některé bledší, jen žíhané a pruhované, některé od spodu bělavě mramorované, s jemnou, bílou dužninou, šťavnaté, chuti omanové, sladce navinulé. Strom miluje volnou polohu, hodí se k silnicím, do alejí, do otevřených polí. V stíněných, chráněných zahradách a v suché písčité půdě se mu nedaří.

Sasanka.

Plamenka.

Ribstonský jadernáč (zraje v prosinci—dubnu). Dosti veliké, červeně žíhané jablko, chuti sladce navinulé s jemnou, ale kořenitou příchutí. Strom nese záhy a hojně ovoce a daří se mu dobře i v drsných polohách.

Řechtáč soudkovitý (zraje koncem září—začátkem ledna). Dosti veliké, podlouhlé, krásně červeně pruhované jablko, chuti jemné, kořenitě vinné. Strom velmi úrodný. Hodí se do drsných poloh a pro hromadné vysazování.

Säfstaholmské jablko (zraje v srpnu). Prostředně veliké, bleděžluté, s nádechem živé červeně a pruhované, šťavnaté, příjemně navinulé, lehce kořenité. Strom úrodný, nevázán polohou. Dobré, rané jablko.

Signe Tillisch (zraje v listopadu—lednu). Veliké, světle žluté jablko, na sluneční straně slabě narudlé, dužina křehká, šťavnatá, příjemně navinulá, slabě kořenitá. Strom nese velmi hojně ovoce a není choulostivý. Velmi doporučitelný druh.

Skleněné žluté, průhledné bílé (zraje koncem července—prostřed srpna). Prostředně veliké, světle žluté, jemně navinulé, slabě kořenné chuti. Strom plodí záhy a hojně, není choulostivý a hodí se pro všechny polohy k hromadnému pěstování.

Strýmka, kyseláč (zraje od ledna do léta). Plod prostřední velikosti, žlutavě zelený, červeně pruhovaný. Zejména se hodí k sušení a k výrobě jablečného vína. Strom je velmi úrodný a daří se mu i v nejdrsnějších polohách, kde je ještě výborným silničním stromem.

Šarlamovské (Borovického) (zraje v srpnu a v září). Prostředně velké jablko, na světležlutém podkladě červeně pruhované, šťavnaté, nakyslé, bez kořenité příchuti. Dobré tržní ovoce. Strom má velmi záhy a hojně ovoce a hodí se pro každou polohu. Nejoblíbenější rané jablko.

Sálové jablko, štrudlové, žíhaný kardinál (zraje v listopadu—lednu). Jablko prostředně až hodně veliké, žluté, pěkně červené žíhané, šťavnaté a příjemně navinulé. Strom nese hojně ovoce a i v drsnější poloze ještě dobře prospívá.

Štětínské červené (zraje od prosince do léta). Dosti veliké, tmavočervené, chuti vinné a nakyslé. Strom hojně a pravidelně nesoucí, dobře se hodí pro všecky polohy.

Trierské červené vinné jablko (zraje od listopadu do dubna). Malé až prostředně veliké, na žlutém podkladě načervenalé a pruhované, šťavnaté, chuti silně sladce navinulé. Strom nese velmi záhy, pravidelně a hojně ovoce a hodí se i do drsných poloh pro aleje na silnicích.

Velkovévoda bádenský (zraje v září—listopadu). Veliké až značně veliké, světle žluté jablko, na sluneční straně lehounce narudlé. Podobá se tvarem i barvou bílé zimní kalville. Dužinu má křehkou, chuti příjemně vinně nakyslé. Strom nese mimořádně záhy a vděčně ovoce.

Virginské růžové (zraje v srpnu). Prostředně veliké jablko, na žlutém podkladě červeně pruhované, mírně navinulé, lehounce kořenité chuti. Strom velmi úrodný a zvyklý i drsným polohám.

Zlatá parména (zraje od listopadu do února). Plod dosti veliký, na žlutém podkladě pěkně červeně pruhovaný a stínovaný, chuti sladce navinulé a jemně kořenné. Strom nese záhy a velmi hojně ovoce, hodí se do každé mírnější polohy jako strom silniční.

Zlatá reneta sv. p. z Berlepschů (zraje od prosince do dubna). Jablko dosti veliké, zlatožluté. Stolní ovoce chuti sladce navinulé, renetové. Strom mohutného vzrůstu a velmi úrodný.

Žlutý Richard (zraje od října—ledna). Prostředně veliké, světle žluté jablko, dužina jemná, sladká a příjemně kořenitá. Strom velmi úrodný, prospívající i ve velmi drsné poloze.

Jahody. Vedle krásy a nenáročnosti této rostlinky a trvanlivosti jejího ovoce bývá hlavní věcí užitek. Tyto tři vyjmenované vlastnosti zřídka se vyskytují společně a můžeme proto bohužel doporučiti jen velmi málo odrůd k všeobecnému vysazování (pěstování). Jako nejlepší se osvědčily tyto odrůdy jahod:

Král Albert Saský, roste velmi bujně a nese veliké plody. Velmi plodná je „jahoda americká plnonosná", jež má krásný tvar, je trvanlivá a raná. Stejně plodná a po každé stránce výborná je pozdní jahoda, zvaná Lucida perfekta. Kromě těchto druhů lze ještě doporučiti „Laxtons Nobel".

K pěstování jahod se hodí každá propustná půda, zlepšená humusem lépe než půda hlinitá nebo jílovitá. Záhon pro jahody se musí zpracovati důkladně a do hloubky asi 50 cm. Zlepšiti půdu lze čerstvým hnojivem, ale není to podmínkou. Nejlépe je vysázeti jahody ve dvou řadách ve vzdálenosti 1 stopy od sebe, a to tak, aby vždy jedna sazenice jedné řady s dvěma protějšími druhé řady tvořily rovnoramenný trojúhelník. Každá dvojitá řada nechť je od druhé

dvojité řady vzdálena 2 stopy, neboť prostor mezi řadami zabezpečuje pohodlný přístup při ošetřování a zalévání jahodových trsů. K vysazování sazenic se hodí nejlépe srpen, neboť již příštího jara ponese záhon dobrý užitek, který přibližně uhradí vydání, spojené s opatřením jahodových sazenic.

Sazenice pak nepotřebují nijaké ochrany proti vlivům drsné zimy, ale přece se doporučuje přikrýti je prstí, smíšenou s koňským trusem. Časté pletí, kypření a upravení záhonu po prudkých lijácích je ovšem velmi nutné. Jakmile začne jahoda kvésti, musí býti hojně zalévána a třikráte v týdnu hnojena tekutou mrvou, což se děje navečer. Úponky, zvané šlahouny, jež počnou růsti s nasazováním plodů, musíme stříhati, aby se veškerá výživa dostala jahodám. Při plnění tohoto pravidla se všechny plody budou normálně vyvíjeti. Uštipovati plody se doporučuje jen tehdy, chceme-li míti obzvláště veliké jahody. Velmi doporučované přikrývání půdy řezankou, pilinami a p. je sice dobré, ale přece jen při mokrém počasí neuchrání jahody od slimáků. Opatříme si tudíž asi 1 stopu vysoké dřevěné kolíky a kujný železný drát č. 1, který nastříháme na 20 cm dlouhé kusy; tyto kusy drátu upevníme drátenickými kleštěmi na hořením konci hůlek tak, aby dosti dlouhý kus drátu vyčníval vodorovně. Jakmile jahodové trsy nasadí plody, zapíchneme kolíky podle nich, jahodové stonky přimkneme dosti těsně k sobě a kolem nich uděláme drátěnou smyčku. Toto opatření se dobře osvědčuje; je levné, nahradí dosti drahou jahodovou krinolinku, uspoří mnoho času a máme je zase na příští rok. Zrezaví-li drát, vyměníme jej za nový.

U c h o v a t i j a h o d y č e r s t v é 2—3 dny můžeme snadno, když je uložíme mezi listy kapusty do tmavého, suchého sklepa.

Kdo pěstuje úrodné velkoplodé jahody, dočká se jen tehdy dobrého výsledku, když jim věnuje stálou, přiměřenou péči. K tomu náleží stejnoměrná vláha půdy, dobré hnojivo a stálé, pečlivé odstraňování šlahounů. A abychom mohli všecky tyto podmínky svědomitě plniti, nesmíme také nikdy zanedbati správného zachovávání vzdálenosti mezi jahodovými trsy.

Jahody pro domácnost a kuchyň. Jahody jsou velmi lákavou a chuť vzbuzující pochoutkou a proto je možno co nejvřeleji doporučiti. Požívání jahod má velmi příznivý vliv na žaludeční šťávy a tím ovšem i na trávení. V plodech obsažený cukr přechází velmi snadno do krve a podporuje tak tvoření se krve, činnost svalového tkaniva, srdce a celé soustavy, v níž proudí krev. Také jejich kyselina ovocná velmi příznivě působí na tělesné orgány. Jahody jsou v plném slova smyslu zdravým a snadno získatelným příkrmem

ke všem jídlům a v každé době denní, a to nejen čerstvé, ale i různě kuchyňsky upravené a zavařené. Při bohaté úrodě jahod si tedy neopomiňme učiniti pokud možno nejvíce jahodových konserv. K tomu účelu si vybíráme plody s tuhou dužinou a sytě červené barvy. Po odstranění stopek a očištění vysypeme jahody na mísu a připravíme si roztok cukru tak, že na 1 kg jahod dáme čtvrt kg krystalového cukru a čtvrt litru převařené vody. Roztokem cukru jahody zalijeme. Misku s jahodami pak postavíme do jiné, větší, mělké nádoby naplněné vodou, kterou ohřejeme na 80° C, tedy k prvnímu vzkypění. Poté ihned sklenice naplníme jahodami, přilijeme šťávu, sklenice uzavřeme a jahody asi 15 minut vaříme ve vodě ohřáté na 75—80° C.

Velmi chutná je jahodová marmeláda. Na marmeládu můžeme použíti i jahod přezrálých, pomačkaných nebo jinak poškozených. Tyto syrové jahody protlačíme nejprve řídkým žíněným sítkem, odvážíme a v hliněném kastrolu vaříme; při prvním varu přidáme 250—350 g krystalového cukru na 1 kg protlačených jahod. Nesmíme je vařiti příliš dlouho, až by zavařenina počla tuhnouti, neboť by ztratily svou krásnou barvu i vůni.

S i l n é v á p e n n é h n o j i v o působí na tuhost dužiny a ta je hlavně při konservování jahod důležitá. Nemá se tedy záhonu s jahodovými sazenicemi nikdy nedostávati vápenného hnojiva. Také velkoplodé a stolní jahody s měkkou dužinou mohou býti bez obavy hnojeny tím způsobem. Tak zvané „měsíční" jahody nejsou tak náročné na množství vápenného hnojiva jako lesní jahody, které potřebují vápna zvlášť hodně.

S k v r n i t o s t j a h o d je nemoc, která se jeví tím, že listy napadené rostliny dostávají náhle kulaté skvrny s hnědými okraji a pak odumírají. Aby tomu bylo zabráněno, musí se před nasazením květů postříkati 1% břečkou z modré skalice a vápna, po odkvětu a pak po očesání úrody jenom ½% břečkou. Zdravé rostliny přesadíme a staré nerozmnožujeme.

P ě s t o v á n í j a h o d. Silně hnojená půda je velmi vhodným pařeništěm různého býlí. Je proto třeba pilně plíti, okopávati a v suchém období přiměřeně zalévati až do uzrání jahod. Jahody v srpnu vysazené mají plody již v červnu příštího roku. Krátce před uzráním plodů vyhání rostlina výhonky, které se musí pozorně stříhati nůžkami, nikoli trhati. Mateřská lodyha, mateřská rostlina se nesmí nijak poškoditi, neboť mateřský plodonosný trs živí veliký počet úponkovitých výhonů, tak zvaných šlahounů, z nichž opětně vyrůstají plodonosné trsy. Ty se však samy musí brzy zakořeniti vlastními kořínky, aby neoslabovaly rostlinu mateřskou. Proto se po

otrhání jahod musí upěchovaná půda kolem trsů překopati. Když šlahouny narostou do jisté síly a velikosti, zakořeňují se a rostou už samy jako samostatní jedinci. Zde musí smysl člověka pro pořádek zasáhnouti nezbytně v tvořivost přírody a proč? Na zakořenělých šlahounech se objevují nové výhonky a úponky a ty musí býti vyřezávány. Kdybychom se nějaký čas o jahodový záhon nestarali, dočkali bychom se úplné divočiny jahodového houští, prorostlého křížem krážem svými úponky, v nichž bychom původní sazenice ztěžka poznali. My však chceme míti dobré trsy k pěstování jahod. Za tím účelem ponecháme každému jahodníku 5 šlahounků, tedy pět nových rostlinek, které pak můžeme v srpnu zcela spolehlivě vysaditi na připravený záhon, aby příští rok splnily svůj úkol. Chce-li se však někdo zabývati pěstěním jahod ve velkém, může je vysaditi do pařeniště, rašeliny nebo papírových kořenáčů. Nemůžeme-li z nějakých příčin vysázeti jahody v srpnu, učiňme tak z jara. Úrody se ovšem dočkáme až v příštím roce.

Škůdci jahod. Slimáci, ponravy a jahodoví nosatci jsou největšími nepřáteli zahradních jahod.

Slimák se liší od jiných druhů hlemýžďů, že nemá ulity. Tento škůdce vyhledává za potravu ze všeho zahradního rostlinstva nejraději nádherné jahody a křehký salátek. Pase se jen v noci. Hubíme je sbíráním do nějaké nádoby, do níž nalejeme vřelou vodu. Jestliže na záhony mezi jahodami naklademe prkénka, slezou se slimáci s nastávajícím jitrem pod ně a můžeme je pak velmi snadno sesbírati. Rovněž dobrým prostředkem proti slimákům je poprašování záhonů vápenným prachem nebo práškovitou zelenou skalicí; také červi se těmito prostředky hubí. Při tom je nutno vzhledem k plodům zachovati největší opatrnost. Také v říši zvířecí najdeme dva pomocníky. Je to především kachna, na kterou však je nutno dávati bedlivý pozor, a potom ta nenáviděná, ohyzdná a proto pronásledovaná ropucha, která je vlastně nejužitečnějším tvorem v zahradě.

Druhý škůdce, ponrava neboli kunrát, hlodá na koříncích a škodí tedy jahodám také. Tohoto škůdce musíme ničiti nejen jako ponravu, nýbrž i jako brouka-chrousta, který v květnu oživuje večerní soumrak svým bzučením a přes den se zdržuje pod listy na stromech, odkud ho můžeme dostati třesením stromu. Vidíme-li některou sazenici povadlou, odkryjeme kořínky a ponravu vyndáme. Abychom ji odlákali od kořínků jahod, sázíme mezi ně několik salátových sazenic, na které jde raději.

Třetí škůdce jahod je nosatec jahodový, který je vlastně zákeřníkem nejpotutelnějším, neboť se stále ukrývá a tím je

velmi málo znám. Rozežírá lůžko květu, t. j. zárodek příštího plodu, hlodá na něžných lístcích a lodyhách květu, takže se lámou a vadnou. Je třeba po něm slíditi a setřásti ho z jahodového trsu časně zrána.

R o z m n o ž o v á n í j a h o d n í k ů. Úrodnost jahod a dokonalý rozvoj plodu je u různých trsů, třeba jedné odrůdy, velmi rozmanitý. Chceme-li tudíž jahody rozmnožovati odnožemi, označíme si trsy, ktreré byly nejúrodnější a měly nejdokonalejší plody, a od nich vezmeme odnože k rozmnožování. Dobré vlastnosti mateřské rostliny se ukáží i na zasazených odnožích, jež nám pak zaručují dobrou úrodu i dobré jahody.

B a l e n í j a h o d. K balení jahod se hodí ploché košíky nebo tak zvané jahodové bedničky. Jahody se trhají i se stopkami a nemyté se ukládají do jmenovaných obalů, vystlaných vrstvou vinného neb jiného listí, a potom se přikrývají dřevitou vlnou. Jahody se musí do košíků pěkně složiti, aby neležely volně a při dopravě se příliš nestřásaly.

J a h o d y l e s n í. Listí lesních jahod sbíráme v květnu. Odvar ulehčuje močení; nemocní dnou neb pakostnicí mají v něm ulevující prostředek. Léčí se jím také různé katary, kašel a průjem. Odvar jahodového listí s mařinkou vonnou a douškou nahrazuje výborné chininové thé.

Jasmín. Jasmín jest u nás obvyklým zahradním keřem s běložlutým, silně a příjemně vonícím květem.

Jaterník. Nejvhodnější dobou pro vysazování jaterníku (hepatica), čemeřice (helleborus) a jiných vytrvalých sazenic je jaro, a to od dubna do května. Při vysazování podzimním se velmi zhusta stává, že se rostlinka nemůže včas zakořeniti a proto snadno zmrzne. Rostliny pěstované v kořenáčích je velmi dobře přes léto nechati na záhonech v kořenáčích zapuštěných do země a teprve asi uprostřed října je zanésti do vytopeného pokoje. Dostává-li se jim později více tepla, rozvíjejí se květy právě v době vánoční.

Jedlové větve uschlé musíme uříznouti těsně u samého kmene ostrou pilkou. Vzniklé rány ještě ořízneme hladce ostrým nožem a natřeme dřevěným dehtem nebo klihem. Ořezávají-li se větvičky tupým nástrojem a nenatrou se dehtem nebo klihem, udržuje se na řezných plochách vlhko, vyrůstá houba nebo se drží škodlivý hmyz a může to býti osudné celému stromu buď vyhníváním nebo rakovinou.

Jeřabiny. Zcela prostý jeřáb neb oskeruše (sorbus aucuparia), často vysazovaný podél silnic, nese plody, které se hodí na zavaření zcela chutných povidel. Právě tak jako bezových povidel můžeme

i jeřabinových použíti za pomazánku na chléb. K tomu účelu musíme ovšem vzíti jen zralé plody. Jeřabiny se stávají křehkými a používatelnými, když se jich dotkne první mráz. Vyrábí se z nich kromě chutného octa i tak zvaná „jeřabinka", jež je dobrým stolním likérem.

Kromě docela obyčejného druhu jeřábu, který vroubí silniční okraje, vyskytuje se venku i v zahradách také sladký jeřáb, který získáme pouze zušlechťováním jako ovocný strom, ale který nelze vypěstovati ze semen. Plody sladkého jeřábu se hodí ke kuchyňským účelům daleko lépe než jeřabiny obyčejné. Hlavně se hodí jako brusinky nejen na kompoty, ale také k zavařování povidel a k přípravě ovocného rosolu.

Jiřinka. Kaktusová neb ušlechtilá jiřinka kvete v nádherných barvách a v bohatých tvarech, jsouc vděčnou zahradní květinou. Jednoduché zacházení umožňuje každému příteli květin zabývati se pěstováním této pěkné květiny. Koncem dubna až do konce května se vysazují hlízy, a to tak, aby kořeniště bylo asi 5 cm silnou vrstvou přikryto. Vzdálenost jedné rostliny od druhé má býti alespoň jeden metr, aby se jiřiny lépe vyvinuly. Půda nesmí býti přespříliš hnojena. Jiřiny milují výsluní. Když nasadí poupata, musí býti při suchém počasí hojně zalévány, čím častěji, tím lépe. V zimě po odkvětu se hlízy ze země vybírají a ukládají v suchém sklepě, do něhož nemůže vniknouti mráz. Pro množství odrůd, v nichž se jiřiny vyskytují, není možno zde uvésti všechna jejich jména.

Kalené, nerezavějící hřebíky. K připevnění latí, na něž chceme uvazovati víno nebo větve, hlavně však při drátěných oporách, musíme míti hřebíky, které nerezavějí a tak hodně dlouho vydrží. Za tím účelem rozpálíme hřebíky do červena a hodíme je ihned do studeného lněného oleje. Hřebíky dostanou povlak, který je chrání před rezavěním.

Kapradí pro stinné zahrady. Malé sazenice kapradí vyrostou a zmohutnějí při hojné a stálé vláze ve 2—3 letech. Lesní tráva i lesní lilie jsou také vděčné rostliny, které vedle kapradí tvoří skvostnou ozdobu. Jsou-li to rostliny pěkné a velké, rozrostou se během léta tak bujně, že máme každých 14 dnů k výzdobě příbytku kytici kapradí a rákosovitých travin. Odřezávejme však jenom listy, které vyrůstají vespod a na okrajích, abychom v rostlině neudělali nepěknou mezeru.

Kapradí lesní pro stinné zahrady. Často se stává, že si s místem v zahradě mezi vysokými zdmi a štíty, kam celý boží rok nepřijde slunce, nevíme rady. Co tam zasaditi? Zasadíme tam tedy rostliny, jež jsou zvyklé lesnímu šeru, lesní kapradí a pod. Lesnímu rostlinstvu

se na takových místech velmi dobře daří. Nejlépe se k vysazování hodí duben. K opatrnému vyjmutí kořenů ze země se hodí dlouhý nůž.

Karafiáty Chabaudovy snadno vypěstujeme za jediné léto ze semen. Květy jsou bílé, šarlachově červené a pestré. Na podzim se zasazují do květináčů a přenášejí do pokojů. Postavíme-li je na okno a dáváme-li jim dosti vláhy, kvetou ještě dlouhý čas.

Kdoule. Kdoule bývá u nás dosti přehlížena, ačkoli poskytuje výborné zavařeniny a ovocný rosol. Je také velmi pěkným a ozdobným keřem. Vyžaduje teplé jílovité půdy. Písek jí nesvědčí.

Keře a polokeře ozdobné.

Mandloň, amygdalus chinensis. Jeho nádherná a bohatá květena se objevuje koncem března až počátkem dubna.

Odur, azalea mollis a pontica, jsou dva druhy azalek velmi otužilých, které na podzim ztrácejí listí a nasazují je opět na jaře po odkvětu. Vyžadují dobrou rašelinnou půdu a v létě dosti vláhy.

Dříšťál, berberis vulgaris, kvete krásně žlutě a má tmavě purpurové listy.

Kdoule japonská, cydonie, kvete velmi záhy a rozmanitě. Její plody po uzrání voní velmi příjemně.

Trojpuk, deutzie, má bílé nebo růžové zvonky a náleží k našim nejlepším ozdobným keřům.

Zlatý zvonek, forsythia, zdobí se žlutými kvítky již v březnu a v dubnu.

Hortensie velkokvětá má kuželovité laty a kvete od srpna až do září.

Pěnišník, rhododendron, je rostlina otužilá, ale musí býti na místě chráněném před větry. Nejlépe se mu daří v půdě sestávající ze směsi rašeliny, slatiny, listovky a jílu. V létě se zalévá jednou v týdnu; v zimě, není-li mrazů, poskytneme mu také občas mírné vláhy.

Zlatý hrozen kvete v dubnu a květnu. V červenci se pak objevují červené a černé plody.

Tavolník. Kvete od dubna až do podzimku.

Weigela je velmi vděčným ozdobným keřem. Kvete od pozdního jara celé léto a má bílé, sírově žluté, červené, tmavočervené až černé květy.

Konev kropicí, zahradní. Konev s dlouhou rukovětí má býti při kropení v poloze úplně vodorovné. Proto má dlouhou rukověť. Musíme-li si pomáhati ještě druhou rukou, jsme nuceni se více namáhati a brzy se unavíme.

Kořeny, jejich ořezávání. Kořeny ořezáváme, chceme-li přiměti strom, vyhánějící příliš mnoho letorostů, aby nasadil ovoce. Asi v délce dvou třetin obvodu koruny od kmene kolem dokola vykopáme příkop 1 m hluboký a všechny kořeny stromu do něho sahající hladce uřízneme. Tato práce musí však býti vykonána záhy a z jara.

Ořezávati kořeny stromů v létě může pouze zkušený sadař; u každého stromu se také nesmějí řezati. Ošetřování nemocných rostlin se podobá ošetřování nemocného člověka, neboť i zde je třeba poctivě provésti diagnosu a nestačí říditi se knihou.

Kosatec, iris. Kosatec na slunných místech s humusovitou zemí příliš rychle odkvétá a proto je třeba připomenouti pěstiteli květin, že kosatec miluje tučnější půdu a stinné místo, na němž se mu daří nejlépe. Třeba jej také chrániti před deštěm, který je kosatci největším nepřítelem. Proto je nejlépe tuto rostlinu sázeti v zahradě pod košaté stromy.

Kozlík, valeriana. Kozlík zahradní je mimořádně vděčná, víceletá bylina, neboť kvete vytrvale od června až do podzimu. Jeho květy jsou v čerstvě uvité kytici velmi pěknou ozdobou. Vysévá se v březnu a na počátku dubna. Je tak nenáročný, že se spokojí dokonce se suchou a kamenitou půdou a hodí se nejen na květinové okrasné záhony, ale také pro kamenité partie v zahradě.

Krysa zemní je velmi nebezpečný hlodavec velikosti malého potkana. Ohlodává silnější kořeny stromů. Jednotlivé stromy se proti ní chrání drátěným pletivem položeným kolem kořenů. Ochrana celé zahrady se děje zahrabáváním ostnatých předmětů všeho druhu na různých místech. Jiné prostředky proti tomuto škůdci jsou: citropatrony, sirný éter, dále vkládání otrávených celerových hlíz a žluté řepy do děr (hlízy se vydlabávají a vloží se do nich arsenik). Velmi dobré jsou též ocelové pasti, jako jsou na př. pasti na krtky. Také křížolistý pryšec (euphorbia lathyris), vysázený po 3—4 kusech kolem stromu, zahání tyto záškodníky.

Křoviny, živé ploty a ozdobné skupiny.

Akácie se sázejí v písečnaté a neúrodné půdě.

Alpský rybíz se hodí k malým neb prostředně vysokým skupinám ve stinné poloze.

Dřišťálu se používá jako prostředně vysokého živého plotu, ale nesmí býti poblíže obilné pole.

Tis, taxus má jedovaté listí.

Polní javor tvoří prostředně vysoký živý plot.

Polní jilm roste i v suché půdě; daří se mu dobře ve stínu a při pravidelném přistřihování také dává nízký plot.

S m r k. Smrčky, vybrané v stejné velikosti a pravidelně stříhané, jsou velmi dobrým, stále zeleným živým plotem.

Z i m o l e z splňuje všecky dobré vlastnosti k svému účelu a pučí záhy z jara.

K r u š i n a nebo ř e š e t l á k musí býti pravidelně zastřihován, aby dal dobrý živý plot.

P t a č í z o b dává nízké a prostředně veliké živé ploty.

L í p a, č e r v e n ý a b í l ý b u k jsou pěknou ozdobou i dobrou ochranou.

P á m e l n í k h r o z n a t ý je oblíben pro svou hustotu větví, krásné červené kvítky a ozdobné bílé bobule.

K o h á t k a má vonné listy a dává neproniknutelný plot.

H l o h roste rychle a velmi dobře chrání.

Kůly stromové. Všecky kůly, určené za opory stromkům, musíme zbaviti kůry a lýka. Při tom dbejme, abychom nepoškodili dřevo. Dole je zaostříme do hrotu a nahoře ostrý okraj přiřízneme. Takto připravené kůly uložíme na suché, stinné a vzdušné místo. Obyčejně jsou 2 m dlouhé. Po úplném vyschnutí učiníme kůl odolnějším proti hnití tím, že jej od dolního hrotu asi do výše 1 m natřeme horkým dehtem či karbolinem, nebo jej opálíme.

Laskavec, amaranthus. Laskavec vyžaduje chráněných míst. Nejběžnější druhy vyséváme na počátku dubna přímo na místě. Jest velmi ozdobnou květinou pro své pěkné, dlouhé klasy květenství, podobající se liščím ocáskům.

Letní květiny, jednoleté: Smila (slaměnka) nestařec, tařice, laskavec, hledík, jednokvítek, mařinka vonná, letní astra, zlatožlutá bartonie, browallie, měsíček, calliopsis, zvonek, mariánský zvonek, nevadlec, chrpa, bledule, bylice, klarkie, trojbarevný svlačec, stračka, karafiát letní, zlatohlávek, godetie, závojnatka, slunečnice, štěničník, balsamínka, mathiolka, vonná vika, silenka, chylan, chrysantéma, vijavka (která se popíná až do výše 4 m), nemesie vonná, alsophyla, černucha, večernice, mák, petunka, svazenka (pastviště včel), plaménka, kuří noha (pro výslunná a suchá místa), rezeda, šalvěj, chrastavec, starček, závilka, lilek (šarlachově kvetoucí keř ozdobný), řeřišnice, sporýš, maceška, kuřička, suchokvět, ostálka, aksamitník, jinočaska.

Levandule je nejznámější, nízký a stále zelený keřík, který je oblíben pro svůj pěkný vzhled nejen doma, ale i v zahradě. Někteří zahradníci jej s oblibou vysazují kolem zeleniny nebo květinových záhonů jako keřík obrubový. Sázíme jej do řádku s širokým odstupem, aby keříky mohly růsti do šíře. Levandule roste v každé půdě velmi dobře, nejlépe se jí však daří na volném výsluní. S oblibou se pěstuje

také v pokojích pro lahodně a silně vonějící květy, ale pro pronikavou vůni, jež by mohla přivoditi i bolesti hlavy, se pro pěstování v pokojích příliš nedoporučuje. Květy bývají s oblibou ukládány mezi prádlo, aby voněl o. K tomu účelu nařežeme květ levandule se stonky pokud možná nejdelšími dříve, než se úplně rozvije. Potom jej svážeme v kytičky, které dáme na šňůrkách zavěšené uschnouti na suché místo. Květy, které se nejdříve rozvijí, jsou dosti draze placeným zbožím, hledaným lékárnami i drogeriemi, neboť se z nich vyrábí prášek k vykuřování.

Dorůstající rostlina se silně postřihuje zahradnickými nůžkami do náležitého tvaru, aby se příliš nerozbujela.

Lilie zahradní. Kdekoli se v zahradách upravuje pestrý květinový záhon, nezapomíná se zpravidla na lilii. Jakkoli má lilie mnoho odrůd, jsou všechny krásné a symbolicky významné, jako na př. úplně bílá značí nevinnost, jiná bílá s dlouhými zvonky touhu atd. Ve všech svých formách a barvách květu se podobají hrdým, nádherným krasavicím. Lilie má tolik odrůd, že je zde ani nemůžeme všechny uváděti. Známe ji jako pramáti vypěstěných lilií zahradních, která na horských lukách kraluje ostatním lučním horským květům, a stejně nás blaží pohled na krásnou ohnivou lilii, kterou vídáme dnes i ve všech květinových zahradách. Ruka pěstitele dosáhla neobyčejných výsledků i v tvarech listů, zvyšujících krásu tak málo náročné květiny. Lilie ohnivá neboli cibulonosná (lilium bulbiferum) je význačná tím, že se v jejím lůžkovém útvaru listovém vyvine malá cibulka, z které již za 3 roky lze vypěstovati kvetoucí rostliny. Barva květů je ohnivě červená, často s oranžovým nádechem. Jsou také pěstěné lilie, jejichž květ má červené tečky nebo skvrny. Všeobecně vzato je lilie ohnivá velmi nenáročná a spokojí se s každou dobrou ornicí.

Lilie zlatá (lilium auratum) závodí ve velikosti i barvitosti květů s ostatními ušlechtilými druhy lilií všude, kde se jí věnuje náležitá péče a námaha. Má na stonku méně listů než lilie ohnivá. Její květy jsou v základě čistě bílé s nesčetnými světle červenými až tmavě karmínovými tečkami. Středem podél květinové laty se táhne úzkou rýhou zlatožlutý pruh, od kterého lilie dostala jméno „lilie zlatá". U jiných druhů bývá tento pruh také červený. Pěstování lilie pruhované vyžaduje již poněkud větší péče a liší se podle půdy. Její cibule nejsou tak bezpečné před zimními mrazy. Musí býti sázeny dosti hluboko do země, aby zůstaly od mrazu uchráněny. V lehké půdě je jim dobře, ale v půdě těžké, pod 20 i více cm vrstvou země zeslábnou. Proto sázíme cibule lilií raději do kořenáčů, které pak na volném prostranství v zahradě zapustíme do země a přikryjeme 10—20 cm silnou vrstvou země. V zimě je pak

zapustíme do hloubky 30 cm a přikryjeme vrstvou listí. Na jaře je ze země vyndáme.

Oba druhy lilií kvetou často už v květnu, ale zpravidla v červnu a v červenci, lilie zlatá někdy až v srpnu. Také u zlaté lilie se tvoří v lůžkách listů cibulky, z nichž je možno vypěstovati rostlinu novou.

Listy. Listy trpívají nemocemi, z nichž zvláště nápadné je zhnědnutí listů, jevící se nejvíce u třešní. List vypadá jako prostřílený jemnými broky. Nemoc zaviňuje houba nebo plíseň, která způsobuje vypadávání listové tkáně v okrouhlých tvarech.

Listnaté nebo velkolisté rostliny. Při vysazování velkolistých rostlin dbejme toho, aby nádoba, v níž je rostlina zasazena, byla až po okraj zapuštěna do země. Tímto způsobem podrží půda v kořenáčích stejnoměrnou vláhu. Doporučuje se před zapuštěním kořenáče do země vyhloubiti pod odtokovým otvorem hlubokou jamku, aby tak bylo červům zabráněno vniknouti do kořenáče.

Lobelka viz Modřenka.

Lomikamen, saxifraga. Lomikamen se objevuje buď v tvaru podobném mechu nebo v tvaru růžicovitém. Prvý druh je velmi vděčnou a pěknou rostlinou pro výplně květinových koberců. Jejich šťavnatá zeleň s nesčíslným množstvím kvítků poskytuje velmi příjemný pohled.

Maceška. Odnože. Na konci léta zkypříme malý záhon položený k jihu, důkladně jej propracujeme a vysejeme naň řídce semena. Potom je přikryjeme kyprou zemí a slabě upěchujeme. Asi za 14 dní už pronikají mladé rostlinky z půdy a při častějším zalévání se jim dobře daří. Asi za 6 neděl rostlinky rozsazujeme od sebe ve vzdálenosti 8—10 cm. Abychom je přes zimu uchránili, pokrýváme je vrstvou suchého listí nebo jehličnatou chvojí. Na jaře příštího roku je vysazujeme již na záhon, na němž mají v zahradě kvésti. Chceme-li macešky udržeti dlouho v květu, odstraňujeme pečlivě všecky výhonky a úponky. Mimoto uřezáváme veškeré semenníky, aby životní síla, která přirozeně proudí k semenům, obrácena byla k posílení sazenice a jejího listí. Velmi dobře se daří rozmnožování macešek i odnožemi. Za tím účelem odnímáme mateřské rostlince dospělé výhonky a zastrčíme je do plochých misek nebo truhlíčků, naplněných pískem; výhonky se rychle zakoření a když rostliny zesílí, vysázíme je na dobře připravený záhon, na němž ještě před příchodem zimy pěkně dorůstají. Máme-li koncem léta uprázdněné místo v pařeništi, které je možno v zimě snadno přikrýti prkny nebo chvojí, bude pro vypěstování macešek nejvýhodnější. Po šťastném přezimování vysazujeme dobře ujaté rostliny na záhon, na němž porostou dále a k naší radosti rozkvetou pestrými květy.

Maliny. Maliny se spokojí s půdou jakoukoli, ale přece jen nejlépe prospívají v půdě poněkud jílovité. Rovněž milují něco vláhy. I když do písečné půdy přidáme část kompostu nebo rašelinné prsti, jež mohou dodávati rostlině nutné vláhy, přece musíme malinové keře v době dozrávání plodů vydatně zalévati. Maliniště musíme zbavovati všeho býlí a občas zkypřiti, při čemž zlepšíme půdu přidáním kompostu nebo zvětralého hnojiva.

DRUHY MALIN:

Antverpská žlutá. Plody zakulacené, s počátku světle žluté, později červenavě žluté, velice sladké. Keř velmi plodný, vzhůru bujně rostoucí, se stonky hustě ostnatými.

Fastolfova, dosti veliká, živě purpurově červená s tuhou dužinou, velmi plodná.

Feldbrunská malina je zvláště veliká, temně červená. Keř bývá velmi plodný, zejména na podzim. Je to v Německu vypěstovaný druh zvláště silně rostoucí, na který suché počasí nemá vůbec vlivu. Doporučuje se k pěstování ve větších množstvích.

Billiardova. Má plody velké, kulovité, tmavočervené, velmi šťavnaté a sladké. Keř je velmi plodný.

Goliáš. Červen. Plod velký, tmavočervený s tuhou dužinou, velmi sladký a kořenný. Keř vyniká silným vzrůstem, snáší bez újmy i větší sucho a je mimořádně plodný. Doporučuje se proto k hromadnému pěstování.

Harcký klenot se vyznačuje značným množstvím velikých, tmavočervených a pevných plodů se zvláštní příjemnou, kořennou příchutí.

Marlboro. Malina zvláště velká, kulovitá, tmavě červená, sladká s kořenitou příchutí a s tuhou dužinou. Keř je silný, rovný, houževnatý a mimořádně plodný.

Nová pruská malina. Plod barvy světle červené, velký a pěkného kulovitého tvaru, velmi sladký a aromatický. Keř má silný vzrůst, je otužilý proti zimě a mimořádně plodný.

Všechna místa v zahradě, jichž nelze jinak využíti k osázení nějakými zvláštními rostlinnými druhy, osázejme malinami, jimž se i ve stinných místech velmi dobře vede. Dají nám aspoň chutné plody k zavařování. Nejlépe jest maliny rozmnožovati odnožemi, a to na podzim; v tomto ročním období lze keře i ořezávati. Jiné námahy nevyžadují. Rostou a rozmnožují se velmi rychle.

Abychom natrhané maliny zbavili červíků, počínáme si takto:

Nasypeme je do nějaké nádoby, nejlépe do emailovaného kbelíku. Pak přikryjeme obyčejnou pokličkou maliny tak, aby poklička ležela na malinách a mezi okrajem kbelíku a okrajem pokličky byla kolem dokola malá mezera. Nádobu postavíme na chladné místo, na němž se maliny uchovají svěží. Za 1 až 2 dny najdeme všechny červíky v prohlubině na vrchu pokličky.

Plíseň na malinové šťávě. Je-li láhev s malinovou šťavou uzavřena vepřovým měchýřem, jistě se na ní udělá plíseň. Vždyť již mokrá blána zpravidla bývá nositelem plísní. Nebyla-li šťáva s cukrem provařena, nestačí pouhých 20 minut varu na 1 litr malinové šťávy. Utvoří-li se plíseň, nebo jsou-li už láhve zachváceny plísní, nezbývá nic jiného, než je otevříti a veškeren obsah znovu převařiti.

Mechy a lišejníky jsou příživníky stromů a překážejí jim při dýchání. Zbavujeme od nich stromy v zimě oškrabováním nebo

ostrým kartáčováním. Kmeny a větve pak natřeme karbolinovým vápenným mlékem.

Jádrové ovoce	30%	karb. váp. mléko	+ 70% vody.
Peckovité	20%	,, ,, ,,	+ 80% ,,
Broskev	10%	,, ,, ,,	+ 90% ,,

Na 100 litrů asi 5 kg vápna.

Meruňka. Meruňkové stromy jsou proti mrazu dosti choulostivé a pěstujeme je jen tam, kde podnebí i půda zabezpečuje jejich prospěch. Půda musí býti jílovitá a suchá. Nejlépe je vysazovati polokmen.

Druhy pro naše podnebí:

Holandská neb bredská meruňka (zraje v první polovici srpna). Prostředně veliká, žlutá, na sluneční straně poněkud zarudlá, šťavnatá, ušlechtilé ananasové příchuti.

Montgametská meruňka (zraje začátkem až do poloviny srpna). Veliká, tmavožlutá, na sluneční straně slabě zarudlá, šťavnatá, sladká a jemné kořenné příchuti.

Nancyská meruňka (zraje koncem července a začátkem srpna). Veliká oranžově žlutá, na přísluní tečkovaná, šťavnatá a výborné chuti.

Holubova meruňka (zraje prostřed srpna). Veliká, žlutá, na sluneční straně jemně zarudlá, sladká a kořenné příchuti.

Moorparkská meruňka (zraje prostřed srpna). Prostředně veliká, bělavě žlutá, na sluneční straně červeně stínovaná a tečkovaná. Má tuhou dužinu a je rozplývavá.

Uherská meruňka (zraje v první polovici srpna). Veliká, oranžově žlutá, na sluneční straně červeně mramorovaná, šťavnatá a velmi jemné kořenné chuti.

Meruňková plíseň. Ukazují-li se na zrajících plodech šedohnědé, korkovité skvrny hustě pohromadě, je meruňka napadena plísní, která ji pak činí nepoživatelnou. Tuto nemoc předejdeme, postřikujeme-li nezralé plody ½% břečkou z modré skalice a vápna. Nemocné plody musíme zničiti.

Měsíček, calendula officinalis. Měsíček je květina velmi vděčná a nenáročná. Jeho semena dostaneme za několik haléřů. Pěstění nevyžaduje mnoho práce ani času a přece dává zahrádce nesčíslné množství květů, které pak ve všech možných odstínech, od žlutavého až do temně oranžového, kvetou od jara až do podzimu. Svým skrovným vzrůstem není sice nijakou nádhernou květinou, ale věnujeme-li mu jen trochu pozornosti tím, že odkvetlé květy vždy ustřihneme, docílíme značné bohatosti květů. Měsíček je rostlina jednoletá; vysévá se v dubnu přímo na záhon. Také jej můžeme zasíti na podzim.

Měsíčnice, lunaria, je květina, která se v měsíci květnu až červnu vysévá do studeného pařeniště a později se přesazuje do jemné, písčité půdy, poněkud vlhké a lehké. Kvete příštího roku v červnu a červenci.

Modřenka, chylan, lobelka (Lobelie). Tato něžná rostlinka, kterou se lemují květinové záhony a jejíž jasná modř v létě oku lahodí, může přezimovati jenom na světlých, mrazu prostých místech. K zasazení do kořenáčů volíme druhy, které mají hodně mladých

výhonků. Květy, které jsou případně ještě na stoncích, uřízneme a rostlinu vysadíme, při čemž se doporučuje ponechati na kořenech ještě trochu země. Zasadíme ji do hodně volné, nejlépe trochu písčité půdy a ihned ji hojně zalijeme. Také později, jakmile pozorujeme, že půda vysychá, dosti ji zaléváme. Květinu postavíme do pařeniště nebo na prkénko, které je upevněno ve skleníku pod skleněnou střechou. Komu se podaří vypěstovati lobelii přes zimu s hodně silnými, bohatými výhonky, získá na jaře velký počet odnoží. Ve sklepě nebo mezi dvojitým oknem se přezimování nedaří a ve studeném pařeništi jen při mírné zimě.

Monilie. Monilie je plíseň na ovocných stromech. Projevuje se odumíráním květů, květových stonků a hromadným zahníváním ovoce. Tomu lze na příští rok zabrániti. Odumřelé výhonky a scvrklé, zčernalé ovoce, jež na stromech zůstalo, musí býti pečlivě odstraněno a spáleno, protože jsou přezimovacími útulky shora jmenované plísně. Postřikování ovocných stromů břečkou z modré skalice a vápna nemá velkého účinku, poněvadž jen velmi málo lze tímto způsobem čeliti plísni. Účinnější je důkladné prořezání stromů a vydatné jejich hnojení.

Moučnatění jablek a hrušek bývá způsobeno tím, že ovocné stromy, rostoucí v písčité půdě, nedostávají dostatek vláhy. Příčinou moučnatění může však býti i přezrání ovoce nebo mráz. K pěstování ovoce v suchých polohách volme tyto druhy:

Gdánský hranáč, kaselskou velkou renetu, virginské růžové jablko, renetu landsberskou. Z hrušek: Clappsova miláčka, Boskovu lahvici, špinku.

Mravenci, kteří chovají mšice jako své dojné kravičky, nezpůsobují v zahradě valných škod. Ale chceme-li je přece odstraniti, přiklopíme na mraveniště kořenáč a když je uvnitř vyplněn mravenčí stavbou, podebereme jej celý a hodíme do vařící vody. Nebo mraveniště otevřeme a polejeme je horkou vodou nebo roztokem louhu, vápna či Thomasovy moučky. Kmeny stromů opatříme lepkavými pásy.

Mrázek (Cheimtobia brumata). K nejnebezpečnějším škůdcům ovocných kultur náleží především mrázek, jehož bezkřídlá samička vlézá v noci do korun ovocných stromů a klade na poupata vajíčka v malých hromádkách. Housenky, které se na jaře vylíhnou, sežerou květy i mladé listí, čímž někdy zničí celou úrodu. Abychom uchránili stromy před těmito škůdci, opatříme koncem října kmen a opěrný kůl papírovým prstencem, který přivážeme motouzem nebo drátem a namažeme lepkavým mazem. Na cestě do korun se pak samičky mrázku přilepí na tomto ochranném pásu

a můžeme je snadno zničiti. Lepkavý maz můžeme si připraviti různě. Skládá se ze 700 g dřevěného dehtu, 500 g mazlavého mýdla, 500 g kalafuny a 300 g rybího tuku. Dehet a kalafunu rozpustíme na ohni, přidáme k směsi mýdlo a po jeho rozpuštění rybí tuk. Připravený maz natřeme štětcem na papírové prstence po obou stranách; zůstanou podle počasí 3—4 neděle lepkavé. Po této době musíme nátěr obnoviti; lépe je ovšem stromy opatřiti novými prstenci a staré, použité prstence spáliti.

Mšice. Všecky druhy mšic zelených, hnědých a černých se nadmíru rychle rozplemeňují a proto je třeba proti nim co nejrychleji zakročiti. Malé kolonie mšic rozmačkáme. Později stříkáme roztokem odvaru tabáku nebo kvasiového dřeva.

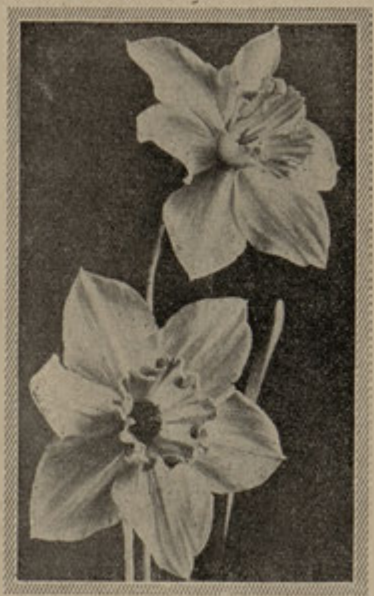
Černé mšice na třešních ničíme tabákovým odvarem, rozředěným vodou v poměru 1 : 10. Do 20 litrů této směsi přidáme 1 litr lihu k pálení. Tímto roztokem pokropíme důkladně celý třešňový strom, zejména zespod, poněvadž se mšice vždy zdržují na chráněných místech pod listy a větvičkami. Jakmile se ukáží první mšice, musí býti ihned započato s kropením. Nasadíme-li do větviček několik slunéček sedmitečných, vyhubí mšici v krátkém čase.

Mšice hubíme zejména jedem, obsaženým v ocúnu podzimním, který roste na lukách. Sesbíráme jeho drobná semena, roztlučeme je na prášek a buďto močením v lihu nebo v octě vyloučíme z nich jed, zvaný colchicin. Tento výtažek pak rozpustíme ve vodě a stříkáme jej na mšice. V několika minutách se jich tímto způsobem zahubí na tisíce, takže nám netřeba ten odporný hmyz mačkati. Ukáží-li se na nových výhoncích tito nezvaní hosté znovu, musíme stříkání opakovati tak dlouho, až úplně hmyz vymizí. Rozmačkáváním hmyzu trpí i rostlina a proto dejme přednost kropení. Kdo si již nemůže opatřiti semena ocúnu, může je dobře nahraditi cibulí této rostliny, kterou vykopeme na podzim a uložíme v skleněné nádobě až do jara; pak ji rozřežeme a připravíme z ní jedovatý výtažek.

Mšice krvavá, jabloňová vyskytuje se jenom na jabloních a pozná se snadno podle bílého chmýří. Léčení: Všechny rány vzniklé na kmeni a na větvích nutno potříti karbolinem. Stálá kontrola stromů, okamžité zničení i nejmenší skupiny přistěhovalých mšic a tím znemožnit rozmnožení. V zimě odkrýti krk kořene (kořeny u kmene těsně pod povrchem země), zasypati vápenným práškem nebo zalíti vápenným mlékem. Silně napadené stromy postříkati roztokem sirkových jater a břečkou ze síry a vápna. I řídká kašička hlíny, do níž jest přidáno něco mazlavého mýdla, pomáhá proti tomuto zlu. Doporučuje se také postřikování benzolem.

Náprstník, digitalis, kvete v červnu ve všech odstínech od bílé barvy až do tmavočervené. Ačkoli jest náprstník bylinou velmi otužilou, musíme jej u nás chrániti před mrazem. Je cennou vysokou bylinou, jež se výborně hodí k pěstování u stromových a keřových skupin. Vysévá se v květnu do studeného pařeniště nebo do dobře chráněného a dobře připraveného záhonu na volném místě. Později mladé rostlinky přesazujeme na určené jim místo. Miluje volnou a slunnou polohu.

Narcisky. Tyto roztomilé květiny sázíme takto: ruční lopatkou vyhrabeme do země úzké, ale hluboké otvory, vyplníme je do výše

10—15 cm dobrou prstí a do nich vsadíme po cibulce. Otvory pak zasypeme. Kvetoucí narcisek musí býti hojně zaléván. Přes zimu zůstávají cibulky v zemi bez jakéhokoli ochranného opatření. Nejlépe se narciskům daří ve vlhké půdě. Rostliny, zasazené do drnovky s humusovým jílem, vynikají zvláště velikými a pěknými květy. Kvetou v dubnu a květnu.

Alpinum.

Nedozrávání ovoce. Uzraje-li ovoce dříve než obvykle, ztrácí nejen na chuti, ale i na trvanlivosti a velikosti. Nedozrávání ovoce se často přiházívá v parném létě. V tom případě je dobře stromy často a hojně zalévati. Opakuje-li se to i v příštích letech, doporučuje se nahraditi ovocný strom druhem jiným.

Nosatec jablkový patří k malému druhu nosatců, kteří kladou svá vajíčka do poupat květů. Vylíhlé z nich larvy pak květ úplně rozžírají. Chráníme před nimi strom tím způsobem, že kolem kmene ovineme pruh vlnité lepenky, pod kterou se nosatci slezou, takže je můžeme snadno zničiti. Také si pomáháme oklepáváním větví, zejména koncem března (3—4krát za sebou). Brouci spadají na plátno prostřené pod stromem a tak je můžeme posbírati a zničiti. Také hadříčky namočené ve francouzském oleji a rozvěšené mezi větvemi stromů odpuzují tyto škodlivé brouky. Větve i kmeny je třeba zbavovati mechů i lišejníků, v nichž se nosatci velmi rádi zdržují.

Ohlodávání kůry zajíci. Kůru ovocného stromu chráníme před ohlodáváním zajíci směsí klihu, hlinky a kravského trusu bez slámy, dále prokazují dobré služby i nátěry zředěnou karbolovou kyselinou, nebo ve vodě rozmíchaným shnilým sýrem nebo shnilými rybičkami anebo také tak zvaným francouzským olejem a j. Kmeny stromů se musí ovšem natříti tak vysoko, aby zajíci ani při vysokém sněhu na kůru nemohli. Kdo nemá mnoho stromů, učiní nejlépe, když kmen každého stromu obalí proutím nebo trním. Také některé stromy a keře ozdobné bývají napadány zajíci a jsou to zejména: červený buk, čimišník (caragana), žanovec (colutea), čilimník (cytisus) atd. Tato ozdobná dřeva chráníme nejlépe obaly kolem kmene.

Okap koruny ovocného stromu jest okruh, který tvoří špičky nejjemnějších větviček. Kolmo pod nimi v zemi jsou rozloženy také nejjemnější kořínky, které stromu přivádějí potravu. Z toho důvodu hnojíme jen pod okapem stromu.

Okopávka stromů. Okopávka stromů musí býti prosta všeho býlí, které stromu odnímá potravu. Býlí se vykopává a půda zkypřuje.

U mladých stromů vysazených na podzim musí býti okopávka pokryta drobným hnojem. U starších stromů toho není zapotřebí, kromě druhů zvláště choulostivých. Na jaře vysázené stromy mají míti své okopávky přikryty, aby kořínky byly chráněny před suchem.

Na podzim přikrytí okopávky zabraňuje zmrznutí kořínků. Starší stromy toho nepotřebují. U stromů, zasazených dříve, se ponechávání přikrývky na okopávce v létě nedoporučuje. Prohloubení okopávky starším stromům neškodí.

Oměj, šalamounek, aconitum, vyžaduje humusovitou půdu a polostinné místo. Kvete od července do října a květy mají bílou, modrou a masově červenou barvu.

Orlíček, aquilegia, je jednou z nejmilejších květin zahradních pro svou barvitost kvítků, jež jsou běložluté, červené i modré. Miluje zahradní půdu a polostinné místo. Kvete od května do července. Ve vlhkých půdách se mu však nedaří.

Osazování záhonů. Je velmi mnoho kombinačních možností k osázení záhonů a obrub. Nejpůsobivějšími jsou většinou kontrasty barevné. Na příklad: Ohnivý míč (Salvia splendens) se sporýšem (Verbena venosa), — petunky (Petunia hybrida compacta) s modrým nestarcem (Ageratum, také živičník). Modřenka (Lobelia pumila splendens) s aksamitníkem (Tagetes patula nana aurea). Šarlachově červený sporýš (Verbena) s nízkými petunkami (Petunia hybr. compacta) nebo s bílou sněženkou. Tmavohnědý aksamitník (Tagetes patula nana Roh. Beist) se zlatokvětem africkým (Dimorphoteca aurantiaca) a mn. j.

Z jednoletých květin se vyjímají velice pěkně barevné druhy těchto rostlin: modrý živičník neboli nestařec (Ageratum), koukol n. růže P. Marie (Agrostemna), hledík neboli lví tlama (Antirrhinum pumilum a A. majus nanum grdfl.), krásnohled neboli konopice (Calliopsis), nevadlec n. kohoutí hřebínek (Celosia), zářivka n. letní azalka (Godetia), bílý, nízký štěničník (Iberis amara), modřenka (Lobelia), bílý heřmánek (Matriarica eximia), Nemesia, petunky, plamenka (Phlox), šalvěj (Salvia), silenka plnokvětá (Silene pendula), aksamitník (Tagetes), řeřišnice (Tropaeolum majus nanum), sporýš (Verbena), maceška (Viola tricolor), ostálky (Zinnia liliput a Zinnia Haageana).

Ostálky, cinie, zinnia. V dubnu vysejeme semena do vlažného pařeniště, a když se již netřeba obávati nočních mrazů, přesadíme je do volné půdy. Vysoké druhy rozsazujeme od sebe ve vzdálenosti 40 cm, nízké asi 30 cm. Půdu mají míti kyprou a výživnou, polohu slunečnou.

Ostružina se u nás bohužel téměř nikde v zahradách nepěstuje, ač dává velmi chutné plody, z kterých lze připraviti dobré zavařeniny a marmelády.

Půda pro ni má býti vápenitá, avšak nepříliš vlhká. Překopeme ji na půl metru hluboko a promísíme kompostovou zemí.

Ostružiny se hodí k osazování plotů, domů a zdí. Přiřezáváme jen pruty, které po sklizni plodů odumřely. Ostružiny máme trhat, až jsou úplně tmavě zabarveny; pak jsou vyzrálé a mají příjemnou chuť a vůni.

Rozeznáváme tyto druhy:

Kittatiny. Tento druh bývá co nejvíce doporučován. Jeho veliký plod je černý, vzácné aromatické chuti. Keř silně vzrůstá a je velmi plodný.

Mammouth. Má plody neobyčejně velké, temně černé, osvěživě sladké. Jeho silný keř je velmi plodný.

Minnevaska. Má velké, černé ostružiny. Keř je velmi plodný a roste zpříma.

Velkoplodá, křížená ostružina (zraje v srpnu—září). Plod je veliký, oblý a černý. Keř mocně vzrůstá a je plodný.

Lukretia. Je to výborný, velmi cenný druh ostružin. Plody hodí se k požívání ve stavu syrovém i k zavařování. Dosahují délky až přes 3 cm, jsou temně černé a mají osvěžující chuť borůvek. Tuto ostružinu se doporučuje sázeti zejména mezi rybízem a angreštem, poněvadž tvoří malebné guirlandy.

Ovoce. Pukání plodů bývá zaviněno příliš vlhkou půdou. Tomu můžeme odpomoci jen odvodňováním země.

Ovocný pás je prostředek, kterého používáme, chceme-li přiměti příliš rychle rostoucí strcmy, aby nesly ovoce.

Ovoce zákrsků. Ořezávání. S ovocnými zákrsky se setkáváme ponejvíce v malých zahradách. Ořezávání jejich pro větší plodnost není tak důležité, poněvadž nevyžadují tolik péče, co se týče formy, jako na příklad ovocné stromy kuželovité. Časté ořezávání strom zeslabuje a činí jej choulostivým proti mrazu, kdežto neořezávaný strom bývá plný síly, plodnější a také odolnější proti mrazům i proti nemocím. Ořezávání zákrsků, provedené pečlivě a v míře co nejmenší, má za účel povzbuditi vývoj a vzrůst korunové struktury. Při sázení je nejprve nutno jednoletý ušlechtilý výhon uříznouti v polovině jeho délky. Tím vznikne silně stavěná koruna ze zbylých pupenů, z kterých vypučí silné výhonky, a další vzrůst koruny je ponechán sám sobě. Ořezávání vršků výhonků během léta se děje právě tak, jako jejich zkracování v zimě. Pamatujme si pro ořezávání stromů každého tvaru, tedy také pro zákrsky, toto pravidlo:

Silný řez větví má za následek silný výhon nových větví, ale ovocný strom trpí menší plodností ovoce. Naopak je tomu při mírném řezu.

Při pozdější péči o zákrsky se omezíme pouze na prořezávání koruny jako u stromu vysokokmenného. Odstraňujeme hustě rostoucí a prostupující se větve nemocné a odumřelé přímo u kmene stromu a hledíme dosíci zdravé a světlé koruny, do níž má vzduch se všech stran přístup. To je hlavním základem péče o ovocný strom, od něhož žádáme pěkného ovoce.

O ovocných stromech všeobecně. Nepoužívejme ovocných stromů k věšení prádla, neboť šňůra se zařezává do kůry; vítr pak klátí stromy, pokřivuje je a uvolňuje kořeny.

Kde jsou mravenci stálými hosty, použijeme proti nim lapacích (lepkavých) pásů na kmeni dříve, než počne ovoce uzrávat, neboť bylo dokázáno, že poškozují ovoce v zárodku.

Sázení ovocných stromů musíme věnovati největší péči a pozornost, neboť chyby, kterých se při sázení dopustíme, mají pak vliv na celý jejich život.

Nejprve se rozhodneme pro druh stromu. Při tom se třeba především říditi povahou půdy a podnebím, kteréžto 2 podmínky mohou stromu zabezpečiti řádný vývoj. Varujme se vybírati si ovocné stromky podle ceníků různých školek. Kdo chce dobře pochoditi, nechť si prohlédne ovocný sad svého souseda.

Výdaje s opatřením stromu spojené. Také v tomto případě se nám vyplatí dražší druh vždy lépe než lacinější. Peníz, vynaložený za dobrý ovocný strom, přináší vždy dobré úroky. Především si neobjednávejme stromky z daleka. Nejlépe je, můžeme-li

si stromky v nějaké blízké ovocnářské školce prohlédnouti a dopraviti je ze školky hned do zahrady, kde je zasadíme nebo alespoň opatříme zatím obalem, aby jim neuschly kořínky, dokud je nezasadíme.

Začátek podzimku je nejvhodnější dobou k vysazování ovocných stromků. Při pozdním padání listí zbavujeme stromek všeho listí, trochu mu takto pomáhajíce. Záhy na podzim sázené stromky se ještě na podzim zakořeňují a brzy z jara pučí. Pozdního sázení stromků na jaře se musíme zvláště tehdy vystříhati, ukáže-li se, že stromky ležící dlouho v obalu, začaly vyrážeti nové kořeny.

Před zasazením stromu všecka poranění kořenů hladce seřízneme. Kmínkům, které byly dlouho na cestě, musí se přiříznouti i ostatní kořínky, abychom věděli, zdali jsou zdravé. Nemocné kořeny se odřezávají až ke zdravým částem.

Přesazování starších stromů.

Chceme-li přesaditi starší ovocný strom z příčin shora uvedených, musíme jej na to již rok napřed připraviti. Všecky kořeny na délku paže od kmene přetneme a hladce přiřízneme. Řezné plochy kořenů pak obložíme kompostovou zemí, promíchanou s vlhkou slatinnou prstí. Za nějakou dobu vyrazí mnoho nových kořínků, jež jsou schopny ssáti živnou mízu a jež po přesazení ihned podporují další zdravý vzrůst stromu. Pokud je to možné, sázíme je s plným kořeništěm. Jen dobře připravené starší stromy mohou dobře prospívati.

Jámy pro ovocné stromy mají také jisté požadavky. Zpravidla se pro vysokokmenné stromy vykopávají jámy 1 m hluboké a 1½ m široké. Vykopaná země se musí několik neděl před zasazením stromu nechati na vzduchu a promísiti s kompostem a vlhkou rašelinou, zejména země, která přijde přímo na kořeny stromu.

Hustého vysazení ovocných stromů se musíme vystříhati. Všeobecně se má za to, že čím je více ovocných stromů, tím více bude ovoce. Toto mínění jest naprosto pochybené. Strom miluje slunce nejen shora, ale i se všech stran. Je-li strom u stromu jako v lese, dočkáme se jen velmi malé úrody. Proto musíme sázeti stromy na jistou vzdálenost od sebe, na př. jabloně na 10 m, vlašské ořechy na 15 m, švestky na 8 m. Zákrskům do pyramid stačí 5—6 m.

Sázeti strom musí vždy dvě osoby. Jedna drží kmen a druhá rozkládá do půdy stejnoměrně kořeny na všechny strany a přikrývá je výživnou a kyprou zemí. Vysazený strom musí býti sázen vždy o 10—15 cm výše, než byl na původním místě. Když se země ssedne, přijde strom do své pravé polohy. Potom se musí dobře zalévati, zejména je-li sázen na jaře. Na konec se pata kmene obloží buď hnojem nebo rašelinou.

Nátěry stromů. Ve kbelíku vody, stačící na nátěr prostředního stromu, rozmícháme po $^1/_8$ kg dobrého dřevěného popelu, kostního uhlí, chlorového vápna a kuchyňské soli. Pak vezmeme zednickou štětku, rýžové koště nebo nějaký hrubý kartáč a natřeme touto černavě šedou tekutinou kmen stromu a jeho tlusté větve. Tímto nátěrem se: 1. strom úrodněji pohnojí; 2. značně zmírní přílišné opadávání květů a zárodků ovoce; 3. zapudí housenky, brouci i jiný hmyz a zničí vajíčka nebo larvy; 4. odstraní stará, více méně odumřelá kůra a strom dostane zase hladkou, světle šedou kůru, že vypadá jako omládlý. Stromy můžeme natříti v každém ročním období, vždy s dobrým výsledkem. Nejúčelnější však je natření stromů přímo před rozkvětem nebo hned po odkvětu.

Při sázení stromu je dbáti toho, aby nic z kmene nepřišlo do půdy. V místě, kde se kmen dělí od kořenů, má se děliti půda a vzduch. Mnohé zkušenosti učí, že strom, sazený jen o pouhé 4 cm hlouběji, hyne za 15—20 let, strom o 6 cm sazený hlouběji za 6—12 let, o 10 cm hlouběji sazený za 1—2 léta a o 12 cm hlouběji sazený zpravidla zajde do roka. Hluboko sazené stromy nemohou nikdy nésti ovoce. Spíše možno sázeti mělčeji než hlouběji. U našich ovocných stromů činí výjimku jediné hrušky, roubované na kdoulích a jablka na kmenu svatojánském. Ty se musí sázeti do země vždy až po místo svého zušlechtění, neboť kdoule, doucin a svatojánský kmen snadno pouštějí kořínky, jak vysoko se pokryjí zemí. Činí se to i proto, že shora uvedené rouby jsou proti mrazu velmi choulostivé a zem je tak rovněž chrání před zmrznutím.

Čištění starších ovocných stromů. Starší, rozpraskanou kůrou pokryté ovocné stromy se mají oškrabovati srpovitě zahnutým železným škrabákem. Zkušení sadaři tak činí vědouce, že odstraněním staré, odumřelé kůry zbavují strom všech cizopasníků, jako je mech, lišejník a hnízda škodlivého hmyzu. Opatrným zacházením tímto škrabákem se stromu učiní veliké dobrodiní. Zejména jde-li o odstranění škodlivého hmyzu, musí se zakročiti se vší energií. Použíti koštěte místo škrabáku se doporučuje jen při mladých ovocných stromech, jež nemají odumřelou, rozpukanou kůru.

Čištění mladých ovocných stromů se neděje škrabákem, nýbrž starým, opotřebovaným proutěným koštětem. Vše, co při očišťování spadá na zem, musí se pečlivě sebrati a spáliti.

Trhliny. Trhliny na ovocných stromech pocházejí ponejvíce od mrazu, když na příklad po mírném počasí náhle uhodí silný mráz. Uděláme si jemnou kaši z jílu a tou všechny trhliny zamažeme. Přes ty pak ovážeme kusy starého plátna, aby se jíl z trhlin deštěm nevyplavil.

S e d á t k a k o l e m o v o c n ý c h s t r o m ů. Dáme-li kolem stromů sedátka, dbejme, aby byla opěradla sedátek pokud možno plochá a sedadla široká. Ovocné stromy těžce snášejí, uzavře-li se jim kmen a udupá-li se jim okopávka, což se stává, jsou-li opěradla příliš vysoká a sedadla příliš úzká.

Š k ů d c i o v o c n ý c h s t r o m ů. Mnohdy ani netušíme, jaké spousty škodlivého hmyzu mohou být v ovocné zahradě nebo štěpnici. S ovocnými stromy a keři musí býti současně postřikovány i v blízkosti jsoucí živé ploty i jiné různé druhy keřů, jež jsou rovněž útočištěm všeho hmyzu. Nejhůře je na tom štěpnice, v jejíž blízkosti roste nepěstovaný hloh. Ten musíme co nejdříve nahraditi keřem jiným, na př. cesmínou, tisem, bílým bukem, růží n. j. K důkladnému ničení škůdců použijeme tohoto osvědčeného prostředku: Vezměme asi 200 gramové lékárnické lahvičky, naplňme je do $^1/_5$ výše vodou s malinovou šťavou a zavěsme 2—3 na každý strom. Za čtyři neděle budou lahvičky plny různého hmyzu. Tyto lahvičky pak vyčistíme, znovu naplníme a zavěsíme, což opakujeme až do podzimku. S lapáním hmyzu můžeme začíti již v dubnu.

M š i c e odstraníme s ovocných stromů tím způsobem, že kmen a větve řádně oškrabeme ostrým kartáčem nebo pořízem. Tím je zničíme, načež strom natřeme hustým vápenným mlékem. Často se také přidává do vápenného mléka karbolineum, avšak zvláštního úspěchu se při tom vždy nedocílí.

N a k l o n ě n é o v o c n é s t r o m y. O narovnání šikmého ovocného stromu můžeme se pokusiti jen tehdy, je-li mladý. U staršího stromu se snadno potrhají kořeny, což pak má za následek zeslabení stromu.

N e ú r o d n o s t o v o c n ý c h s t r o m ů. Hlavní příčiny toho jsou: Povaha druhu, špatně volený kmen roubovací, hluboké nebo úzké stanoviště, choulostivost květu proti mrazům, nevhodné rouby, někdy i nesprávné, příliš silné ořezání větví, jednostranné hnojení a p.

Z i m n í o c h r a n a n ě k t e r ý c h o v o c n ý c h s t r o m ů. Začátkem února chráníme kmeny a silnější větve stromů proti slunečním paprskům vápenným nátěrem, zákrsky pak přikrývkou chvoje, aby v nich neproudila příliš brzy míza, neboť by tu mráz mohl nadělati těžké škody, na př. trhliny a pukliny, jež se pak velmi těžce hojí.

R á n y n a o v o c n ý c h s t r o m e c h. K racionelnímu pěstění ovocných stromů náleží také jejich ochrana před zraněním různého druhu a pečlivé ošetření způsobených ran. Při ořezávání

větví je nutno dáti pozor, aby byly rány co nejmenší a aby se stromu jejich zacelení ulehčilo. Řezaná větev se nesmí dolomiti a místo řezu se musí velmi pečlivě uhladiti. Větší řezné plochy se musí natříti dehtem z kamenného uhlí, ale při okraji kůry třeba ponechati nenatřený pruh 1—2 cm široký, aby nátěr nezavdal příčiny k trouchnivění kůry. Často vídáme místo dehtového nátěru na řezné ploše přibité prkénko, kousek plechu či lepenky. Toto opatření musíme na každý způsob zavrhnouti, neboť se pod tímto krytím drží velmi snadno mokro a rána zahnívá. Zůstane-li řez větve dlouho otevřen, snadno se v něm usadí plíseň, jež pak způsobí vyhnívání větve nebo kmenu. Najdeme-li už takovou hnijící ránu, musíme ji dobře vyčistiti, natříti dehtem a vyplniti cementem. Je-li kůra stromu poškozena jen ohlodáním, ořežeme roztřepené kousky kůry a rány zamažeme kašičkou z kravského hnoje a jílu.

Šlechtění nebo štěpování pláňat. Se šlechtěním pláňat se může počíti již v červenci, ale zpravidla se šlechtí teprve v srpnu a v září. Při raném roubování musí býti prut, z něhož se berou očka neb pupeny, již vyzrálý a pupeny dobře vyvinuté. Nejlepší očka sedí právě uprostřed prutu. Roubovací pruty berme jen z druhů úrodných a ze stromů úplně zdravých, tedy nikoliv takových, které trpí rakovinou či blednicí nebo jsou náchylné k usychání vršku. I když se seříznutí očka prutu a vsazení do „T" řezu na pláněti udělá pečlivě, nutno si pospíšiti, aby štítek pod očkem nezaschl. Vsazený štítek nesmíme k pláněti přitáhnouti lýkem ani příliš těsně, ani příliš volně. Lýko asi za dest dní uvolníme na zadní straně.

Neodstraní-li se roubovací obvazy včas, lze pozorovati u některých druhů, že příliš brzy nasazují na květ. To má ovšem při tak mladém stromku špatný vliv na vývoj dřeva a listí a proto se musí tento příliš brzy nasazený květ ulomit.

Ovoce. Jeho ukládání. Abychom uchovali delší dobu ovoce, nasypeme na dno dobře vyschlé bedny vrstvu sádry a do ní klademe ovoce tak, aby se navzájem nedotýkalo. Na vrstvu ovoce nasypeme opět vrstvu sádry a tímto způsobem pokračujeme, až je bedna plná. Uložíme ji pak na nepříliš studeném místě. Ovoce musí být ovšem úplně zdravé a dobře oschlé.

Sesychání ovoce — jak tomu zabráníme. Příliš záhy česané ovoce se velmi brzy scvrkne. I zralé ovoce trpí, zůstane-li několik neděl před uložením do sklepa na suchém místě v průvanu. Dobře uzrálé ovoce uschováme nejlépe, když je ihned po česání uložíme do suché komory. Takové místo se pak nemá vůbec větrati nebo co nejméně. Nejlépe je pak takto rozložené ovoce po-

krýti papírem nebo ještě lépe zabaliti je jednotlivě do papíru. Nechati ovoce po očesání na slunci je velmi chybné, neboť takové ovoce nikdy dlouho nevydrží.

O v o c e t r v a n l i v é. Abychom uchovali ovoce čerstvé až do jara a uchránili je před hnitím, uložíme je pokud možno na suché místo se stejnoměrnou teplotou 12° C nad nulou. Větrání takové místnosti při jasném počasí neškodí, ale hleďme vždy zabrániti průvanu, protože způsobuje scvrkání jablek a hrušek a hniličení dužiny. U jemného stolního ovoce se doporučuje každé jednotlivé jablko zabaliti do papíru a položiti je tak, aby se jedno druhého nedotýkalo; kladení ovoce jemnějších druhů na sebe jest se naprosto vystříhati. Nejlépe svědčí ovoci temná místnost. Je velmi rozšířeným zvykem jablka před uložením otírati suchou flanelovou látkou. Nemá se tak činiti, protože tím jablko ztrácí jíní, které má při stolním ovoci velikou cenu, neboť zkrášluje jeho vzhled. Skladové ovoce uložené do sklepa nesmí trpěti vlhkem. Proto takový sklep vysoušíme chlorovým vápnem nebo čerstvě páleným vápnem obyčejným.

H n i t í o v o c e. Objeví-li se mezi zimním ovocem hnijící jablka nebo hrušky, musí se místnost vysířiti a zdravé ovoce zabaliti do jemné rašeliny.

Utrpí-li ležící ovoce m r a z e m, nesmíme je bráti do prstů, poněvadž by na smáčknutých místech hnilo. Abychom namrzlé ovoce zachránili, nejprve místnost dobře vyvětráme; potom je přikryjeme studenými, vlhkými šátky, které často měníme.

D o z r á v a j í c í o v o c e c h r á n i t i o d č e r v ů. Nepřetržité ošetřování a čištění ovocných stromů je nejlepší ochranou proti onemocnění stromů a zkažení ovoce. Od časného jara do pozdního podzimu hnízdí na ovocných stromech veliká množství různých škůdců z říše hmyzu (brouci, larvy a housenky) a mnozí z nich bývají příčinou, že ovoce červiví. Prostřeme-li občas pod stromy v časných hodinách ranních světlá plátna a oklepáváme větve, polapíme spousty různého hmyzu. Všechny zámotky housenek s větví pečlivě odstraňujme a spadlé, načervivělé ovoce sbírejme a zahrabme, aby se larvy nemohly vyvinouti. Na podzim vyhubíme mnoho hmyzu oškrábáním kůry, spálením oškrabků a upevněním lepkavých pásů kol kmenů. Také v okopávce kolem kmene stromu se zdržuje různá havěť, která stromu škodí. Za tím účelem vykopeme dokola v okruhu 1 m asi 10 cm vysokou vrstvu země i s drnem, odstraníme ji a místo ní nasypeme buď řídký, zvětralý, hnůj nebo popel ze dřeva. Tím způsobem dodáme stromu také nové výživy.

Zasílání ovoce. K zasílání se hodí jen ovoce bezvadné. Při ovoci jádrovém zabalíme jednotlivé plody do hedvábného papíru a ukládáme je ve vrstvách střídavě se suchým mechem nebo krátkým senem do bedny nebo bečky tak, aby se ovoce navzájem nedotýkalo a za dopravy při otřesech se neuvolnilo. Do bedny nebo bečky dáme nejprve vrstvu suchého mechu nebo sena, potom vrstvu jablek či hrušek, obalených mechem nebo senem, které pokládáme těsně vedle sebe. Potom opět dáme vrstvu sena nebo mechu a zase ovoce atd., a na konec poslední silnou vrstvu tvoří shora uvedený balicí materiál. Podzimní a zimní ovoce se musí dáti před zasíláním na nějaký čas v hromadách „vypotiti", aby ztratilo část své vlhkosti, než se balí. Ovoce, které má býti dlouho na cestě, se balí do papírových ústřižků, nebo ještě lépe se zasílá zabalené v hedvábném papíře v bednách s přihrádkami na jednotlivé kusy, jako jsou na př. bedničky, upravené pro přepravu vajec.

Ovocná vína. K přípravě jablečných vín se hodí zvláště trpké druhy jablek, jako renety, borsdorfské a j. Zralé ovoce obsahuje nejvíce cukru, ale i ovoce spadlé dává ještě uspokojivý resultát. Všechny nádoby, kterých hodláme použíti k výrobě jablečného vína, musíme co nejlépe vyčistiti; nesmějí býti železné, nýbrž ze dřeva, z kameniny nebo ze skla. Ovoce musíme nejprve přebrati a špatné kusy odděliti; dobré ovoce pak důkladně vypereme a dřevěným tlukačem roztlučeme na kaši. Potom z této kaše co nejdříve vylisujeme šťávu, k čemuž můžeme při menším množství použíti lněných šátků; při zpracování většího množství se používá lisu. Vylisovanou šťavou naplníme dvě nádoby, jednu větší a jednu menší; z menší nádoby pak doplňujeme nádobu větší (sud nebo velkou láhev), aby byla stále plná.

Ovocná šťáva, zvaná mošt, musí pak vykvasiti; k tomu účelu potřebuje teploty 15—20° C. Během kvašení se pokrývá otvor hlavní nádoby lněnou uzávěrkou, ale lepší je tak zvaná kvasná nálevka, jež se dostane v každém sklenářském obchodě. Asi za dva měsíce slejeme víno zvolna do jiné nádoby, aby usazenina zůstala v nádobě staré, a uložíme je v chladném místě ve sklepě, v komoře až do jara. Po uplynutí této doby je víno uzrálé a slejeme je do lahví.

U vín z bobulového ovoce je postup skoro tentýž jako při výrobě vína jablečného; ale záleží na poměru, v jakém se mísí ovocná šťáva s cukrem a vodou. Při výrobě rybízového vína počítáme na 1 litr šťávy ½ až 1 kg cukru a při červeném rybízu asi 1½ l vody. Bílý rybíz nesnese tolik vody a proto jí dáme méně. Naproti tomu při černém rybízu můžeme dáti 2½ litru vody.

S r s t k o v é (angreštové) víno: 1 l šťávy, 1 l vody, 0.75 kg cukru.

J a h o d o v é v í n o: 1 l šťávy, ½ l vody, ½ kg cukru.

B o r ů v k o v é v í n o: 1 l šťávy, ½ l vody, 0.25 kg cukru. Někde se také dělá víno z ostružin a doporučuje se míchati je s červeným rybízem. Shora uvedené návody jsou ovšem jen přibližné, neboť velmi mnoho záleží na tom, jaké jsou plody a bylo-li léto velmi suché nebo velmi mokré. Uvedená čísla však nám přec dají směrnice, jimiž se můžeme říditi.

Padlí je plíseň, jež napadá zejména listí jabloní a kdoulí a na víně zvláště hrozny a mladé výhonky (v posledním případě známá pod jménem cidium). Napadené plody zblednou, pukají, schnou nebo hnijí. Tomu se zabraňuje poprášením jemnou sírou nebo tak zv. kolloidálním roztokem sírovým. Doporučuje se sbírati a spalovati nemocné listí na podzim a odřezávati i ničiti napadené výhonky.

Paznehtník, acanthus, je košatý, krásnolistý letorost, který kvete od června do září.

Peckovice neb **stromy peckovité.** U peckovitých stromů pozorujeme často výrony smoly, podobné lepkavé gumě. Příčina je zpravidla v nějaké poruše pohybu mízy, buď pohmožděním stromu, zraněním nebo i přílišným ořezáváním větví. Tento výron se také často vyskytuje u stromů, rostoucích na vlhkých místech a je důsledkem náhle snížené teploty, když už je rašení stromů v nejbujnějším stadiu. U starších stromů vznikají výrony váznutím mízy, poněvadž jejich kůra už nepovoluje. Zde je pomoc snadná tím, že po celé délce kmene od shora dolů uděláme mělké řezy, které však nesmějí poškoditi lýko a dřevo. U mladých stromů se místo výronu vyřízne ostrým nožem až na zdravé dřevo a rána se po oschnutí zamaže zahradnickým voskem.

Pěnišník neb **rhododendron** pěstujeme v parcích, domácích zahrádkách a jinde na polostinných volných místech. Je proti zimě velmi otužilý a jeho ochrana záleží pouze v lehkém přikrytí kořeniště listím. Vhodná půda pro rhododendron je směs vřesovky, kompostu, listovky, zahradní prsti, kravského hnoje a jílu. Tato směs se dobře promíchá a přidají se do ní ještě vápno, rohové piliny, kostní moučka, Thomasova strusková moučka a kainit. Důkladné zalévání je velmi důležité, aby kořeniště nezaschlo. Jsou-li rhododendrony v kořenáčích, dáme je na polostinné místo ven a kořenáče zapustíme až po okraj do země. Také zde se musí míchání země a pěstování díti jako u rostlin pěstovaných venku v zahradě, ale jednou týdně se zalévají roztokem kravského hnoje. V zimě postavíme kořenáč do chladné místnosti nebo také do dosti světlého

sklepa, kde nemrzne. Zaléváme pak jen občas podle potřeby a ne mnoho. Jakmile se začínají nalévati poupata, můžeme kořenáč přenésti do teplejší místnosti a rostlině přidáváme vláhy.

Píďalka kroužkovitá. Tento nepatrný motýlek klade svá vajíčka kolem větviček v podobě kroužků neb prstýnků hustě vedle sebe. Tyto kroužky se musí v zimě odstraňovati i s větévkou. Také vylíhlé malé housenky se musí ihned ničiti, než se rozlezou po celém stromě.

Pilát, anchusa. Pilátem se zdobí záhonky, květinové koberce a obrazce, jež jsou na výsluní, neboť jeho pěkný, temně modrý květ, podobný květu pomněnky, je velmi ozdobný a tvoří nádherné výplně. Kvete v dubnu a v květnu.

Plamenka, phlox. Známou skvostnou jarní květinou je plamenka, která se hodí ke všem pracím zahradního architekta, zejména jako lemovka okrasných záhonů i jako ozdoba mezi porost na kamenitých částech, jako jsou alpinaria, zdi a p. Vyniká bohatým množstvím květů.

Letní odnože plamenky. K rozmnožování letními odnožemi používáme silných přízemních výhonků, které se pod skleněným příklopem rychle a dobře zakoření.

Plamének, clematis. Plamének miluje půdu složenou z listovky, písku a jílu. Vyskytuje se ve dvou druzích jako plamének velkokvětý a drobnokvětý v nejrozmanitějších barvách. Některé z těchto úponkovitých rostlin jsou otužilé proti zimě, jiné však nevydrží, ale z jara vyhánějí ze svých kořínků nové výhonky.

Plavuň, lycopodium, je mechovitá rostlinka s plazivými lodyhami až 1 m dlouhými. Roste v jehličnatých lesích, na ladách a miluje křemenitou půdu. Výtrusy sbíráme v srpnu a září. Moučka z plavuně slouží k zasypávání ran po spáleninách a odvar z ní staví průjem.

Plodnost ovocných stromů souvisí úzce s vrchní sítí kořenů. Okopávka se musí mělce okopati a pohnojiti kompostem. Kořínky pak směřují k povrchu, kde mají vláhu i vzduch, což je jim velmi na prospěch.

Porosty užitečné. Jirovec, kaštan koňský, maďál, aeskulus hippocastanum. Jeden díl rozkrájených nebo rozmačkaných kaštanů, namočených 1—2 dny v 5 dílech vody, je výborným prostředkem k vypuzení červů z kořenáčů. Jakmile nalejeme tento roztok na prsť, již za několik okamžiků vylézají žížaly na povrch, kde je můžeme sesbírati a zničiti.

Černý bez, sambucus nigra. Rozvěsíme-li větvičky tohoto keře v místnostech, kde jsou mouchy, moli, komáři, štěnice a j., zmizí hmyz z místnosti co nejdříve.

Pomněnka, myosotis, nachází rozmanitého upotřebení; velmi pěkně zdobí záhony, koberce a j.; je i velmi hledanou květinkou k vázání kytic. Je mnoho druhů pomněnek s. více méně krásnou barvou kvítků. Pomněnka miluje vlhkou a humusovitou půdu.

Posvícenské koření. Tento keř neměl by chyběti v žádné zahradě pro svůj pěkný vzhled. Zároveň je však užitečným keřem pro kuchyň. Černé bobule, které na něm rostou, obsahují pěknou červenou šťávu, jež se velmi dobře hodí k barvení některých pokrmů. Plody dozrávají velmi nestejně a musí býti tudíž sbírány dříve, než opadají. Poněvadž však s jediného keře můžeme natrhati najednou jen velice málo bobulí, musíme si šťávu jen po částech nashromážditi. Šťávu připravujeme takto: v malém porculánovém hrnečku vaříme bobule a obsah pak protlačíme nějakou tkaninou. Šťávu svaříme s cukrem, vychladlou nalejeme do malé lahvičky a neprodyšně uzavřeme. Kdybychom šťávu vařili příliš dlouho v nějaké plechové nádobce, ztratila by svoji krásně červenou barvu.

Pouštění mízy. Nevyvíjejí-li se poupata dobře, nebo chceme-li, aby slabší větvičky zesílily, pouštíme stromu mízu. Kůru nařízneme na kmenu také v tom případě, je-li proti koruně slabě vyvinut.

Protrhávání nasazených plodů. Je velmi příjemné skliditi hodně ovoce, ale přece se jen úroda vynikající množstvím nikdy nevyrovná úrodě vynikající jakostí. Protrhávání plodů, jak nazýváme odstraňování nevyvinutých ještě plodů, je práce, ke které se sadaři či pěstitelé ovoce neradi odhodlávají, a přece je to práce nutná a prospěšná. V příznivých letech totiž nasadí ovocné stromy a keře mnohem více plodů, než se jich na stromě může vyvinouti v dokonalé ovoce. Následkem toho zůstane ovoce zakrnělé a nevzhledné, špatně dozrává a nemívá dobrou chuť. Nemůže se ho vůbec použíti jako ovoce stolního a hodí se jen pro běžnou spotřebu a výrobu moštů.

M o n i l i e, jež se jeví jako bílý povlak na jablkách, hruškách, slívách a třešních, je nemoc napadající nejčastěji ovoce, které roste hustě pohromadě. Taková svrasklá a vysušená nedochůdčata vidíme pak ještě příštího jara na stromech. Také snovač jablečný, působící tolik škod v sadech a zahradách, rád napadá plody, které jsou na jedné větvi hustě pohromadě. Do každého ovoce vloží vajíčko, z kterého se brzy vylíhne ponrava, ničící zakrátko celý plod. Rovněž nedozrávání ovoce mívá příčinu v přílišném množství plodů. Oba shora jmenovaní škůdcové nás sami nutí protrhávati plody, neboť jejich činnost maříme jen odstraňováním napadených plodů a tím umožňujeme lepší vývoj plodům zdravým. Spadnou-li takové plody se stromu samy, nesmíme je nechati na zemi a hned

je odstraníme. Plody, které se ještě k nějakému účelu hodí, spotřebujeme, ostatní však spálíme. Velkoplodá srstka (angrešt) nasadí velmi mnoho plodů, polovinu však v květnu očesáme a můžeme z nich upraviti velmi chutný kompot nebo je prodati, protože se i nezralý angrešt dobře platí. Tím však také přispějeme k tomu, že keř bude míti plody kvalitní co do velikosti a chuti. Plody nesmíme protrhávati jen jednou, ale dvakrát až třikrát po určitých časových intervalech a vždy ještě najdeme dosti churavých nebo napadených, které pečlivě odstraňujeme. U vinných hroznů si počínáme právě tak. Odstraňujeme vždy nejzakrnělejší bobule, jež jsou velkými bobulemi tísněny. Také vyvinutější ovoce, jež visí hustě pohromadě, se musí probírati.

Protrhávání ovoce je totéž jako protrhávání nasazených plodů, jak jsme již v předešlých řádcích o tom pojednali. Jde vždy o odstranění přílišného množství plodů. Protrháváme-li ovoce příliš záhy, může se státi, že vlivem jiných okolností ztratí ovocný strom později ještě část své úrody, takže sklizeň je pak velmi malá. Protrháváme-li plody pozdě, tu zbytečné plody odebéřou stromu příliš mnoho mízy. Zkušeností se došlo k tomuto pravidlu: jádrové ovoce protrháváme, jakmile se v něm vytvoří semeník, ovoce je pak velikosti asi vlašského ořechu. Peckovité ovoce se protrhává, až je pecka úplně vyvinuta. Ovoce se trhá se stopkou od větvičky. U vysokokmenných ovocných stromů je přípustné opatrné třesení, při čemž nemocné a života neschopné ovoce spadne. Velikou pozornost věnujme vždy ovoci chorému, plesnivému a červivému. Stalo se jaksi pravidlem, že se má ponechati v běžném 1 m délky větve asi 8 plodů. Výjimky od tohoto pravidla jsou samozřejmě závislé na druhu ovoce, vlastnostech stromu, síle plodících větví a na zdravotním stavu ovoce. Jest si třeba pamatovati, že se má ovoce protrhávati podle velikosti stromu v 3—4 přestávkách po sobě. Tak získáme velké plody pěkných tvarů, za něž se platí mnohem lepší ceny než za ovoce zakrnělé a zmrzačené.

Půda a její zlepšení. Rašelinná drť je výborným prostředkem k pohnojení půdy, nemáme-li kompost. Písčitá půda se stane rašelinnou drtí vaznější a drží lépe vodu, tuhá půda zkypří a chladná se zahřeje. Do hnojiv se přidává s prospěchem krevní moučka, a to na 1 m² 20 gramů. Rovněž lze půdu pohnojiti vápnem.

Kypření. Jestliže po jarních deštích uhodí náhle sucho, způsobené prudkým sluncem, utvoří půda na povrchu rozpukanou a tvrdou kůru, jež velmi překáží vzklíčení útlých výsevů. Tento korovitý povrch půdy změkčíme zaléváním vlažnou vodou a zkypříme opatrně vidlicí. Také vyklíčeným již rostlinám tím prospějeme.

Záhony poseté hrachovinou zkypříme po zalití půdy železnou dvouzubou motyčkou.

Rakovina kořenů je zhoubou ovocných stromů. Napadá kořeny mladých ovocných stromů a ničí je tak, že strom záhy zajde. Je to vlastně cizopasná houba, jejíž hlavičky lze nalézti u úpatí kmene. Boj s ní bývá obtížný, namnoze bezvýsledný. Jediným prostředkem v tom případě je nám žíravé vápno rozpuštěné ve vodě na 1 m^2 1 kg, kterým půdu nasycujeme. Nejlépe je na takových místech, kde se houba usadila, po několik let ovocné stromky vůbec nevysazovati.

Rakovinu, způsobenou **krvavou mšicí,** rozeznáme snadno od rakoviny pravé tím, že rány toho druhu vypadají jako vlnité zduřeliny, značně vráskované a hluboko sedící v dřevě jabloně. V trhlinách, děrách a skulinách konají mšice krvavé, zhoubné dílo. Abychom je úplně vyhladili, nestačí pouze několikrát setříti vlnitou masu, pod níž se mšice ukrývají, nýbrž je nutno tekutinu, kterou mšice ničíme, důkladně vstřikovati a vtírati do doupat mšic a povrch pečlivě uhladiti, neboť na hladkých místech se tento škůdce neusazuje.

Rašelina. Těžká a vlhká rašelinovitá půda může se pohnojiti sádrou, kterou za tím účelem roztlučeme nebo rozmeleme. Pro půdu jiného druhu se sádra nehodí, ježto ji činí málo propustnou vodě.

Reseda. Reseda naplňuje svou příjemnou vůní od července až do podzimku zahrady, kde jí bylo poskytnuto nepříliš suché půdy. Reseda se sama vysévá, neboť při dozrávání padají její semena do půdy, v níž pak zase v příhodné době vyklíčí. Jistější však jest zasíti záhy z jara několik resedových semen na záhon se stálým sluncem a mělce je zahrabati. Půdu dostatečně zavlažujeme a záhon pečlivě čistíme od plevele. Tuto nepatrnou námahu pak odmění pěkný a silný vzrůst rostlinek a jejich nádherná vůně. K pěstování resedy v kořenáčích se vždy dává přednost semenům z roku předešlého proto, že rostlina ze semene loňského roste bujněji než ze semen letošních.

Rigolování neb **prohazování půdy** náleží k nejdůležitějším zahradním pracím, vykonávaným přímo v půdě, a mají ten účel, zkypřiti půdu ve větších hloubkách, než se zryje pouhým rýčem. Rigolování do hloubky 50—75 cm, jež ovšem záleží na povaze půdy a jiných okolnostech, jak bude níže řečeno, děje se tímto způsobem: Ve zmíněné hloubce se vykope podélný příkop a země se vyhodí podél něho. Pak kopeme druhý souběžný příkop a zem z něho vyhazujeme do příkopu prvního, takže vrchní vrstva přijde

dolů a dolní vrstva nahoru. Týmž způsobem kopeme příkop třetí a pokračujeme, až k poslednímu příkopu, který pak vyplníme zemí z příkopu prvního. Hloubka příkopů se řídí povahou půdy, porostů, t. j. je-li pozemek určen pro pěstování zeleniny či k založení ovocné školky. V každém případě je jistě dobře rigolovati zahradní pozemky každých 5—6 let.

Rmen se hodí k pěstování na slunečních místech a jeho krásné hvězdicovité květy jsou po celé léto pěknou ozdobou zahrad.

Rouby. Větvičky růží, fuchsií a j., posílané za účelem očkovacím (roubovacím), zůstanou svěží, když je uříznutým koncem zastrčíme do syrové brambory.

Rozchodník, sedum, se hodí k ozdobě skalek v zahradách i jako závěsná květina. Je jednoletou bylinou a doporučuje se v zahradách sázeti jej zvláště jako výplňovou květinu. Vysévá se v březnu až dubnu do květináčů s lehkou písčitou půdou.

Růže. Nejjistější ochranou v zimě růží vysokokmenných, nízce roubovaných i původních, je jejich položení na zem, což se může učiniti již koncem října. S přikrytím růží můžeme ještě tak dlouho posečkati, až přejdou první lehké mrazíky. K přikrytí růží použijme jen suchého materiálu, chvoje smrkové nebo jedlové. Listí se doporučuje méně, neboť se v něm rády usazují myši, které z nouze ohlodávají kmen i větvičky.

Pokládání růže vysokokmenné. Vysokokmenné růže bývají velmi často již v říjnu, sotva se objeví první mrazík, pokládány a přikrývány; to není správné, nízká temperatura 5—6° R na podzim růžím velmi poslouží, neboť tím dřevo jaksi otuží a vyzraje a méně pak trpí. Proto máme s touto prací posečkati, až země zmrzne asi do hloubky 1 palce. Jest samozřejmé, že se koruna růží musí napřed důkladně prořezati, t. j. zbaviti všech slabých, zmrzačených a chorých větviček, které nikdy nenasadí květy, aby rostlině zbytečně neubíraly potravy. Větvičky se pak přiřezávají na jaře.

Hnití poupat, které se objevuje při trvalém deštivém počasí, bývá zaviněno jistým druhem plísně. Napadené výhonky a poupata se musí spáliti.

Růže, pěstění a řezání. Růže je z květin v zahradě vždy na prvém místě. Chráněné, slunečné místo jí velmi prospívá, zvláště dopolední slunce má neobyčejný vliv na její vzrůst. Písčitá, hluboce založená jílovitá půda je pěstování růží nezbytnou podmínkou, neboť jen taková půda podporuje dokonalý vzrůst a vývoj kořenů. I jinou půdou vezme růže ráda zavděk, ale nesmí býti bahnitá, studená a mokrá. Učiníme velice dobře, když vykopeme půdu do hloubky 50 cm a zkypříme ji přidáním zvětralého hnojiva, protože

Ostnatí miláčci.

růže má velmi ráda teplejší půdu. Nejvíce škodí a ničí růže zalévání a postřikování studenou vodou. Častější hnojení kravskou tekutou mrvou růžím prospívá; po ní růže mocněji rostou a největší jejich škůdce, padlí, se jich nechytne. Jestliže se však přece uchytí, vypudíme je zaprašováním sirným květem. Růže je lépe vysazovati na jaře než na podzim; čerstvě zasazené růže musíme přikryti zemí, vysokokmenné pak skloniti k zemi a na jejich korunku také nasypati zem, až se očka počnou probouzeti k životu. U druhů vysokokmenných volme jen tak vysoký kmen, abychom se mohli kdykoliv podívati do otevřeného kalichu polorozkvetlého květu.

Dříve než růži zasadíme, namočme její kořínky do řídké jílové kaše, neboť se tím vzrůst kořínků růže velmi posiluje. Zvláštní kapitolou pěstování růží je řez růží. Jsou růže vzrůstu mocného a slabého. Při ořezávání růže tedy nepřihlížejme jen k formě její koruny, nýbrž i k její síle nebo k schopnosti vzrůstu jejího druhu. Je-li to druh mocného vzrůstu, ponecháme na růži více oček než na druhu útlého kmene a slabého vzrůstu. Ořezávání růží má velký vliv na množství květů. Větévky silně pučících růží seřízneme až na 6—8 oček, kdežto slabě pučících růží na 3—4 očka. Není zde pevného pravidla a milovník růží se musí řídit svými zkušenostmi a individualitou pěstovaných druhů. Ale všeobecně platí i zde, že se každá růže, ať vysokokmenná nebo keř, musí dobře prořezati, všechno slabé dřevo odstraniti, ale jinak se nesmí zbytečně pořád přistřihovati. Prostředně silné růži vysokokmenné má zůstati na koruně 12—18 oček, nic více. Vyvinou-li se z oček jen $^{2}/_{3}$ v květ, bude na korunu růže rozkošná podívaná. Chceme-li uříznouti květ růže, uřízneme jeho stonek tak, aby na větvičce po něm zbyla 2—3 očka. Ta záhy vypučí a ještě na podzim se dočkáme druhého květenství.

R a k o v i n a r ů ž e se objevuje u starších, vysokokmenných růží. Hlízovitými výrůstky a zduřeninami na místě roubování hyne celá korunka. Z takových kmenů nesmíme vůbec bráti rouby. Růže se nesmějí mnoho hnojiti a větvičky se musí přiřezávati co nejméně.

Š k ů d c i r ů ž í. Největší škody růžím způsobuje růževrt, jehož larva vyžírá dřeň kmene. Také mšice růžová je obávaný škůdce růží. Oba tito škůdci patří k pilatkám. Larvami růžovrtů nadělané chodbičky v kmenu očistíme od larev drátem a otvory zalepíme zahradnickým voskem. Napadené výhonky ořežeme a spálíme. Půdu musíme zrýti, zkypřiti a posypati vápnem. Mšice růžové zničíme, okartáčujeme-li kmeny hrubým kartáčem, namáčeným v roztoku mýdla v petroleji.

Listy růží bývají často napadány pilatkou růžovou, žlabatkou růžovou, čalounicí obecnou, obalečem, růžovou mšicí, bezočkou růžovou a j. Květům pak škodí různí brouci, píďalky a hlavně černá

pilatka. Z brouků škodí růžím zejména zeleně-kovově lesklá mandelinka růžová, která se zdržuje na květech a ssaje z lůžka sladkou šťávu, čímž zničí květ. Mírným oklepáváním růží časně zrána zbavíme je cizopasníků. Dáme-li pod růže misky s rozředěným medem, pochytáme také mnoho hmyzu.

Padlí na růžích. Abychom růže uchránili před padlím, nesázíme je hustě k sobě a dbáme toho, aby měly stále dostatek vzduchu, světla, slunce, vápna a fosforu. Čím více potravy rostlině poskytujeme, tím spíše odolá tomuto škůdci. Byla-li růže přece touto plísní napadena, postříkáme ji roztokem 200 g modré skalice a 250 g sody v 5 litrech horké vody. Také posypání sirným květem anebo zakuřování tabákem se proti této nemoci osvědčuje.

Letní rozmnožování nízkých růží. Nízké druhy růží jsou mnohem levnější než růže vysokokmenné, netrpí také tolik mrazem, přikryty chrastím, dobře přezimují, a odolávají snáze větru. Dají se snadno rozmnožovati, takže si zašlé růžové keře snadno a levně můžeme nahraditi. Rozeznáváme dvojí způsob pěstování růží keřových, a to roubování ušlechtilého druhu na šípek nebo rozmnožování odnožemi. První způsob jest obvyklý v zimě, druhý v létě. Pokud se týče hodnoty obou druhů, je všeobecně známo, že na pařízek roubované růže jsou otužilejší a vytrvalejší než růže původní. To platí obzvláště o čajovkách, čajovkách hybridách a růžích remontanských. Přes to pěstujeme i tyto druhy růží původních, neboť jejich vypěstování je snadné a levné. Vždycky se tak pěstují měsíční růže, polyantha a několik růží bourbonských. Vyhledáme si nejdříve květu schopné, zdravé a silné mateřské keříky a uřízneme z nich silné, zdravé, již dřevnaté větvičky (letošní dřevo) s 2—3 očky, které sázíme jako odnože. Spodní konec odnože musí končiti posledním očkem. Vhodnou dobu pro rozmnožování růží odnožemi nemožno přesně určiti. Koncem července a počátkem srpna jsou však již téměř všechny výhonky tak vyzrálé, kdežto jejich očka ještě spí. Na odnožích ponecháme všechny listy, jenom list při nejspodnějším očku odstraníme. Pro menší druhy růží (měsíční) vyhledáme stinný, pokud možno k severní straně položený nebo zdí zastíněný záhon s hodně písčitou zemí. Lepší druhy růží vyžadují studeného skleníku s hodně písčitou zemí. Odnože nastrkáme do země na 1 cm od sebe, nikoli hluboko, pokropíme je a otevřeme okna. Kdo má dosti času, může je při slunečném počasí pilně kropiti. Jinak stačí pokropit je dvakrát, ale odnože musí býti ve stínu. Vzrůst je pak ovšem o něco pomalejší, než když kropíme často. Asi po 14 dní bráníme přímému přístupu vzduchu a teprve pak mu odnože zvolna přivykáme. Po dalších 14 dnech až 3 nedělích přesazujeme odnože do květináčů

a necháme je přezimovati v sklenících. Nemůžeme-li tak činiti, stačí i každá světlá, suchá místnost, kde nemrzne. Na jaře (v březnu až dubnu) se vysazují pak do volné půdy. Drží-li se zem dobře na koříncích a růže zůstanou v téže zahradě, nemusí se přiřezávat. Poněvadž se při správném zacházení jen málokterá odnož neujme, opatříme si tak snadno pěkné a levné růže.

Šlechtění růží. Zralost a schopnost růží k očkování poznáme podle trnů. Dají-li se ulomiti hladce od větvičky, že se jimi nestrhne kousek kůry, jsou dřevo i očka zralá. To se týká zejména takových výhonků, které již jednou kvetly. U jemných čajových růží se nesmí tato vhodná doba promeškati, neboť zpravidla zase velmi záhy pučí. Chceme-li roubovati na pučící očko, aby ještě téhož léta vyrazilo a snad ještě v pozdní jeseni kvetlo, musíme roubovati již v červnu—červenci. Takto roubovaná očka však nemají v témže roce kvésti, poněvadž se tím mladý výhon značně oslabí. Raději poupě vyštípneme. Roubování na spící očko, což se děje v srpnu, je úspěšnější, protože sice očko zaroste, ale už nevyžene a vyhání pak příštího jara tím mocněji. Roubovacím nožem učiníme na místě na kmeni, kde chceme zasaditi očko, příčný řez, kterým lehce prořízneme i lýko a mázdru až na dřevo, potom učiníme svislý řez dolů, ale nikoliv delší, než je očko s dřevem. Pak opatrně uvolníme lýko kmene po obou stranách podélného řezu a vsuneme roubované očko do rozštěpeného otvoru. Hlavní věcí při roubování jest, aby se kůra lehce a pružně podávala. Očko odřízneme s proutku ostře po délce a dřevo nad očkem uřízneme. Rovněž i list, takže zůstane při očku jen kratičká část stopky listu. Není správné vylomiti z očka dřevo, neboť očko se snadno vylomí s ním a potom bychom roubovali kůru jen s obalem očka, jehož jádro zůstalo na dřevě. Když očko vsuneme do naříznutého otvoru, tu je-li štítek pod očkem příliš dlouhý, uřízneme přesahující konec na příčném řezu; stačí jen na tom místě trochu přitlačiti ostřím roubovacího nože. Tento celý postup však nesmí trvati dlouho, aby zatím očko neuschlo a nezaschl řez na kmeni. Také se nesmí bráti očko do úst, neboť ostrá slina by zabránila srůstu očka s určeným mu místem. Očko se pak s roubovacím místem ováže buď vlněnou nití nebo raději lýkem a to tak, aby očko zůstalo úplně volné. Dobře jest obvaz potříti buď zahradnickým tekutým voskem, kolodiem nebo vaječným bílkem. Je-li šípek silný, můžeme naroubovati na různých stranách oček více pro případ, že by se některé neujalo. Podmínkou však je, aby bylo roubované očko z větvičky se zralým dřevem. V této práci nabudeme zakrátko jisté zručnosti. Jakmile očko přiroste, uvolníme poněkud obvaz, aby stoupající míze nezabraňoval vyživovati roubované místo. Tímto způsobem

můžeme růžový kmen naroubovati také až u kořenů a tak si vypěstíme nízké růžové keříky, které rovněž bohatě kvetou a způsobí nám někdy více radosti než slabé růže vysokokmenné.

D r u h y r ů ž í. R e m o n t á n n í r ů ž e jsou proti zimě otužilé a stačí jim lehké přikrytí. Poněvadž častěji kvetou a krásně voní, jsou v našich zahradách velmi oblíbeny.

Druhy:
Bílá — růže mírová.
Červené — Alfred Colomb, Hugh Dickson, Louis Späth, Ulrich Brunner.
Růžová — Captain Christy.
Tmavočervené — Eugène Fürst, Prince Camille de Rolan, princezna de Bêarn.
Žlutá — Ludvík Möller.

R ů ž e č a j o v é jsou nejušlechtilejším druhem vypěstovaných růží. Jejich bohaté barevné odstíny, jejich vůně, jejich nádherný tvar každého potěší. Poněvadž jsou velmi choulostivé proti vlhku a mrazům, musíme je na zimu pečlivě přikrývati.

Nejznámější druhy:

Bílé (také žlutavě nebo červeně stínované): Augustina Guinoisseau, Bessie Brown, Deegensova bílá, Maršál Niel, Ethel Malcolm, kněžna Pless, císařovna Augusta Viktorie, Mrs. Theodor Roosevelt.

Červená: Avoca, Covent Garden, Friedrichsruh, Generál Mac Arthur, Geo. C. Waud, George Dickson, pozdrav Teplicím, Hindenburg, Johana Sebus, Laurent Carle, Marie Henriette, Richmond, Rose d'Esparance, Krakonoš.

Měsíční růže. Ohnivé všeho druhu.

Mnohokvetoucí zákrskové růže: Ännchen Müller, George Elger, pozdrav z Cách, Loreley, Yvonna Rabier.

Růže stolisté: Centifolia major, Centifolia parsiflora.

Růže mechové: Blanche double, Blanche Morreau, obyčejná mechovka.

Růže popínavé. Perla z Britzu, Ruga, Thalia, Trier, Anglaia, Gardenia, Carmine Pillar, Excelsa, stále kvetoucí Grimson Rambler, Rubín.

Růžové: Belle Siebrecht, Arabella, Dernburg, Královna barev, Korunní princezna Cecilie, La France, La Tosca, Madame Léon Pain, Madame Ségond Weber, Mildred Grant, Ophellia, Radiance, Vivè Hijos.

Smuteční růže. Rubín, červená, Krasavice, růžová, White Dorothy, bílá.

Žluté (také červeně stínované): Belle Lyonnaisse, Duchess of Wellington, Edu Meyer, Paní Ida Munch, Gloire de Dijon, Harry Kirk, Lady Creenhall, Lady Roberts, Madame Ravary, Maršál Niel, Mrs. T. Hillas, Nelly Verschuren, Valkýra.

P ř e z i m o v á n í r ů ž í. Nejjemnější druhy se zasypou m o u r e m z kamenného uhlí a koruny se dobře přikryjí. Navrch pak přijdou hroudy země, aby se růžový kmen nezvedal; v této poloze zůstávají stromky velmi zdravé, ani při mokrém počasí nehnijí a při tom jsou před mrazy velmi dobře chráněny. Mour pak se na jaře dá v zahradě na cesty, což je velice účelné.

R e z n a r ů ž o v ý c h l i s t e c h ničíme tím, že napadené listy sbíráme a pálíme. Na jaře, než začnou pučeti listy, postřikujeme růže 1% směsí modré skalice a vápna. Rovněž 3—5% směsí síry a vápna se doděláme dobrých výsledků.

O ž i v e n í č i n n o s t i r ů ž o v é h o s t r o m k u. Korunu stromečku sehneme k zemi a přikryjeme půdou tak, jako na přezimování, avšak s tím rozdílem, že jeho kmen neobalíme slamou. Nečiňme tak příliš pozdě v létě, poněvadž stromeček ještě na podzim téhož rolu pěkně pokvete.

Rybíz. Rybízu se dobře daří a dává hojnou úrodu i na špatném

pozemku. Jeho plody bývají v domácnostech různým způsobem zužitkovány. Rybízové keře vynikají trvanlivostí a je zajímavo, že jsou úrodnější než rybízové stromky. Sázíme je do dobře propracované a pohnojené půdy ve vzdálenostech 2 m od sebe.

Nejznámější druhy jsou tyto:

Baldvin. Hrozen dlouhý, bobule veliké až velmi velké, které se po uzrání drží na stopce déle než u druhů ostatních.

Bílý dlouhohrozen. Velmi bujně rostoucí keř toho druhu nasazuje 18—20 cm dlouhé hrozny s velikými, žlutavě bílými bobulemi, jemně kyselé příchuti.

Černý dlouhohrozen. Bobule velké až velmi velké, leskle černé, velmi šťavnaté, sladké a s kořennou příchutí. Hrozny má velmi dlouhé a všechny bobule zrají stejně. Keř je silný a úrodný.

Černý hrozen. Hrozen dlouhý, bobule velké i velmi velké. Keř velmi úrodný.

Rybíz velmi nízko u země pěstovaný, jen ztěži vyhání nové výhonky.

Červený bezjaderný. Hrozen prostředně dlouhý až dlouhý, bobule dosti veliké. Zrnka má vždy jalová, při jídle sotva patrná. Pro tuto vlastnost, jakož i proto, že má kysele kořennou chuť, jest velice oblíben. Má krásně temně červenou barvu. Jeho plodnost je však nepravidelná.

Červený holandský. Dlouhé hrozny, bobule velké, leskle světle červené. Má-li keř silnou půdu a dostatečnou vláhu, roste bujně a je mimořádně úrodný. Bývá hledán na trhu a hodí se dobře na stůl.

Fayův úrodný. Hrozny dlouhé, až velmi dlouhé. Bobule velké i hodně velké. Velmi plodný.

Gonduin. Hrozen dlouhý až velmi dlouhý, bobule prostřední velikosti. Keř mimořádně úrodný. tvoří ze všech druhů rybízů největší a nejotužilejší keře.

Holandský růžový. Hrozen dosti dlouhý, bobule prostřední až velké. Keř velmi úrodný.

Holandský bílý. Dlouhý hrozen, bobule velké až hodně velké, žlutavě bílé, příjemné nakyslé chuti; keř mimořádně úrodný. Výborný tržní a stolní rybíz. Hodí se nejlépe k přípravě vína.

Houghton Castle. Hrozen dosti dlouhý, bobule prostřední až velké. Keř mimořádně úrodný.

Hvězda severu. Hrozen dlouhý až hodně dlouhý. Keř mimořádně úrodný.

Pomona. Hrozny velmi dlouhé; 15 cm dlouhé hrozny s 27—30 stejnoměrně prostředně velikými bobulemi nejsou vzácností. Keř velmi úrodný.

Prvenec. Kmen má silný, přímý vzrůst, husté a zdravé listí a je velmi plodný. Jeho dlouhé hrozny mají mnoho velkých, živě červených bobulí.

Versaillský bílý. Dlouhé hrozny, bobule velké až velmi velké, žlutavě bílé, chuti jemně nakyslé. Keř velmi úrodný. Jemný stolní rybíz.

Řeřicha neb řeřišnice. Tato rostlina činí velmi pěkné krycí plo-

chy, ale je třeba v tom případě vybírati druhy se stejnoměrným vzrůstem.

Řimbaba. Její plazivý druh (thihatchewi) jest nejlepší rostlinnou náhradou za trávník; daří se jí dobře v písčité půdě, na příkrých, slunečních stráních, na nichž se trávník neudrží. Ostatní druhy vyžadují jílovitou, výživnou půdu a výsluní. Také v horší půdě však kvetou dosti obstojně.

Sedmikrása, bellis perennis, patří k nejznámějším leto-

rostům. Pro účely zahradní volíme velkokvěté, plné druhy. Vyžaduje vlhké, luční půdy, na níž v dubnu krásně kvete.

Semena květin, jež jsou velmi choulostivá, klíčí v čerstvé a chladné půdě špatně. Taková půda se musí proto zahřívati.

Zkoušení semen. Klíčivost semen, která chceme vysévati, vyzkoušíme tímto způsobem; pokryjme plochý talíř kouskem ssacího papíru, na nějž dejme část zkoušeného semene a papír udržujme stejnoměrně vlhký a hodně teplý. Semena počnou klíčiti a můžeme zjistiti, hodí-li se k výsevu a jaké procento jich vyklíčí. Nejlépe je při této zkoušce na talíř poklopiti skleněný zvon, abychom zabránili rychlému vypařování vody.

Skalní porosty. K osázení skalek hodí se velmi dobře různé druhy kozinců, tragantů. Svým nízkým poduškovým vzrůstem a

svými ozdobně peřistými listy působí velmi pěkně. (Astragalus angustifolius, astragalus aristatus). V době květu jsou listy úplně schovány pod hojnými, dosti velikými květy bílé nebo světle růžové barvy.

Sklenice k zavařování nejlépe uzavřeme, navlhčíme-li přiměřený kus pergamenového papíru vaječným bílkem a pevně jej přitlačíme na otvor sklenice. Uspoříme si tím času a nemusíme sklenice ovazovati motouzem.

Zavařovací sklenice „Rex“ chráníme před prasknutím tímto způsobem: Namočíme kus plátna do horké vody, lehce je vyždímáme, položíme čtyřnásobně složené na stůl a na ně postavíme sklenici. Do sklenice podložené tímto horkým plátnem pak můžeme bez obavy nalíti horké ovoce, aniž sklenice praskne.

Slívy a švestky milují vlhkou, výživnou a řídkou půdu. Suchá a tvrdá půda se pro pěstování sliv nehodí. Doporučitelné druhy:

Bühlerova raná slíva (zraje koncem srpna). Prostředně veliká, tmavomodrá. Vhodné hospodářské i stolní ovoce, hodí se výborně k přepravě. Strom v teplejší poloze nese brzy a hojně ovoce.

Domácí švestka neb švestka selská (zraje koncem srpna až prostřed října). Velká tmavomodrá. Strom nese ovoce pravidelně a velmi hojně. Švestky jsou chutnou poživatinou nejen syrové, ale i vařené na povidla, pečené, zavařované, sušené, nakládané do cukru atd.

Královna Viktorie (zraje koncem srpna až začátkem září). Zvlášť velká, fialově červená, přepravy schopná. Stromy bohatě nesou a hodí se k hromadnému vysazování.

Zelená renklota (zraje začátkem a prostřed srpna). Prostředně velká, žlutavě zelená. K zavaření výhodná, přepravy schopná. Strom mimořádně úrodný. Hodí se k hromadnému pěstování.

Žlutá slíva vaječná (zraje začátkem i prostřed srpna). Velká až velmi velká, žlutá, strom velmi úrodný.

Slívy a švestky, jejich uschování. Slívy jsou ze všeho peckovitého ovoce nejtrvanlivější a v obyčejné ovocné komoře, jež má pro ovoce všechny příznivé vlastnosti, možno je uchovati až 8 neděl. Slívy, které chceme tak dlouho uchovati syrové, nesmějí býti přezrálé a je dobře, mají-li stopky. Nesmějí se otírati, poněvadž jíní, jímž je slíva potažena, je přirozenou ochranou proti všemu druhu plísní a vlhkosti. Slívy nesmějí se nikdy na ošatky klásti mokré, nýbrž musíme je nejdříve na vzdušném místě zcela přirozeným způsobem osušiti. Déle ležící slívy nemají býti na sebe navrstveny, nýbrž rozprostřeny na prkně vedle sebe tak, aby se navzájem nedotýkaly; zejména první čas je třeba slívy dobře prohlížeti a nahnilé vždy ihned odstraniti. Při prohlížení se ovoce zbytečně nedotýkejme a nedržme je dlouho v ruce.

Slívy nebo švestky můžeme uchovati svěží po několik měsíců, když se zachováme tímto způsobem: zralé slívy česejme v suchý den a rozložme je v komoře na prknech, aby se trochu vypařily. Slívy musí míti stopky a nesmějí býti ani v nejmenším poškozeny. Asi po jednom až dvou dnech je naklademe po vrstvách do pšeničné mouky v soudcích tak, aby se jedna druhé nedotýkala a každá byla moukou úplně obalena. Plné nádoby dobře přikryjeme, aby

k slívám neměl vzduch přístupu, a postavíme do suché komory. Chceme-li dáti nějaké švestky na stůl, vyndáme z nádoby, kolik potřebujeme, opláchneme je vodou a dáme je do řídkého síta, které držíme nad horkou vodou, ale v takové vzdálenosti, aby slívy byly parou jen zcela málo dotčeny. Podrží nejen svoji dobrou jakost, ale dostanou zase i svůj původní pěkný modrý nádech.

Ochrana povidel před plísní. Povidla svaříme do tuha, uložíme do větších hrnců, na povrchu je hladce zarovnáme a dáme vychladnouti. Potom vystřihneme z bílého ssacího papíru víčko ve velikosti hořeního okraje hrnce, přitiskneme papír po celé ploše na povidla a postavíme hrnec do žhavé trouby. Potom je opět necháme zvolna vychladnouti a uložíme je na suchém místě. Potřebujeme-li povidel, sundáme papír, na němž tvoří přichycená vrstva povidel přirozené víko, a vezmeme pod ním, kolik potřebujeme.

Slunečnice rostou velmi dobře i na takových místech, která zůstávají jinak nevyužitkována. Když slunečnice odkvetou a jejich vysoké lodyhy uschnou, bývají zpravidla vysekány a hozeny na hromadu kompostu. Máme-li však rádi ptáky, uschováme pro ně slunečnicové kotouče i s lodyhami na nějakém suchém místě na zimu. Když pak je země vysoko pokryta sněhem a ptáci trpí velikou nouzí, přivážeme uschované slunečnice na strom. Jsou-li lodyhy slunečnic dosti vysoké, zastrčíme je zpříma do sněhových kupek.

Uvidíme, kterak se na ně budou ptáci sletovat a důmyslně vybírat chutná zrnka ze slunečnicových kotoučů.

Slezy, malvy, jsou dvouleté rostliny, které milují výživnou půdu a dosahují výšky až 3 metrů. Jsou jen nepatrně náročné, milují slunce a kvetou od června až do srpna.

Tísní-li se rostliny slezu ve větších skupinách, zakrní listy na dolejší části kmene a vůbec nekvetou. Jest však vždy dosti času, aby mohly býti přesazeny na vhodnější místo, a to pokud možno do takové půdy, jakou měly předtím. Po této stránce jsou slezy asi přece jen citlivé.

Snovač jablkový, jehož housenka je známým ovocným škůdcem, žije v plodech až do svého zakuklení. Motýlové se lapají do skleněných lapaček, jež jsou naplněny rozředěným jablečným rosolem, od května až do července. Úspěšně se bojuje proti tomuto škůdci postřikováním napadených větví, na nichž je ovoce ještě sotva vyvinuté, roztokem arseniku v poměru 1 : 1000 nebo častějším splachováním vodou po odkvětu stromu.

Podobný snovač, zvaný zahradní mol, klade svá vajíčka na starých stromech do vidlic větví, na opěrné kůly, na prkenné stěny a pokrývá je žlutě hnědou pavučinou. Vajíčka se ničí seříz-

nutím nožem, housenky se spalují žíhačkou nebo se obojí hubí časným postřikováním vodou.

Sporýš, verbena. Sporýše patří mezi letní květiny, vynikající bohatou květenou. Kvetou po celé léto nepřetržitě a oblažují nás

nádhernými, zářivými květy. Jsou zejména nápadné v záhonech, květinových kobercích a jako lemovky. Vysévají se v březnu do pařeniště nebo do misek. Mladé květinky rozsazujeme v polovině května na volné prostranství.

Srstka neboli angrešt.

Do domácích zahrádek se doporučují tyto velkoplodé druhy:

Bílá nádherná, má plody veliké, podlouhle oválné, žlutavě bílé.

Citronová obrovská, úrodný keř, jeden z největších druhů srstek, má velmi chutné plody tmavožluté barvy.

Neuwiedská raná, zraje brzy, má veliké plody krásné zelené barvy.

Obr z Göthen, keř silného vzrůstu, plody tmavočervené, velmi veliké.

Roaring Lion, má plody veliké, oválové, krvavě červené.

Walhalla, má plody zelenavě bílé, značně veliké, kulovitě oválné.
Zelená obrovská, zraje pozdě, má plody zvláště veliké, zelené.
Žlutá raná, zraje velmi brzy, má plody prostředně veliké, neobyčejně sladké.

Srstka — zavařování. Plody zbavíme kalíšků a stopek, propíchneme několikráte tenounkým dřívkem a naplníme jimi sklenice na zavařování. Potom rozpustíme v 1 litru vody asi $^3/_4$ kg cukru a roztok nalejeme na angrešt. V dobře uzavřených nádobách jej vaříme 10—15 minut. K tomu účelu lze použíti také sklenic s patentními uzávěry.

Srstka nedozrálá (zelená). Protrháme-li srstku, abychom umožnili pěkný vzrůst ostatním plodům, hodí se nám nedozrálé zelené plody velmi dobře k zavaření. V zimě jsou nám celé plody vítány na koláče a šťávy použijeme k rosolování jahod nebo malin.

Srstkové keře mají míti krátký kmen. U keřů, které se rozvětvují u samé země, sklánějí se spodní větve na zem a plody se znečistí.

Padlí americké na srstkách povléká konečky výhonků, listy a plody bílým, pak zhnědlým moučným prachem, který se později silně ukazuje na plodech v podobě plstěného povlaku; naproti tomu evropské padlí se omezuje pouze na listy, na nichž vytvořuje velmi jemný povlak. Boj proti americkému padlí je velmi těžký. Abychom je však předešli, postřikujeme keře roztokem sirníku draselnatého (30—40 gr v 10 litrech vody) nebo Haensovou tekutou sírou. Když se však tato plíseň příliš rozšíří, nezbývá nic jiného, než napadené křoviny vysekati a spáliti.

Srstková neb angreštová rez. Každá rezavá plíseň potřebuje přechovávače. V tomto případě je to při t. zv. rzi tyčinkové sosna zakrslá a při rzi miskovité jsou to různé kyselé traviny a ostřice. Musíme tedy chrániti před těmito oběma druhy rzi srstkové keře tím, že shora jmenované přechovávače nablízku netrpíme, t. j. buďto je odstraníme nebo v jejich blízkosti srstku nepěstujeme. Také zde platí pravidlo: Sbírati a ničiti napadené listy, větve a plody, postřikovati keře sírou a měďnatými preparáty. Půda se pak musí překopati a posypati žíravým vápnem.

Plodnost srstkových keřů zvýšíme, když každoročně nasypeme kolem keřů saze z komína.

Stračka neboli ostrožka, delphinium, kvete od června do srpna a je velmi oblíbenou květinou do skupin, neboť její nádherné květy, kolébající se na stvolech až 90 cm vysokých, mají velmi živé barvy od bílé až do tmavomodré a purpurově fialové.

Stromy, jež mají šikmý vzrůst, můžeme velmi snadno narovnati tím způsobem, když pod korunkou stromu připevníme provaz, kmen mírně narovnáme do přímé polohy a natažený provaz pak připevníme ke kůlu zaraženému šikmo do země. Při tom třeba

dáti pozor, aby se provaz nedřel po kmeni. U velmi šikmých stromů se to musí díti pozvolna a v časových intervalech, aby se kořeny stromu nezlámaly.

Strupovitost stromů, fussikladium, způsobuje na jabloních a hrušních veliké škody. Tuto nemoc zaviňuje plíseň, jež velmi záhy napadá listy, plody a větve. Na listech vznikají černavé, kulaté nebo nepravidelné skvrny, které se na venek rozšiřují. Také plody bývají silně zachváceny, jsou skvrnité, často puklé, chutnají nahořkle a rychle se kazí. Na větvích se tvoří strupatá kůra. Abychom této chorobě stromu zabránili, postřikujeme jej tekutou směsí vápna a síry za úplného bezvětří, a to tak, aby poprašek stromu byl co nejjemnější. Děje se tak před vypučením listí, potom před nasazením květů, krátce pak před vývojem plodů a později, jakmile se objeví třeba jen nepatrný příznak této nemoci.

Střevíčník náleží mezi orchideje. Miluje vlhká místa pod stromy a křovím. Asi na 30 cm vysokých stvolech rozkvetou v červenci žluté květy.

Svíčkovec, Gaura, je vysoký letorost, který kvete od srpna do října.

Sviňky lapáme do vydlabaných brambor a řípy a pak je vřelou vodou polijeme a tím zničíme.

Svlačec nízký, convolvulus, je nízká popínavá letní rostlina,

velmi oblíbená a vděčně kvetoucí. Má velké nálevkovité květy, které

jsou ve dne otevřeny a na noc se zavírají. Svlačec vyséváme buď na záhony nebo do skupin. Kvete od června do října nepřetržitě. Vysévá se jen řídce, na počátku dubna přímo do zahrady. Svlačec miluje výsluní a volné prostranství.

Šafrán, crocus. Jeden druh kvete na jaře pod všeobecně známým jménem krokus, druhý druh pak na podzim (sativus

speciosus). Tento pozdní se vysazuje v srpnu. Šafránové skupiny se na lukách vyjímají velmi pěkně. Půda pro ně nesmí býti příliš suchá.

Šácholan, magnolie, je jedním z nejranějších kvetoucích keřů v našich zahradách a parcích. Již v dubnu můžeme obdivovati jeho krásné, bílé a načervenalé květy. V zimě musí býti před mrazem chráněn.

Šeřík (syringa vulgaris) jest nejobyčejnějším zahradním ozdobným keřem, který se vyskytuje v obchodě ve více než sto druzích. Šeřík má druhy s jednoduchým i plným květem ve všech odstínech od bílé barvy až do temně fialové.

Šlechtění neboli roubování.

1. Roubovací proutky volíme jen z takových stromů, o jejichž užitku jsme přesvědčeni.

2. U vysokokmenných stromů roubujeme jabloň na jabloň a hrušeň na hrušeň. U zákrsků a špalírového ovoce roubujeme hrušky na kdoule, jablka na rybízové kmeny. Dále musíme míti zřetel na různost vzrůstu; neboť nelze na pláně s dřevem tvrdým a pomalu rostoucím roubovati rychle rostoucí druh, na příklad na borsdorfské jablko zlatou parménu.

3. Založíme si seznam, do kterého si poznamenáme zušlechtěné druhy ovoce podle jmen, abychom při prodeji nebo přesazování mohli vždy přesně udati jméno a cenu každého jednotlivého stromku.

4. Z ovocných jader zvláště dobrých ovocných druhů dají se vypěstovati nové druhy ovocných stromů. Takové původní kmeny poznáme podle jejich velikých listů, jsou bez trnů a mají velmi pěkný vzrůst, jsou zpravidla zdravé a vytrvalé a dávají velmi dobré ovoce k přípravě moštů.

5. Po roubování nesmíme zušlechtěnému stromku vzíti všecky postranní větve najednou, zvláště ne takovým, které stojí na silné půdě a silně pučí.

6. Objeví-li se po zušlechtění stromu na jeho kořenech vzhůru rostoucí výhonky, ihned je ostrým nožem odstraníme, aby mladému stromku neubíraly potravy.

Špačkové sice naklovávají zrající třešně, ale jinak jsou velmi užiteční a proto je jen z toho důvodu příliš nepronásledujme. Stačí jim zabrániti v hnízdění. V krajinách, kde dělají špačkové na třešních příliš velké škody, doporučuje se sázeti žluté chrupavky.

Štěničník, iberis sempervirens, patří k nejvytrvalejším a nejvděčnějším letorostům v květinových kobercích nebo na zdích. Tvoří nízké, široce rozvětvené keříčky se stále zeleným listovím a pokrývá se na jaře velikými, bíle kvetoucími poduškami. Kvete až do června. Rozmnožuje se výsevem i odnožemi v pozdním létě.

Štítky s jmény rostlin chráníme roztokem gumy v lihu. Po osušení je pak natíráme ještě jednou směsí 10 dílů mastixu, 0.2 dílu tekutého boraxu a 35 dílů lihu.

Švestkový strom. U švestky zvýšíme plodnost častějším prořezáváním její koruny.

Tařice obyčejná, alyssum, je rostlina velmi otužilá a miluje kamenité místo. Je velmi pěknou lemovkou s bílými květy se sladkou, příjemnou vůní. Jednoleté druhy (benthami) se vysévají koncem

března nebo na začátku dubna do kořenáčů či misek a potom se později přesazují. Kvetou od června do září a jsou oblíbenou pastvou včel.

Tis. Tisové stromky ořezáváme v červenci jen potud, pokud je nutno, neboť mají již od přírody krásný vzrůst a košatost, která mnohdy činí sotva prostupnou stěnu.

Tmavozelené listoví. Okuje železné nebo železné piliny, které je možno dostati v každé kovárně za několik haléřů, můžeme rozpustiti v odtokových jamách a vodou tou pak zalévati stromy a květiny. Tím docílíme pěkného, tmavozeleného listí. To se osvědčuje zejména na špenátu.

Trávník. K přípravě pěkného trávníku je nejvhodnější doba krátce předtím, než nastane zima. Začněme tedy s radikální úpravou nového trávníku.

Především se musí půda rigolovati, t. j. řádně překopati do hloubky 40—50 cm. Při této příležitosti se musí také pohnojiti podle potřeby vápenným hnojivem, humusem i pískem. Prvé hnojivo žádá půda poněkud písčitá; písek přimísíme do půdy těžké, neboť trávník miluje dobrou, prostřední půdu. Trávník jest velmi choulostivý proti přímému slunečnímu žáru a nesnáší ani příliš mnoho stínu. Z toho je viděti, že založení trávníku není tak zcela snadná věc. Při překopávání půdy se musí odstraniti ostrou, železnou motykou všecky kořeny býlí co nejpečlivěji, neboť smetanka (pampeliška) a chudobka jsou největšími nepřáteli dokonalého trávníku. Hrubě překopanou půdu necháme v hrudách přezimovati, aby dokonale vyvětrala. V březnu, jakmile nastanou teplejší dny, překopeme půdu ještě jednou hluboko motykou a potom ji hladce uhrabeme. Trávu sejeme za pošmourného dne. Semeno musí býti vyseto tak hustě, aby na povrchu půdy utvořilo stejnoměrně tenkou vrstvu. Při setí se musíme hodně sehnouti, aby nám vítr nezanášel semena stranou, kde již jsou zaseta. Trávník nutno za suchého počasí řádně zalévati. Jednoletý trávník se má mimoto častěji kositi a válcovati.

Trávnička kvete od května do června. Této rostlince s listy podobnými trávě a s tenkými dlouhými stvoly se daří v každé půdě.

Pereny, jež povětšině rostou volně v přírodě a bývají hojně pro svůj ozdobný vzhled sázeny v zahradách, jsou víceleté rostliny, jejichž hořejší část nad zemí přes zimu odumírá. Přezimující oddenek pak na jaře znovu vyhání. Takové rostliny milují vláhu a kompostovou půdu a zem promíšenou se starým hnojem i vápenným rumem. Vyjímaje druhy na podzim kvetoucí a trpící zimním vlh-

kem, vysazují se pereny koncem srpna a počátkem září. Když je zasadíme, dobře je zalijeme a posypeme zetlelým hnojem. Na podzim uřezáváme odumřelou nať a kořeny necháme v zemi. Tyto rostliny se množí dělením i semeny. Jakmile se poněkud zarazí jejich vzrůst, nutno je přesaditi, při čemž je zpravidla dělíme.

Třešeň:

Skleněná je nenáročná a daří se jí v písčité půdě.

Kyselá, spokojuje se úplně s písečným nánosem jako s půdou. Daří se jí ještě tam, kde by jiný ovocný strom úplně zahynul.

Sladká, vyžaduje úrodnou, propustnou a vápenatou půdu, která je silně zvětralá. Daří se jí dobře na hornatých pláních. Prořezávání větví tato třešeň nesnáší.

Druhy třešní:

Amarelka stinná. Hodí se k hromadnému vysázení. Tato třešeň by neměla chybeti v žádné zahradě, neboť i velmi mladé stromky již bohatě nesou. Hodí se k pěstování ve všech tvarech jako třešeň vysokokmenná, nízkokmenná, keř i vějířovitý zákrsek. Daří se jí dobře i na stinných místech, ale vývoj plodu je přece jen lepší v poloze příznivější. Neklade nijakých zvláštních nároků na půdu. Velké černočervené plody se hodí nejen syrové k jídlu, ale možno jich obzvláště dobře použíti i v kuchyni k rozmanitým účelům.

Gobetova (zraje prostřed a koncem července). Veliká, tuhá, tmavě červená, velmi cenná stolní i hospodářská třešně. Starší stromy jsou velmi úrodné. Hodí se k hromadnému vysazování.

Koburská raná chrupavka (zraje koncem července—začátkem srpna). Velká, černá, tuhá. Strom úrodný. Hodí se k hromadnému vysazování.

Flamentinská (zraje koncem června—počátkem července). Velká, žlutá a červená, velmi šťavnatá a měkká. Strom velmi úrodný.

Frommova srdcovka (zraje počátkem a prostřed července). Velká, černa, velmi štavnatá, měkká. Dobrá k přepravě. Strom velmi úrodný. Hodí se k hromadnému vysazování.

Ostheimská višně (zraje uprostřed a koncem července). Dosti veliká, tmavočervená. Velmi cenná stolní i hospodářská višně, vhodná k přepravě. Strom mimořádně úrodný. Hodí se k hromadnému vysazování.

Sladkovišeň, raná třešně (zraje koncem května—prostřed června). Prostředně veliká, černa, měkká; strom úrodný.

Třídění plodů bobulového ovoce. Plody nasypeme po dávkách do hluboké nádoby s čerstvou vodou a několikráte je důkladně protřepeme. Potom necháme vše malou chvilku státi. Všecky přezrálé plody zůstanou ležeti na dně, kdežto nečistoty a nezralé plody vyplavou na povrch vody a dají se snadno sebrati. Ostatní plody opatrně slejeme na síto, takže dobré plody máme na sítu a zhnilé a přezrálé zůstanou v nádobě. Tyto přezrálé plody ještě přebereme a hodí se ještě na zavaření, ale spotřebujeme je nejdříve. Dobré plody pak ještě jednou dobře propláchneme a potom s nimi naložíme podle libosti.

Tuberosy patří k oněm hlízovitým rostlinám, které v zimě odumírají a na jaře opět se probouzejí k novému životu. Doba květu spadá do srpna a října. Tuberosa je domovem ve Východní Indii a patří do čeledi liliovitých. Její rákosovité listy nám připomínají yuccu. Uprostřed těchto listů se zvedá tenká, 1½—2 m vysoká lodyha, na níž je skupina krásných květů, připomínajících svou skoro až omamnou vůní aroma pomoranče. Květy jsou smeta-

nově bílé nebo světle růžové, nebo také splývají obě barvy dohromady. Dlouho, až několik neděl vydrží kvésti a nejen že nás oblažují svým pěkným tvarem, ale jejich vůně je velmi příjemná. Nálevkovité květy tvoří se na řapíku nebo klasu postupně a postupně zase odkvétají, jak je tomu na př. u mečíků (gladiol). Jedna rostlina stačí, aby šířila vůni po celém pokoji; proto máme-li jich více, jest rozumné, postaviti je ven. Večer je vůně nejsilnější. Také dekorativní zjev tuberosy uchvacuje. Hodí se tedy právě tak jako yucca k vysazení toliko po jediném exempláři na trávník, do kterého ji můžeme zapustiti i s kořenáčem. Kdo chce cibule tuberos vysázeti na volné prostranství, nechť tak učiní v květnu, a než nastanou mrazy počátkem zimy, nechť je zase vyjme ze země. Jestliže se u tuberosy, zasazené v kořenáči, na podzim listy smršťují, přestaneme ji zalévati a odneseme ji v kořenáči do sklepa, kde nemrzne. Tam může zůstati v klidu a bez vláhy, dokud se v cibuli zase neobjeví klíčivost. Zimní odpočinek tuberosy přestává již v dubnu.

Tulipány. Cibule tulipánů odkvetlých na záhonech v zahradě mohou zůstati v zemi tam, kde nejsou nijak ohroženy myšmi nebo jinak. Kde je toho třeba, vyjmeme je ze země, listy necháme uschnouti a uložíme je na suchém místě, chráněném od myší. V měsících srpnu až říjnu je opět vysázíme do záhonů s výživnou půdou a necháme je tak přezimovati.

Vika ozdobná. Pomalý vývoj viky ozdobné můžeme podporovati přiměřenými dávkami dusíku, nejlépe ve tvaru umělých hnojiv. Vliv umělých hnojiv lze zakrátko zpozorovati na nádherně se rozvíjejícím listí a v silném nasazení bohatství květů.

Vilec, cobaea scandens. Vilec je pěkná a rychle se popínající rostlina, hodící se k ozdobě stěn, besídek, zábradlí, balkonů, oken atd. s velikými červenofialovými a bílými květy, jež na něm bohatě rozkvétají od července až do října. Vysévá se v březnu do kořenáčů s kyprou, tučnou a písčitou prstí na teplém místě. Mladé vyklíčené rostliny přesazujeme pak jednotlivě do malých kořenáčů. Vilec může přezimovati i ve sklenících s teplotou 5—6^0 R.

Vína ovocná. Kterak zjistíme jejich vykvašení. Chceme-li učiniti zkoušku, zda nám doma připravované víno vykvasilo, nalejeme něco tohoto vína do vinné sklenice a ponecháme je asi 24 hodin na teplém místě. Jestliže se neukáží v kapalině ani bublinky ani usazenina, je víno hotové a může se stáčeti do lahví.

Víno psí neboli **víno divoké** je velmi otužilá rostlina, která je spokojena s každým místem. Vždy je však dobře staré kmeny

přesazovati v zimě, neboť v této době přesazením neuškodí kořenům. Přesazuje se v zimě na nové místo vždy s námrazkem, t. j. kořeny se vyndají i s namrzlou na nich zemí a vsadí se na nové místo. Tak se kořenům vůbec neublíží a na jaře rostlina zase roste bez poruchy dále.

Vlašský ořech. Ořechový strom je nenáročný a vděčný, ale libuje si v teplé, vápenaté, hluboce založené půdě a ve chráněných polohách. V těžké, vlhké půdě je choulostivý proti mrazům. Mimoto musí míti hodně volného místa, na všechny strany asi 15 m.

První plody dostává strom asi po 15 letech a v dalším svém vzrůstu může úroda ořechů značně stoupati. Poněvadž při přesazování ořechových stromků se skoro nikdy neobejdeme beze škody na vzrůstu stromků, doporučuje se ořechy sázeti do vhodných proutěných košů s přiměřenou půdou. Když po určitém čase ořechy vzklíčí a vyrostou v silnější stromečky, zasadíme je i s koši na vyhlédnuté místo, na němž již zůstanou.

Čerstvé vlašské ořechy se dají lehce loupati. Také pro svou příjemnou chuť se jim dává přednost před ořechy suchými. Dáme-li však suché ořechy na 24 hodin do horké slané vody, dostanou opět vzhled a chuť ořechů čerstvě natrhaných a také se snadno loupají.

Vlčinec není příliš náročná rostlina, ale nesnáší písečné půdy. Kvete uprostřed června a na začátku července. V lidové mluvě se mu také říká „vlčí bob". Dosahuje výšky 80—100 cm. Vlčinec je stejně ceněn jako zahradní květina i jako ozdoba do váz.

Vrabci, kterak je vypuditi. Zavěsíme na ovocné stromy, na hrachovištích a j. niti s korkovými zátkami, do nichž zabodneme střepiny zrcadlového skla. Jejich třpyt na slunci mlsné vrabce zaplaší.

Vrbu rozmnožujeme odnožemi časně z jara, sotva se země otevře. Nařežeme si k tomu účelu asi 20—30 cm dlouhé odnože toho druhu vrby, který chceme rozmnožiti, dáme je přes zimu na vlhké a studené místo, kde však nemrzne a na jaře je zasadíme šikmo do země tak, aby vyčníval pouze jeden pupen. Chceme-li míti z odnoží stromy, uřízneme větve síly paže a asi $2\frac{1}{2}$—3 m dlouhé, zbavíme je všech vedlejších větviček a položíme na celou zimu spodní částí do vody. Z jara vyvrtáme do země $\frac{1}{2}$—$\frac{3}{4}$ m hluboké díry, do nich větve zastrčíme a půdu kolem dokola udupeme.

Výron smůly se ukazuje zejména u stromů s ovocem peckovitým, mají-li příliš vlhkou a těžkou půdu. Také zranění dřeva mrazem může býti příčinou výronu. Smůlu odstraňujeme nožem, povstalé rány natíráme dehtem. Půdu zlepšujeme vápnem a od-

vodňujeme ji drenážemi. U broskví natíráme vzniklé rány roztokem kaučuku, což se velmi dobře osvědčuje. Výron smůly může býti zaviněn i nadměrným obsahem dusíkatých látek.

Výsev do rašelinové drti. Promočíme-li hodně rašelinovou drť, podrží vlhkost velmi dlouho a proto jí při výsevu dáme přednost před ostatními druhy země. Rašelinovou drť důkladně namočíme, dáme ji do výsevních truhlíků a kořenáčů, upěchujeme stejnoměrně plochým dřevem. Pak vysejeme semena, pokryjeme je suchou, prosátou rašelinovou drtí a pokropíme jemně sprchou. Čím jemnější jsou semena, tím méně je pokryjeme zemí; velice drobná semínka vůbec nezakrýváme. Kořenáče udržujeme vlhkými tím, že je ponecháme stát na miskách s vodou. Aby se fuchsie, pelargonie a j. rostliny snadno a dobře zakořenily, promísíme hodně zem s rašelinovou drtí.

Vysokokmenné stromy ovocné.
Peckovité stromy se neořezávají, nýbrž jen prořezávají, t. j. odstraňují se větvičky, tak zv. vlci neb jalové výhony, právě tak jako u stromů s ovocem jádrovým, ale s tím rozdílem, že každý letní výhon zkrátíme na 5—6 oček, slabý pak jen na 3 očka. Očko poslední musí býti vždy obráceno ven. Řezné plochy velkých větví, po nichž nemají zůstati pahýly, musíme hladce přiříznouti ostrým nožem a natříti dehtem nebo zahradnickým voskem, aby se zabránilo hnití dřeva dovnitř. Nejlepší doba k ořezávání je od listopadu do konce února; jen při chladném počasí se může tato práce vykonati ještě v březnu. Neřežme však větve nikdy, jsou-li zmrzlé.

Záhony. Povrch záhonů se musí často zbavovati všeho býlí a především kypřiti. Nekypříme-li půdu, zkornatí a rostliny nemohou dobře růsti.
Chceme-li míti pestré květinové záhony, zasejeme v dubnu mák, zvonečky, pivoňky, letní chrysantémy, slunečnice, len, stračku, resedu a calliopsis.

Zahradní květiny. Sazenice. Rozmnožování květin, na příklad růží, pelargonií, hortensií a jiných se daří nejlépe v červenci. Sazenice sázíme do malých kořenáčů naplněných plstí, z kterých je pak příštího jara přesazujeme.

Zahradní silná půda. Silné a výživné půdy docílíme, když ji při podzimním nebo také ještě při jarním překopávání promísíme koželužským tříslem. I ze špatné půdy se tímto způsobem udělá dobrá.

Zahradní rostliny. Z a l é v á n í. Studniční voda, obsahující vápno, se k zalévání květin nebo zeleniny vůbec nehodí,

ježto vápno, ve vodě rozpuštěné, ucpává póry listů, čímž rostlina trpí na vzrůstu. Nejvýhodnější je zalévati rostliny vodou dešťovou, poněvadž čpavek rostlinám velmi prospívá a působí blahodárně na vývoj veškeré vegetace. Každý majitel zahrady by si tedy měl zachycovati pokud možno co nejvíce dešťové vody. Nemáme-li pak v období sucha jinou vodu než studniční, naplňme touto vodou kádě a ponechme ji 1—2 dny před zaléváním účinkům vzduchu a slunce. Ve vodě obsažené vápno se na dně kádě pozvolna usadí. Proto musíme z kádě bráti vodu opatrně, abychom usazeninou nepohnuli. Také se doporučuje přidati do tvrdé vody trochu potaše nebo sody.

Zahradní cesty budou bez býlí, pokryjeme-li je starou krycí lepenkou, na kterou nasypeme křemenný písek. Asi 3—5 cm vysoká vrstva třísla pod pískem se také osvědčuje. Občasné polévání zahradních cest čpavkovou vodou, kterou si snadno opatříme v plynárně, také zabrání, aby na nich nerostla tráva.

Zápalem nebo snětí nazýváme hnědá a zaschlá místa na kůře hrušně. Sadaři radí zpravidla natříti takové místo směsí jílu, kravského hnoje a telecích chlupů.

Zimolez, lonicera, jest pěknou ozdobou balkonů, verand, besídek a branek:

Zornice, amaryllis. Cibule zornice se smí sázeti do dobré, kypré zahradní půdy jen kořeny a sama musí býti celá nad zemí. Potřebuje slunečnou polohu a mnoho vláhy. Na zimu ji dáme do nepříliš teplé místnosti, kam však nemůže vniknouti mráz. V zimě odpočívá a smíme ji zalévati jen velmi zřídka. Vedlejší cibulky, kterých bývá při vzrůstu rostliny veliké množství, musí se pečlivě odstraňovati, neboť by mateřské cibuli odnímaly sílu; těmito cibulkami můžeme zornici velice snadno rozmnožovati.

Zornice a Valotta purpurea. Zornice je již mnoho let miláčkem pěstitelů rostlin. Většina odrůd pochází z Jižní Ameriky a Západní Indie; u nás se pěstují v zahradách v mnoha odrůdách. Všechny milují živnou půdu, kterou připravíme nejlépe smíšením zetlelé listovky, drnovky, trochu písku a možno-li, přidáme i trochu starého, vyschlého kravského hnoje. Nejlepší dobou k sázení zornice je časné jaro. V době svého nejbujnějšího vzrůstu potřebuje velmi mnoho vláhy; po odkvětu pak již méně, aby si cibule trochu odpočala. Při pěstování zornice v pokoji není třeba ponechati cibuli dlouho suchou; již asi za 4 neděle počne vyrážeti znovu. Je-li to možné, zapusťme v době, kdy zornice nekvetou, květináče do zahradního záhonu, který leží na výsluní.

Lépe je vysázeti cibule přímo, ale vyžaduje to největší opatrnosti, abychom je nepoškodili. Zornici rozmnožíme narostlými vedlejšími cibulkami, které při přesazování hlavní cibulky opatrně oddělíme. Stará mateřská cibule se přesazuje jen za 2—3 roky, a to tehdy, když její kořínky vyplní celý kořenáč. Pěstujeme-li zornici tímto způsobem, kvete pravidelně po dlouhá léta.

Zvonek, campanula, jest jednou z nejkrásnějších zahradních květin v měsících květnu až srpnu, ať roste jednotlivě nebo v skupinách a květinových záhonech. Je to rostlina dvouletá, a poněvadž po svém odkvětu zpravidla odumírá, musíme se každoročně starati o nové sazenice. Vyséváme tedy semena v březnu a počátkem dubna do výživné zahradní půdy a vyklíčené rostlinky na podzim přesazujeme, aby příštího jara kvetly. Později — v červenci a srpnu vyseté rostlinky kvetou až v třetím roce, ale zato se z nich do té doby vyvinou statné a silné rostliny, které pak nasadí obzvláště bohaté množství květů. Nejhezčími druhy zvonků jsou jednoduše kvetoucí. Plnokvěté (camp. medium flor. pl.) se musí pro tíži svých bohatých květů přivazovati ke kolíčkům. Zajímavý druh je dvojkorálový (campanula medium calycanthema), jehož květový kalíšek je ovinut barevnou plenou. Všecky tři druhy se vyskytují v různýsh odstínech barvy modré, fialové, bílé a růžové.

Živý plot. K vysazování živého plotu hodí se mladé, jednoleté, silné výhonky, které ostrým nožem hladce uřízneme a zasadíme do zahradní prsti. Přes zimu je zakryjeme lehce jehličím, abychom je ochránili před tuhými mrazy.

Živé ploty se musí zastřihovati tak, aby u země měly asi 75 cm a nahoře asi 35 cm šířky. U takto zastřižených plotů se dostává při dešti všem listům vláhy, což jest při kolmo stříhaných plotech nemožné.

OBSAH:

Pokojové květiny.

Zahrada.